

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

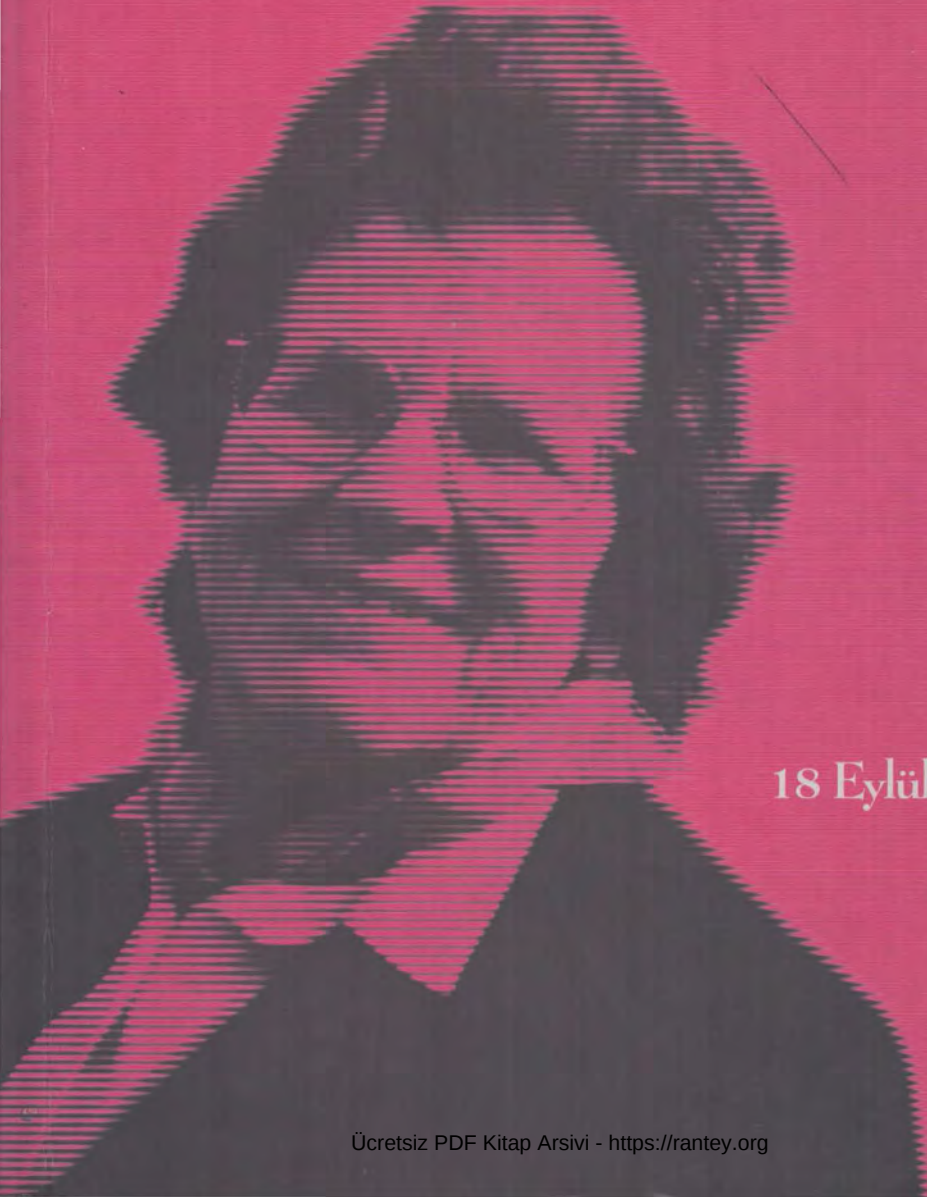
<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Nermin Abadan-Unat 80 yaşında...

18 Eylül 2001

Nermin Abadan-Unat 80 yaşıında...

18 Eylül 2001

Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Mezunları Vakfı Yayını-III

Kitap Koordinatörleri

Serpil Üşür
Eser Köker

Yayın Sekreterleri

Aksu Bora
Sevim Ateş
Ankara Üniversitesi KASAUM

Tasarım

Alper Şahin
Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi
Reklam Atölyesi

Baskı

Pelin Ofset

Eylül 2001

Ankara

Sunuş

Bu kitap vakfımızın yayınladığı üçüncü çalışma. Hatta bundan öncekilerin, biri vakfımızın resmi tüzüğü, diğeri de mezunlarımızın adreslerinden oluşan bir katalog olduğu gözönüne alınırsa, ismi ile mütenasip ilk çalışma olduğu bile söylenebilir. Uzunca süredir bir yayın birimi oluşturmak ve daha sık kitap yayınlamak düşüncesindeydik. Ama bunu bir türlü başaramadığımızdan önümüze gelen önerileri hep bekletmeyi yeğlemiştik.

Ancak Eser Köker hocanın önerdiği kitap hiçbir bahanesi olmadan yayınlanmalıydı. Çünkü o kitap Nermin Abadan Unat hocamızın 80'inci yaş gününü kutlamak amacıyla hazırlanıyordu. Bu kitabın yayınlanması konusunda hiçbir bahanemiz olamazdı. Ne Yönetim Kurulu'nun her yıl yaz tatillerinde biraraya gelmemesi, bu yüzden onlara teker teker ulaşamamız nedeniyle kararın biraz emrivaki halinde alınmak zorunda kalınması, ne şu ne bu... Bu kitap mutlaka yayınlanmalıydı..

Neden mi? Neden çok. Hem de pek çok. Önce ülkemiz bilim dünyasının tartışılmaz en zirvedeki isimlerinden biri ile ilgili bir kitap olduğu için. Ancak bizler için belki de bundan da önemlisi, bugün böyle bir Vakıf varsa, bugün bizler ülkemizin en nitelikli okullarından birinden mezun olabilmişsek, bugün okulumuz artık bir fakülte olmuşsa, bütün bunları borçlu olduğumuz isimlerden biri Prof. Dr. Nermin Abadan Unat olduğu için. Hocamızın Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın Yayın Yüksek Okulu'nun kurulmasında ve gelişmesinde hem yönetici olarak hem hoca olarak büyük emekleri vardı.

Kitapta hocamızın pek çok yönü ile ilgili düşünceler değerlendirmeler var. Kitabın oluşmasına yazılarıyla katkıda bulunan herkese teşekkür ediyoruz.

Bu çalışmanın vefa borcunun çok ötesinde bir anlamı var bizim için. Bu nedenle, sunuşlarda pek de alışık olunmadığı biçimde değerli hocamıza da seslenmek isteriz;

Nermin Hoca, seni her zaman her zaman çok sevdik. Her birimiz senin öğrencilerin olmanın mutluluğunu yaşadık. Büyük teşekkürler ve sevgiler sana...

Öğr. Gör. Süleyman COŞKUN

A.Ü. İletişim Fakültesi Mezunları Vakfı Başkanı

Nermin'i izlerken

Adalet Ağaoğlu

80. yaşgününde ona nasıl da kolaylıkla Nermin diyorum. Bu hep öyle gepegeç, lise yıllarının ışığı olarak kaldığı için değil. Kafa, ruh ve beden dinamizmine duyduğum hayranlık, saygı ve sevgi ile dünden bugüne kendisine sanki hep Nermin Abadan, Nermin Abadan-Unat, birazcık sivilleşerek de Nermin Hanım denmeliydi...

Buna karşın ona Nermin diyorsam, bu da onun dostlarına aşladığı iç rahatlığından, özgürlük ikliminden doğma.

1944-45 yıllar. Liseye gidip gelmekteyim. Kendi hayatını kendisi kazanabilen, tek başına dünyanın bir ucuna kadar gidip gelen, konsere, tiyatroya, üstünde koruyucu bir erkek kanadı olmadan girip çıkabilen özgür bir kişi olmalıyım; işte böyle hayallerle dolup taşmaktayım. Yakışıklı bir delikanlı, sevgili, tezelden bir koca falan değil; yalnız bu.

Herkesin birbirini tanıdığı, savaş bitti-bitiyor haberlerinin radyoda hep ön planda olduğu düzenli, bürokratik Başkent. Hanımlar akşamüstleri kestane ağaçlarıyla gölgeli Atatürk Bulvarında koca koluna girmiş, salına salına yürümektedir. Çok derli toplular ve... sağa sola gizli tebessümler. Ne olmalı? Ne yapmalı? Tamam işte! Ben gazeteci Nermin Hanım olmalıyım. Hayatını kendisi kazanan kadın diye bir Dr. Mediha Eldem'i bir de Sayın Melahat Ruacan'ı bilmekteyim. Teyzemin arkadaşları. İkisi de insanların hayat hakkını korumaktan sorumlu, ama onlar meslek kadınları! İnsanların görünmeyen yanları, iç dünyaları ne olacak? Hiç değilse yazı yazılacak bir yerde çalışabilsem. Geceleri gizli gizli şiirler, romanlar yazmaktayım fakat özgür değil, özgürmüş gibiyim.

Eve Ulus gazetesi gelmekte. Orada ansızın, parlayan bir ışıldak: Nermin. Üniversiteye gireceğim, babamın olmazlarına karşı beni cesaretlendiren Nermin. Ulus Gazetesi eki, Akşam Haberlerinden bana tiyatro eleştirileri yazmam teklifi geliyor. Oraya arada bir "Fransa'da bu yıl şu moda", "direnişçilerden birinin piyanosu bombalandı" gibi magazin şeyleri çevirirken, şimdi nasıl? Ama "nasıl"larımla tedirginim. Bunu da gözücumla izlediğim Nermin'in herkesten farklı, özgür kadın imajıyla yenmekteyim. Savaş üstüne de yazıyor, gelip giden bütün yabancı gazeteciler onu buluyor, karşılıklı fikirler alıp veriyorlar (sonradan, anılarından öğreniyorum, meğer başlangıçta o da

magazin ekine "magazin yazılar" çevirmiş). Şimdi ise ne kadar kendine güvenli. Sanırım muhabir olarak Hindistan'a kadar da gidip geldi.

Tam burada, Nermin Abadan-Unat'ın Kum Saatini İzlerken'deki anılarının izini sürmek daha iyi olacak. Nermin'in her engele güle oynaya direnişi, bunlardaki esprili yanı olumlu bir katkıyla yakalayiverişi... Evet işte Ulustadır. Hitler Almanyası, dünya savaşı, fırınlarda yakılanlar, henüz kül haline gelmemiş insan kemiklerine ilişkin fotoğraflar da, yabancı bir bilim adamı tarafından, herkesin görmesi için, masasına bırakılmış bulunmakta. Nermin de, fotoğrafları kaptığı gibi, yeni yayın yönetmeni Mümtaz Faik Fenik'e koşuyor. Mümtaz Bey, fotoğrafları görür görmez, "Defolun!" diye bağırmasın mı? Benim özgürlük simgem Nermin Hanım, yıkkın, odasına dönüyor, hademeyi çağırıp 16 kuruluşluk pul istiyor: Mecburen istifa dilekçesi verecek. Meğer yayın yönetmeni, yanmış kemikmiş, kanmış, ölüymüş filan göremez, düşüp bayıldığını bir kadının görmesini de erkekliğine yediremediğinden böyle davranmış. Fotoğraflar, Türkiye'nin en önemli gazetesinde, onun bu bireysel zaafı nedeniyle yayınlanmaz. Nermin Abadan- Unat'ın ta o zaman aklına düşen soruyu, hayatım boyunca sorup durmayı da ondan öğrenmiş olmalıyım: Ulus, resmi bir parti gazetesi olduğuna göre, düşüncelerimizi ne ölçüde özgürce ifade edebiliyoruz?

Yalnız kadın özgürlüğü açısından değil, işte asıl bunu, fikir özgürlüğünü korumak için çabalaması. Arkadaşları sevgili Müşerref Hekimoğlu, ardından değerli sosyal bilimcimiz Mübaccel Kıray'dan bana geçen düşünce: Yaptığından yalnız kendine karşı, kendin sorumlusun. Her soruna bütün boyutlarıyla bakacak, bilmiyorsan öğreneceksin, başkasına değil, kendine ait bir seçimin olacak. Düşünce üretme özgürlüğüne nerde, ne engel oluyor, hemen sor, sorgula. Böyle bir aydınlanmanın izinde, özerkliği elden kaçmış TRT'den ayrıldım. Ama biz artık hem ikimiz, hem kendimiziz ya, Nermin beni yeni açılan Basın Yayın Yüksek Okulu'na ders vermeye çağırdı. Kendim bir yana, az kalsın onu da yakıyordum. 12 Mart patlamış, ben de ders vermem için izin çıkaracak konseye, belge diye vere vere en en özgür düşünceli yazılarımı sunmuşum. Neyse ki geride, radyo-tv için metin yazma üstüne henüz tek satır eğitici pusula bulunmayan okulda, 50 sayfalık ders notlarım kaldı. Dostlara vefanın ne olduğunu, böylece Nermin'le anladım.

Kum Saatini İzlerken, o zamanlardan bu zamanlara akanlar: biz de kendi kum saatimize koyalım diyorum. 80 yıl boyunca dolu dolu ve renkli yaşanmış bu yolda kendisi olabilmeyi bilmiş, dostluğunu kazanmaktan gurur duyduğum bu güzel kişiye teşekkürlerimi vermek istiyorum. Ona duyduğum köklü, yani sahici ilgi ve sevginin doğal paketi içinde. Oğlu, değerli mimar, dünyanın ta

öteki ucunda da yüzakımız Mustafa Kemal Abadan, torunu Taner, ortak yollarının şiirli, güvenilir yol arkadaşı, değerli eşi Prof. Dr. İlhan Unat'la bütün yakınları, dostları, öğrencileri ile aynı kafa, ruh ve beden diriliği içinde, daha nice dirençli, verimli yılları olsun.

80 yıla saygı

Adnan Binyazar

Küçük kentlerde öğretmenlik yaparken de gazetelerde, dergilerde görmüştüm Nermin Abadan-Unat adını. Bu yazılarda toplumsal açılımlarla yansıyan bilimsel kişiliği, kavramsal düşünme dönemine girildiği bir aşamada halka umut veriyordu. Yazılarında, kürsüsünün yetkin bir üyesi olarak hiçbir zaman bu kisveye sığınma gereksinimi duymuyordu. Yerine göre öğretim üyesi, yerine göre gerçek bir aydın, yerine göre halktan biri olarak, "bilim" in yapay bir otorite ve halka uzak bir kurum sayılmasının önünü alıyordu. Türkiye, bilim adamlarının halktan kopuk olduğu dönemler yaşamıştır. Bunun yarattığı boşluğun toplumsal gelişmeye büyük zararları da dokunmuştur. O, popülizme düşmeden bilimi halklaştırıyordu. Daha Köy Enstitüsünde okurken Sokrates'i anlamama karşın, neden bir bilim adamının yazdıklarını anlayamadığımı düşünürdüm. Türk insanı bu çelişkiyle çok boğuştu. Bilim adamları ancak 27 Mayıs Devriminden sonra, anlatmak ve anlaşılacak gereksinimi duymuşlardır. En çetrefil konuları gazetelerde, dergilerde tartışarak halkın malı kılmakta kendini sorumlu sayan bilimcilere Nermin Abadan-Unat'ın katılmaması eksiklik yaratır. Hatta onun, bunun öncülerinden biri olduğu da savunulabilir. 27 Mayıs sonrası gelişen düşünce akımlarında, özellikle kadın konusunun güncelleşmesinde bu anlayışın, kavramlara çok boyutluluk kazandırarak aydınlanmanın ne olduğunu anımsattığı kanısındayım.

Nermin Abadan-Unat, başkentte, dar bir bilimciler çevresinde kalmamış, tartışılan konuların Anadolu'ya, başka bir deyişle kırsal kesime taşınmasında da etkili olmuştur. Kırsal kesim kadınlarının gerçeklerinin bilimsel tanısını koyup sorunları dile getirmede öncülük etmiştir. Örneğin edebiyatta, resimde, müzikte bu yolda bir gelişim saptayınca, olayların bilimin ışığında değerlendirilmesi gerektiğini vurgulayarak hiçbir gelişmeyi gözden kaçırmamaya çalışmıştır. Kadın konusunda seminerler düzenleyerek, bu seminerlerin bildirilerini yayımlayarak, konuyu Türkiye'de ve dünyanın bir çok yerinde sürekli gündemde tutmuş, bu yolla da Türk aydınlanmasına katkı sağlamıştır.

Ankara'ya gelince, yaptıklarına uzaktan uzağa inanç beslediğim Nermin Hanımı yakından tanıma şansına erdim. Almanya'da okumakta iken öğrenimini Türkiye'de sürdürmeye başlayan oğlu Mustafa Kemal Abadan'a Türkçe dersi vermeye başlamışım. Nermin Hanım benden sürekli bilgi alıyor,

oğlundaki gelişmeleri adım adım izliyordu. Bu aşamada o, bir bilimci gibi davranmıyor, oğlunu yetenekleri doğrultusunda yönlendirmeye çalışan bir annenin kaygılarıyla yaşıyordu. Bütün varlığını çocuğuna verecek denli özverili davranan bu eşsiz "anne"nin tutumu beni derinden etkiliyordu. Mustafa Kemal'e Türkçe öğretirken, öğretimin temel kuralı kendiliğinden uygulamaya giriyor, ben de Nermin Hanım'dan istenç (irade), inanç, direnç ve bilinç dersleri alıyordum. Mustafa Kemal'in Türkçesi kısa sürede iyi bir düzeye geldi. Mustafa Kemal üniversiteler bitirdi, askerlikler yaptı, Amerikalara göçtü. Bana o günlerden, Nermin Hanımın varlığıyla, yüreğimde tanıdığım "yücelikler", dostluklar kaldı.

Yüreğin kapısı yoktur. Erdemli halkımız, "düşündüğünü hiçbir art niyet gütmeyen, açıkça ve içtenlikle söyleyen, içi dışı bir, içten, içi temiz" kimseler için kullanılan "açık yürekli" deyimini yüreğin kapısızlığını anlatmak için yaratmış olmalı. Nermin Hanımı yüreği kapısız bir dost olarak tanıdım ben. Dostluklarını böyle bir yürekle kurmuş, bu yürekle dostluklarına art niyetin gölgesini yaklaştırmamıştır. Bunu, onun derin dolambaçları olan bir hayattan gelmesine bağlıyorum. Bu derinliğin kaynakları, yazdığı anılarına sinmiştir. Kanımca, yansıyan, buzdağının su yüzündeki görünümünü ne ise o kadardır. Anılarında, geleceğe umudunu geçmişinin birikimleriyle beslemiştir. Yaşadıkları, onun çağdaş insanlığını besleyen gür memeler olmuştur. Yüksek başarılarının temelinde bu doğal beslenme aranmalıdır. Nermin Abadan-Unat, "yüreğinin götürdüğü yere gidercesine" anlattığı anılarında, kendini kendi yüreğinden yaratan bir söylence kahramanı gibidir. Okuyanlar, her satırda bu "kahramanlığın" izini bulacaklardır. Bu kahramanlığı, oğlu Mustafa Kemal'in bugün dünya çapında bir mimar olmasında da gösterdiğinin yakın tanığıyım.

Nermin Hanımı çağının saygın insanı yapan yönlerinden biri de, başlattığı işi sonuna kadar götürmesidir. İstenç ve direnç, bedendeki iskelet-et sargınlığına benzer bir ayrılmazlıkla yerleşmiştir onun kişiliğine. Dostluğunu "dostluk" olarak kurmuşsa, cıvalı raylarda koşturur katarını. Şimdi o, seksen katara sığmayacak bilgi birikimiyle, erdemleriyle, kesişmeyen sonsuz raylar üzerindeki koşusunu sürdürüyor.

Prof. Dr. Ahmet Yücekök

1967 yılı sonunda Prof. Dr. Nermin Abadan'ın Mülkiye'de yeni kurulan Siyasal Davranış kürsüsünde asistan oldum.

Nermin Hanımın günlük koşuşturma temposu ile küçük bir Anadolu kasabasının elektrik gereksinimini karşılayacak enerjiyi ürettiği iddia edilen günlerdi. İzlenecek o kadar çok ve çeşitli proje, o kadar yoğun bir akademik program vardı ki Nermin Hanıma 24 saat nasıl yetiyor şaşar kalırdınız.

Tıknefes kaldığım günlerde, "kendi işini kendisi yaptığı için boynu kalın olan kurt" öyküsü ile tempomu yükseltmeye çalışırdı. Daha ince boyunlu ama sakın yaşayan bir kurt olma şansımı galiba baştan kaybetmiştim.

Uluslararası bir büyük siyaset bilimi konferansının organizasyonu için girip çıktığımız bir sürü bakanlıktan birinde ben daha merdivenlerin birinci kat sahanlığına gelmeden Nermin Hanımın dördüncü kat sahanlığından gelmekte olan sesini duyunca kendi kendime "oğlum Ahmet, sen bu işi bir daha düşün" dediğimi anımsıyorum.

1967 yaz başında eşi Prof. Dr. Yavuz Abadan'ı yitirince bütün varı yoğun büyük bir sevgi ile bağlı olduğu oğlu Mustafa Kemal olmuştu. Zaten hayatta tutku ile istediği her şeyde olduğu gibi anne oluşu da bir roman konusu olabilecek olağanüstü bir sevgi ve özveri öyküsüdür.

Bir hafta sonu geç tamamlanmış bir dosyayı teslim etmek için evine gittiğimde onları bir masanın başında buldum. Nermin Hanım Mustafa Kemal'e ders çalıştırıyordu. Mustafa Kemal o kadar küçücük ki, ayakları iskemlenin oturak yerinden aşağı bile sallanmıyor. Nermin Hanım kızgın çünkü anlaşılan Mustafa Kemal birkaç ev ödevini yapmamış, biriktirmiş, şimdi onlar yapıyor. Çıkarken "şükür Allahıma" dedim, "asistanı değil oğlu olmak da varmış!"

Şaka bir yana, Nermin Hanım fırtınası, resmen asistan oluşumdan üç yıl sonra beni siyaset bilimi doktoru yaptı. Hem de yeterlik sınavında "çok daha iyisini yapabilir" diyerek beni çatır çatır çaktırdığı halde. Bu üç yıl içinde bilimsel dergiler ve yıllıkarda 13 hacimli bilimsel makalem çıktı, ayrıca üç kitabım yayınlandı.

Doktora konum, çabuk bitebilecek kolay bir konu olabilir. Kolay yolu sememem için resmen kolumu kıvırdı. Ortaya bugün bile hatırlanan, atıfta bulunulan ve yazarına halen aşamadığı bir akademik onur kazandıran bir kaynak eserin çıkmasında başrolü oynadı. Kitap tartışma geceleri için bana okutup hazırlattığı bazı yabancı kaynakları bugün bile derslerimde kullanıyorum.

Sonra araya yıllar girdi. Nermin Hanım nce Münih niversitesinde oradan başka Avrupa ve Amerikan niversitelerine yıllık sürelerle ders vermeye gitti. Bense önce askerlik sonra siyaset ve bürokrasi dünyasında 12 Eylül 1980 öncesine kadar gönlümce gezindiğim bir aleme daldım. Belki de akademik disipline tepki olan bu özgürlüğümü uzaktan ilgi ile izledi.

12 Eylle yaklaşan günlerde Cumhurbaşkanlığı kontenjanından Cumhuriyet Senatosu yesi idi. Yolun sonuna gelindiğinin farkındaydı. Üniversiteye dönmem için ciddi uyarılarda bulunmaya başladı. Bir kadro açılıyordu. Hayatın kısıysına çıkmam için bu son şansts. Son mektubunu hatırlıyorum. Bir şarkı sözü gibi bitirmişti: "It's now or never". Belki de aklımın son kırıntıları ile bu dost eline tutundum.

Sonraki niversite yıllarımızda hiçbir zaman aynı çatı altında olmadık. Ben Mülkiye'ye döndüm. O yine yurt dışında ve daha sonra Boğaziçi'nde hocalığını sürdürdü. Ama sık sık görüştük ve haberleştik. şimdi kışları İstanbul'da ve yazları eşme'de daha sık beraber oluyoruz.

Yıllar Nermin Hanım'ın o müthiş temposunun örttüğü bir başka yönünü ortaya çıkardı. Fren tutması mümkün olmayan bir ağır lokomotif, belki de Mustafa Kemal'in büyük başarıları ve eşi Prof. Dr. İlhan Unat'ın sunduğu gerçek bir hayat arkadaşlığının da büyük katkıları ile tad alan, paylaşan, daha olduğu gibi olabilen bir Nermin Hanımı ne çıkardı. Belki de hep varolan ama toz dumandan görünmeyen bu kimlik şimdilerde Nermin Hanımı yıllanmış bir şarap gibi tatlandırıyor.

Bu nedenle yakınları için Nermin Hanım artık "tempo" Nermin değil, "program" Nermin. Her yıl sonu dostlarına gönderdiği ailenin yıllık faaliyet raporu neredeyse orta halli bir ülkenin kültür bakanlığının yıllık icraatı gibi. Bu arada Nermin Hanım yine her zamanki gibi dostlarına şık sofralar kurup kendi yaptığı güzel yemekleri ile ağırılıyor. Usta bir şoför olarak araba kullanıyor, yüzüyor ve kulaklarında walk-man'i tam tehzizat yürüyüş kıyafeti ile eşme sokaklarında sabahları erken yürüyor.

Bütün diğ er aşklarını gölgeleyen torunu için aklı çıkıyor. Ama hocalığı yine depresiyor. Babası ile oynadığı oyunu kaybettiğı için ağlayan torununa kaşlarını çatıp "birileri bu çocuğa kaybetmeyi öğretsin artık" diyor.

Nermin Hanım seksen yaşında mı?!

Prof. Dr. Ali Yaşar Sarıbay

Ben emekliliği de yakıştıramamıştım sevgili hocama. Emekli olduktan belki bir veya iki yıl sonra Uludağ Üniversitesi'ne bir konferans vermek üzere gelmişti Nermin hanım. Kendisini genç dinleyicilere takdim ederken "emekli" olduğunu da belirtmiş, ayrıca o sıfatın Nermin hanımı hiç de tanımlamadığını vurgulamıştım. Çünkü eskiden "emekli"ye karşılık gelen, kökeni Arapça "mütekaid" sözcüğü kullanılırdı ve bunun da kökü "kuud" (oturan, hareket etmeyen) anlamını içerirdi. Tanıyanlar için hiçbir şey "hareket etmeyen" bir Nermin Abadan-Unat imgesi kadar ironik olamaz herhalde.

Nitekim, İstanbul Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi öğrencisiyken sadece ismen tanıdığımda bile Nermin hanımın çok dinamik biri olabileceğini düşlemiştim: Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisinin hemen her sayısında farklı yazılarına rastlar ve şaşırdım. Modernleşmeden bürokrasiye, siyasal partilerden toplumsal cinsiyet sorunlarına varıncaya kadar güncel olanın nabzını ısrarlı bir şekilde tutan akademik yazılar, beni hevesli bir öğrenci olarak sadece bilgilendirmekle kalmaz; aynı zamanda bana o bilgileri derinleştirebileceğim bir literatür de sunardı.

Yıllar sonra Doçentlik jürimin bir üyesi olarak sınava hazırlık yapmak üzere eserlerini daha sistematik olarak inceleme durumum hasıl olduğunda; Nermin hanımın özellikle Siyaset Sosyolojisi meselelerinde öncü çalışmalarla yetişmekte olan akademisyenlere ne kadar yardımcı olduğunu gördüm.

Doçentlik sınavım hocamla şahsen tanışmama vesile oldu ve akademik işbirliğimizi, benim ve eşim için çok değerli olan dostluğumuzu yeşertti.

Sınavdan birkaç ay sonra Türk Sosyal Bilimler Derneğinin toplantısına ortak bir bildiri sunmamızı istedi. Bu ortak çalışma için bir iki gün Ankara'da buluncum ve bu süre zarfında Nermin hanımın SBF'ndeki odasında çalıştık. Bu esnada ben birkaç işi soluk almadan bir anda birbirine teğet geçerek yapan başka birini tanımadım: "Bak şimdi Ali Yaşar, sen şu kitaplara bir bak... Ben de İlhan Beyin odasında bazı dergileri karıştırayım..." deyip başlayan koşturmaca; sonra tamire götürülen Peugeot; "TV tamiri için gelecekler" deyip eve uğrama; sonra gene SBF; "sen çalışmaya devam et, benim bir toplantım var" ile bir iki saat ortadan kayboluş; "n'oldu, bitti mi?" sesiyle Hoca'nın tekrar

ortaya çıkışı ve "Akşam yemeği bizde yiyeceğiz" içtenlikli teklife, daha "rahatsız etmeyeyim" demeye fırsat bulmadan otomobilde kendimi Uludağ Üniversitesine dair soruları yanıtlarken bulmak. Ve evde konuklarını kusursuz ağırlamaya özen gösteren bir Nermin hanım...

Doğrusunu söylemem gerekirse, yaptığınız çalışmadan daha çok, insani yönleriyle Nermin hocamı tanımak benim için paha biçilmez bir deneyim oldu.

Bu bağlamda satır başlarıyla bazı gözlemlerimi aktaracak olursam:

Nermin hanım, her şeyden önce, çok ciddi bir insan; en ufak bir laubaliliğe tahammülsüz ve dobra dobra konuşan biri: Bu özelliği bazılarının indinde onu "katı" göstermiş olabilir.

Bilgisini paylaşmayı ve bildiklerini heyecanla öğretmeyi seven biri. Ama aynı zamanda bilgisini tazelemeyi, öğrenmeyi de seven biri. Görmemiş olduğu bir kitaptan, yazıdan söz edildiğinde geçiştirmez; künyesini not eder; hemen temin etmeye girişir.

Hiçbir iyiliğin, yardımın altında kalmayı sevmez. Ne yapar yapar, durumu denkleştirir.

Son derece yardımseverdir. Verdiği sözü yerine getireceğinden hiç kuşku duymayacağımız kadar takipçidir.

Feminist olmayan bir feministtir: Slogancı bir yaklaşıma itibar etmez, toplumsal cinsiyet ayrımcılığına tepkisini eylemlerle en etkili biçimde ortaya koyar.

Vefalı bir insandır. Bunu en çok Cumhuriyetçi oluşunda somut olarak görebilirsiniz. Yayımladığı anılarında çok açıkça söyler, ama ben bunları kitabı çıkmadan önce defalarca dinleme şansına sahip oldum: Cumhuriyetin kadınlara toplumsal/siyasal hayatta tanıdığı olanaklara sonsuz bir şükran borcu içinde görmüşümdür Nermin hanımı. Hatta bütün yaptıklarını bu borcun ödenmesi şeklinde nitelendirmek, Hoca'yı tanıyanlar için abartma olmasa gerek.

Nermin hanım yaşlıdır, ama ihtiyar değildir. Keşke hepimiz o yaşa gelebildiğimizde hocamız gibi yeniliklere açık, öğrenmeye hevesli; toplum sorunlarına duyarlı olmayı sürdürebilsek.

Yaptıklarına, ilgilerine ve dinamizmine baktığınızda, bilmenize rağmen, Nermin hocamızın seksen yaşında olduğuna siz de zor inanıyorsunuz, değil mi?

Nice yıllara sevgili hocam...

Göç ve...

Nermin Abadan'ın bir Alman öğrenci üzerindeki etkisi

Andreas Geiger

1968-69 kış döneminde, sosyal bilimlerdeki üçüncü dönemim sırasında, Braunschweig Teknik Üniversitesinden Münih Üniversitesine geçtim. Kısa süre sonra da kendimi Geschwister-Scholl Siyasal Bilimler Enstitüsünde buldum.

Siyasal bilimler başlangıçtan itibaren benim için öncelikliydi, Münih Üniversitesi'nde de öyle devam etti. Bu, büyük ölçüde o sırada konuk öğretim üyesi olarak Enstitü'de ders veren ve ilk kez 1969 yılı yaz sonunda karşılaştığım Nermin Abadan Unat'ın etkisine bağlanabilir. Hem siyaset sosyolojisi derslerinde hem de modernleşme teorileri seminerlerinde (Mısır, Türkiye, Japonya ve Meksika gibi örnekleri inceliyorduk) Nermin'i daha iyi tanıma ve hocalığından yararlanma fırsatı buldum. "Sömürge Mısırında Modernleşme Çabaları" başlıklı dönem ödevimi "çok iyi" olarak değerlendirmesi, doğal olarak bana büyük bir gurur vermişti.

Sonraki hayatım üzerindeki büyük etkisi ise, Nermin'in genç bir öğrencinin bilimsel merakı ve belirli yeteneklerine güvenmesiyle gelişen bir olaya bağlıdır. Benim açımdan bu, ilginç bir araştırma ve iyi para verilen bir işin bileşimi anlamını taşıyordu. Sözüünü ettiğim, Nermin'in 1970'te OECD adına yürüttüğü "La recession de 1966/67 et ses repercussions" başlıklı bir araştırma; bu araştırmada benim işim de göçmen Türk işçilerle geri dönme niyetleri hakkında görüşmeler yapmaktı. Bu, dördüncü dönemindeki bir öğrenciye verilen küçük bir ödevdi ama benim için önemli bir sınav ve deneyim oldu. Benim açımdan bu görüşmelerle ilgili en önemli şey ise bu konuya daha sonraki bilimsel ve mesleki kariyerimi biçimlendiren ve bu güne dek süren bir ilginin doğması oldu. Yani göçmen işçiler ve ailelerinin göç sürecinde maruz kaldıkları ve başetmeye çalıştıkları özgül koşullar, benim temel ilgi alanım haline geldi. Bu açıdan üç yıl sonra bitirme tezimi Federal Almanya'da yaşayan yabancı işçilerin siyasal bilinç yapıları hakkında yazıp, doktoramı da bu konuda yapmam ve böylece konuya ilgimin ve Türkiye'ye sevgimin pekişmesi, Nermin'in etkisiyle oldu denebilir. Doktora tez başlığım "Federal Almanya'da Türk İşçileri ve Sendikalist Davranış" idi

(Herkunftsbedingungen von türkischen Arbeitern in der Bundesrepublik und ihr gewerkschaftliches Verhalten). Nermin her zaman ihtiyacım olan desteği verdi; bu destek sadece bilimsel danışmanlığı değil, 70'lerin ortalarında Türkiye'de siyasette ve kamu sektöründe önemli kişilerle görüşmemi sağlamayı da içeriyordu. Son olarak, Nermin, tezim için araştırma yaptığım dönemde beni İstanbul'daki evinde birkaç hafta ağırladı.

Kişisel kariyerim daha sonra beni farklı bir yöne götürmüş gibi görünse de (örneğin toplumsal tıp), göç alanı ile ilgim ve yakın bağlantılarım devam etti. Bu yakınlarda da görünürde hiç ilgisi olmayan bu iki çalışma alanını (yani göç araştırmaları ve toplumsal tıp) birleştiren yeni bir araştırma alanı açıldı : göç ve sağlık. Bu alanda göç süreciyle başetmeye çalışan insanların sağlık risklerinin özgül nedenlerini araştırıyoruz. Geriye baktığımda bir kez daha farkediyorum ki, bilimsel ve mesleki kariyerim üzerindeki en büyük etki, Nermin'in 1970'de Münih'te gösterdiği büyük teşvik ve sonra yıllar boyunca vermeye devam ettiği destek oldu. Bunun için son derece minnettarım ama aynı zamanda aramızdaki ve ailelerimiz arasında yakın bir arkadaşlık kurduğu için de ona teşekkür etmek isterim.

Betin Kuntol Yiğit

Sevgili Nermin Hanım, daha on gün önce Çeşme Açık hava Tiyatrosunda siz, eşiniz kıymetli hocam Prof. Dr. İlhan Unat, kızı sevgili Ayşe Unat , Barysnikov bale gösterisini beraberce izledik. O gece beni yıllar öncesine götürdü. Az değil, kırk yıl öncesine: Ellili yıllarda İngiliz Kültür Heyetinin davetlisi bir grup Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencisi olarak İngiltere'ye yaptığımız bir "görgü ve bilgi arttırma" gezisinde bizleri orada bir tiyatroya götürmüştünüz. Yan yana oturmuştuk. Resmi program dışındaki bu faaliyete bizleri siz teşvik etmiştiniz. Bu benim Avrupa tiyatrosu ile ilk temasım oldu. Ondan sonra mesleğim icabı yıllarca orada çalıştım ve birçok kez tiyatroya gitmek fırsatım oldu. Her seferinde sanki hep yanımda oturuyordunuz: ilkler unutulmuyor. Evet, sizi uzun yıllardır, kırk yılı biraz aşan bir süredir tanıyorum. İlk yıllarda ve yukarıda bahsettiğim gezi sırasında S.B.F.'de genç bir asistandınız. Son derece aktif, ilgili, sevecen, zarif giyimli, çarpıcı bir öğretim üyesiydiniz. Bir yandan akademik faaliyetinizi sürdürürken bir yandan da bizleri izlemekten geri kalmaz, biz öğrencileri evinizde verdiğiniz o güzel ve seçkin toplantılara katarak sosyal yönümüzü geliştirmemizi sağladınız. O zamanlar memleketimizde pek bilinmeyen bu "öğretmen-öğrenci sosyal temasları"nın sonradan London School of Economics'de master öğrencisiyken Batılı eğitim sistemi içinde ne denli önemli bir yer tuttuğunu görmek beni şaşırtmadı ve bir kez daha bana sizin öz gayretlerinizle renklendirdiğiniz öğretim sisteminizdeki öncülüğü hatırlattı.

Sizin için "hocalık" dersle başlayıp dersin sonunda bitmiyordu. Tek tek hepimizle ilgilenir, bizlere yardımcı olur, bitmeyen tükenmeyen bir enerji ile bizleri en iyi şekilde hayata hazırlamaya çalışırdınız. Enerjiniz inanılmazdı: yüksek voltajlı bir jeneratör gibiydiniz.

Aradan kırk yılı aşan bir zaman geçti; siz hala öylesiniz. Bu kırk yıla neler neler sığmadı ki.... Akademik eserler, uluslararası konferanslar, toplantılar, açık oturumlar ve tabii hayatınızın değişmez unsuru, öğrencileriniz... Eminim burada unuttuğum pek çok faaliyetiniz var Ama bu arada bir de yetistirdiğiniz oğlunuz, caniniz kadar sevdiğiniz Mustafa Kemal Abadan'ı saymadan geçemeyeceğim. Bu enerjik tempo içinde niç azalmayan bir hızla etrafa ışık saçmaya devam ettiniz.

Siz ve ben, artık bunca yıldan sonra "hoca-öğrenci" değil, iki "dost", iki "arkadaş"ız. Artık birbirimizi özel hayatlarımızla da tanıyoruz. O özel hayatlar

ki oralarda sizi hiç karamsar görmedim: Bazen hayatın acı sürprizleriyle üzgün, ama asla karamsar olmadınız.

Umutlarımızı yeşerttiniz hep... Düzeyi hep yukarıya çektiniz ve hepimizi oralara , o yukarılara bakmayı, insan olarak, vatandaş olarak oralara erişmeyi amaçlamayı telkin ettiniz. Atatürk'ün yaptığı büyük devrimin, şüphe yok ki, en güzel örneklerinden birisiniz. Kendi hayatınızda olduğu gibi, kültürel, sosyal ve siyasi alanda duyarlı vatandaşlar olmayı bizlerin de gayesi haline getirdiğiniz için size hepimiz teşekkür borçluyuz.

Nice yıllara Nermin Hanım... Aynı pırıltı, aynı enerji, aynı iyi sağlık ve koskocaman sevgi dolu bir yürekle, yolunuz nice nice yıllara açık olsun...

Rüzgar gibi bir kadın

Bilsay Kuruç

Nermin Hanımı 1960'ların Ankara'sındaki güzel insanlar içinde tanıdım. Tahsin Bekir Balta, Seha Meray, Yavuz Abadan, Sadun Aren, Bahri Savcı, Muammer Aksoy, Mümtaz Soysal, İlhan Unat ve birçokları. Eylemlerden çok düşüncelerin çoğaldığı, yaygınlaştığı bir ortam. Herkes düşünceleriyle konuşuyor ve herkes iddia sahibi. Hareketli ve yaratıcı bir Ankara ve Mülkiye.

Güzel bir kadın. Ama, insanı güzelliği ile çarpma havasında değil. Esintisi çalışkanlığından, üretkenliğinden geliyor. Düşünce gücünü hep beslemek istiyor. Konuşurken tonlaması, daha doğrusu müzikalitesi değişik. Bütün bunlar güzelliğine yakışıyor.

Bu Ankara'nın 'herkes'i ile pek yakın. Kardeş gibi. Bir o çevrede, bir bu çevrede rastlayabilirsiniz. Kabına sığamıyor. İnsana uçuyormuş gibi geliyor. 'Herkes' ona yetmiyor. Bazen derslerini öğrencilerine evde çay ikram ederek yapıyor. (Bunlar o zaman yepyeni şeyler.) Kendine gençlerden yeni bir çevre örüp onları yetiştirme çabasında. (Bunda kah isabetli, kah değil.)

1970'lerin başlarında, kalın ve ürpertici bir rejim bulutu ülkenin üzerine çökerken İlhan Beyle evleniyorlar. İlhan Bey kişiliği ve farklı birikimi ile Mülkiye'yi yücelten dekanlardan. O yıllar Mülkiye için ve düşünce sahipleri için zor yıllar.

Nermin Hanım 1960'larda CHP içinde hareketliydi. Ama, 1970'lerde aklı siyasetin gelişme çizgileriyle eskisinden daha meşgul görünüyor. 1970'lerin ortalarında alevlenen CHP hareketine yakından bakmak istiyor. 'Yeni'nin gerçekten yeni olup olmadığını her şeyden çok merak ediyor. Güçlü sezgisi ile biraz şüpheci bir hali var. Ülke eylemlerin düşüncelerin önüne geçtiği günlere gidiyor. Nermin Hanımın Cumhuriyet Senatosu üyeliğini hatırlıyorum. Hep çalışkan, ama o hengamede sonuçsuz.

1980 rejiminin kabusu başladıktan sonra Nermin Hanımın tedirginliği dikkatimi çekmişti. Düşüncelerin ve değerlerin yuvası olarak bildiği Mülkiye'nin yaklaşan kara günlere karşı korunamayacağını yuvasına felaketin gelmekte olduğunu bilen bir kadın sezgisi ile görüyordu. Mülkiye'ye vurulan 1402'likler darbesinden az önce, o günün rejiminin küçük taklidi olmaya özenen Basın Yayın Fakültesi yönetimine yaptığım basit bir kara şakayı

duyunca gözünün parladığını, 'İşte Mülkiye bu, işte Mülkiye bu" diye ufacak şeylerde bile umut ışığı aradığını hatırlıyorum. Ama, gün kabusun gerçek olup düşünceyi ezdiği gündü ve Mülkiye Nermin Hanımın Bahri Ağabeyinden (Savcı) başlayarak ezilecekti.

1980'lerin sonlarında galiba, Nermin Hanım Ankara'dan İstanbul'a göçtü. Esintisini de beraber götürdü. Bir çalışma peşinde, bir konferans vermek için, bir düşünceyi tartışmak üzere onu kah orada, kah burada şimdi daha büyük takdirle izliyoruz. Geçenlerde beni İstanbul'a bir uluslararası toplantıya çağırıyordu. " Akşam da ailece bizde bir şeyler yiyelim" dedi. Sabahtan başlayıp akşamın karanlığına kadar yurt dışından gelen konukları tam anlamıyla sırtında taşıdıktan sonra, bizlere o güzel sofrayı nasıl kurdu ve konuşmalarımızı gece yarısına kadar nasıl ateşledi, aşkolsun. (Ve biliyorduk ki, ertesi sabah yine koşuşturacak.)

İstanbul'luların onu bizim gibi anlamalarını, ona bizim gibi ihtiyaç duymalarını diliyorum. Şimdi Nermin Hanım enerjisini 'insanın özgürleşmesi davası'na daha çok yönlendirmiş görünüyor. İnsanın özgürlüğüne bir boydan çalışarak, emeğinde ustalaşarak, bir boydan da ancak laik akıl ve düşünce ile erişebileceği davası diyelim buna. Bu 'dava'sında kadının özgürleşmesi ve ülkenin kaderinde gitgide iddia sahibi olması Nermin Hanımın üzerine en çok titrediği şeyler.

Her yaşın 'charm'ı ayrı. Hele seksenine geldiği söylenen Nermin Hanımın. Üstelik, gündemindeki bütün bu projeleri o şimdi daha büyük bir solukla dolduruyor. Çünkü, rüzgar gibi bir kadın.

Binnaz Toprak

Nermin Hoca'yı, 1970'li yılların ortasında tanıdım. Doktoramı yeni almış, Boğaziçi Üniversitesi'nde göreve başlamıştım. Uzun yıllar Amerika Birleşik Devletleri'nde kaldığım için Türk akademik çevrelerini ancak yazılarından tanıyordum. Tanışır tanışmaz beni Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde düzenlediği bir sempozyuma davet etti. Türkiye'de dinin denetim işlevi üzerine bir tebliğ sunacaktım. Ne yalan söylemeli, Nermin Hoca'yla tanıştığıma pişman olmuştum. Siyasal'ın "ağır toplarının" bulunacağı bir sempozyumda konuşmaktan ödüm patlıyordu. Üstelik bu, genç bir akademisyen olarak yapacağım ilk konuşma olacaktı. Nitekim, görüşlerim Niyazi Berkes Hoca'yı kızdırmış, eleştirisine başlarken "deveye sormuşlar" benzetmesini yapmıştı. Neyse ki, gene ilk defa orada tanıdığım Mete Tunçay imdadıma koşmuştu. Nermin Hoca ile bir sonraki karşılaşmamız, beni düzenlediği ikinci bir toplantıya da davet etmesi sonucundaydı. Bu seferki sempozyumun konusu Türk kadınıydı ve daha sonra yayınlanacak olan kitap bu konuda Türkiye'de ilk ciddi derlemeyi oluşturacaktı. Nermin Hoca'nın genç akademisyenlere, özellikle kadın akademisyenlere, gösterdiği bu ilgi ve destek benim açımdan unutamayacağım bir ders olmuştu. Nermin Hoca'yla arkadaşlığımız ise, Siyasal'dan emekli olup Boğaziçi'nde benim bölümümde yarı-zamanlı olarak görev yapmasıyla başladı. Kendisine her "Nermin Hanım" diye hitap ettiğimde sadece "Nermin" demem konusundaki ısrarı sonucunda Nermin Hoca benim sevgili arkadaşım "Nermin" oldu.

Nermin Hoca'nın, Türk siyaset bilimi alanında sayısız eser vermiş çok önemli ve saygın bir isim olduğu akademik çevrelerde bilinen bir gerçek. Geçenlerde bir nedenle incelediğim yayınlarının listesi kendi başına bir kitap uzunluğunda. Ancak, bu kısa yazıda, akademik kişiliğine değinmek yerine onun başka yönleri üzerinde durmak istiyorum.

Bana göre Nermin Hoca'nın en önemli özelliği yaşına meydan okuması, bu duruşunun sonucu bitmek tükenmek bilmeyen enerjisi, dinamizmi, ve ülkesi için doğru bildiklerini sonuna kadar savunup mücadele etmesi. Seksen yaşında bir kişilik düşünün: Sabahları çok erken kalkan, kimsenin henüz uyanmadığı o saatlerde evinin civarındaki gazete satan büfenin açılmasını beklerken akşam yemeğini ve evin diğer işlerini planlayan, büfe açılır açılmaz sokağa çıkıp bilumum Türkçe, İngilizce, Fransızca ve Almanca gazeteleri satın alıp bir kaç saatini dünyada olup bitenleri anlamakla geçiren, emeklilik sonrası devletin verdiği yarı-zamanlı öğretim üyesi maaşı yol parasını bile

karşılamazken her dönem sanki tam-zamanlıymış gibi bölümün önemli bir yükünü taşıyan, bizim fakülte binasına kim asansör vaat ederse bir dahaki dekanlık seçimlerinde ona oy vereceğini söyleyip durmasına rağmen fakültenin beşinci kattaki odasına .inip çıkan, fakülteye adımını atar atmaz Türkiye'nin başındaki binbir beladan o gün için önemli bulduklarını tartışmaya açan, yurt dışında yayınlanmış kitaplardan daha hiçbirimizin haberi yokken bunları çoktan okumuş olan, yurtdışına gittiğinde bulunduğu şehrin müzelerinden, sanat galerilerinden, konserlerinden, tiyatro etkinliklerine kadar hepsine vakit bulup katılan, üstelik tüm bu etkinlikler ve sanatçılar hakkında derin bir bilgisi olan, İstanbul'daki neredeyse tüm sanatsal faaliyetleri izleyip bizim de gidip görmemizi teşvik eden, kendisinden çok daha genç insanlar şehirlerarası trafiğe cesaret edip çıkamazken arabasına atlayıp tatile giden, evinde bölüm üyelerine davetler verip hiç üşenmeden onca kişi için binbir çeşit yemek pişiren, arada bir muzipliği tuttuğunda davetine Osmanlı'nın son dönemi ya da Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki kıyafetlerle gelmemizi önerip bizi bir düş ve hayal dünyasına taşıyan. Ve bir hayat düşünün. On dört yaşında genç bir kızken Almanca ve Fransızca dergilerden methini okuduğu ve babasının memleketi olan Türkiye Cumhuriyeti'ne Büyükelçiliğin satın aldığı üçüncü sınıf bir vapur biletiyle tek kelime Türkçe bilmeden gelip, Avrupa'nın o sancılı yıllarında oralarda belki de heba olup gidecek bir yaşamı ona iade etmiş, hele bir kadın olarak Avrupa'da bulamayacağını çok iyi bildiği fırsatları kendisine tanımış olan Cumhuriyet'e bağlılığını bu ülkeye bir ömür boyu hizmet ederek ödemeye çalışan, yıllar içinde yetiştirdiği öğrencilerinden, özellikle akademik kariyeri seçenlerden, sevgi ve hayranlıkla bahseden, belki herşeyden önemlisi güvenilir, dost bir insan. Bu tür bir kişiliği sadece düşünmeyin. Türkiye gibi pek çok kabiliyetli kişiyi çok daha genç yaşlarda küstürüp, bunaltıp, umutsuzluğa ve ataletle iten bir ülkenin koşullarında nasıl olup da böyle bir kişiliğin var olduğunu düşünün.

Özetle, Nermin Hoca, küçük çocukların dediği gibi, "büyüdüğümde onun gibi olmak istediğim" bir insan. Daha uzun yıllar onunla birlikte aynı bölümde çalışacağım için kendimi gerçekten şanslı hissediyorum.

Nermin Hanım hakkında

Çiğdem Kağıtçıbaşı

Nermin Hanım benim hiç hocam olmadı, ama belki de daha önemli olarak benim için bir "rol modeli" oldu. Bu yazıyı yazmamın en önemli nedeni, kendisinin bunu bilmesini istememdir. Nermin Hanım, kendime örnek aldığım çok az sayıda kişiden biridir (bir diğeri "kadim dostum" dediği Mübeccel Kıray'dır).

Kendisini ilk tanımam, şahsen karşılaşmadan çok önce, 1960'larda Amerika'da Kaliforniya Üniversitesi (Berkeley) de sosyal psikolojide doktoramı yaparken oldu. Doktora sınav jürimde olan Wolfram Eberhart Türkiye'de araştırmalar yapmış bir antropologdu. Psikolojide doktora yaptığım halde, bana Türkiye'de yapılan sosyal bilim araştırmaları hakkında bilgim olması gerektiğini söyledi. Çok da haklıydı çünkü bu sayede daha Türkiye'ye dönmeden önce Türkiye'deki sosyal bilimler hakkında bilgim oldu ve sosyal psikolojiyi sosyal bilim çerçevesinde ele almayı öğrendim. İnternet ve e-mail öncesi o devrede, üniversiteyi de Türkiye'de okumamış olduğum için, bu bilgileri zorlukla buldum. İçlerinde en dikkat çekici olanlardan bazıları, Nermin Abadan'ın araştırmalarıydı. Bu bilgileri edinmemde Deniz Baykal'ın da çok yardımı oldu. O zamanlar Deniz daha politikaya girmemişti; Siyasal Bilgiler Fakültesinde Nermin Hanımın asistanıydı; bir-iki yıl için Berkeley'e gelmişti.

Daha sonra 1970'lerin başlarında akademik kariyerime ODTÜ'de Sosyal Bilimler Bölümünde başladım. O yıllar Ankara'da sosyal bilimlerin yağan olarak yaşandığı, biz genç bilimciler için çok heyecanlı bir zamandı. Nermin Hanım'ı çeşitli vesilelerle tanımak ve dinlemek fırsatını buldum. Özellikle ODTÜ Bölüm Başkanımız Mübeccel Hanımın yakını olduğu için sade akademik değil, arada sosyal birlikteliklerimiz de oluyordu. O yıllarda kurulan Sosyal Bilimler Derneği de bizleri bir araya getiren önemli bir oluşumdu.

1973'de Ankara'dan İstanbul'a Boğaziçi Üniversitesine geldikten sonra Nermin Hanımı gene görmeye devam ettim. Özellikle 1978'de İstanbul'da o zaman çok güzel bir saray yavrusu olan Sait Halim Paşa Yalısında Nermin Hanım'ın düzenlediği Kadın Konferansı çok önemli bir olaydı. Dikkat çekici bir yapıt olan Türk Toplumunda Kadın bu çalışmaların sonucu olarak basıldı. Nermin Hanım, editörlüğünü yaptığı bu kitapta ciddi araştırmacıları buluşturdu ve

daha sonra da kitabın İngilizce olarak basılmasını sağladı. Bu kitap bugün bile önemli bir kaynak eserdir.

Bir taraftan kadın konusuna, diğer taraftan dış göç konusuna eğilerek her iki alanda da çeşitli araştırma ve yayınlarla 'ilk'leri gerçekleştirdi. Böyle kısa bir yazıda Nermin Hanımın çok zengin akademik kariyerine ve çok sayıdaki yayınlarına sistematik olarak eğilmek mümkün değil. Böyle bir niyetim de yok zaten. Sadece beni de doğrudan ilgilendiren bir ikisine değinmeden edemedim.

Çeşitli konumlarda - sosyal bilimci, hoca, üniversitede yönetici, Türkiye Büyük Millet Meclisinde Senatör - hep büyük bir heves ve enerjiyle çalıştı. Hala da bu çalışma devam ediyor. En son Sosyal Bilimler Derneği'nin İstanbul Şubesinin kurulabilmesi için bizleri harekete geçirmeye uğraştı...

İstanbul'da da süregelen birlikteliğimiz halen de devam ediyor. İstedikimiz kadar sık görüşmemekle birlikte, bu benim için çok kıymetli bir birlikteliktir. Yıllar geçtikçe kendisine olan hayranlığım arttı. Bunda, üretkenliğe yönelik enerjisini ve çalışkanlığını ve bunların ötesinde yılmak bilmeyen bir topluma hizmet aşkını giderek daha iyi anlamam ve takdir etmem en büyük etkindir. Gerçekten de o, aydınlık bir Türkiye için kadının konumunun her şeyden önemli olduğunu gören, bundan verilmekte olan tavizleri şiddetle reddeden, Cumhuriyetin yetiştirdiği önde gelen bir aydındır. Kum Saatini İzlerken'i okuyunca, bu güçlü kişiliğin ve savunduğu değerlerin nasıl oluştuğunu daha iyi anladım.

Seksen yıllık bir müstesna yaşama saygı ile.

Nermin Abadan'ın armağan ettiği kitap

Prof. Dr. Emre Kongar

Nermin Abadan-Unat ile "Mülkiye" adıyla bilinen Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin ikinci sınıfında tanıştım.

O zaman adı sadece Nermin Abadan idi. Birdenbire karşımda "tüm dünyadan haberi olan ve her an öğrendiği yeni bilgileri, sıcağı sıcağına öğrencileri ile paylaşan", genç, dinamik, "yürüyen kütüphane gibi" bir hoca buldum.

Aslında hocalarımız arasında Bahri Savcı gibi, Seha Meray gibi, Fikret Arık gibi, Tahsin Bekir Balta gibi, Sadun Aren gibi, Besim Üstünel gibi, uluslararası ünde ve önemde isimler vardı.

Onların hepsinden asla ve asla sadece bilgi değil, kendilerinin de üzerinde durdukları ve her derste özellikle vurguladıkları gibi, öğrettikleri disiplini alanıyla ilgili yöntem, yani düşünme metotları öğrendim.

İşte her biri ayrı bir değer olan ve alanlarında gerçekten önde gelen bilim insanları olan bu hocalar arasında Nermin Hoca, öğrenciye yakınlığı, okuduğu son makaleyi, büyük bir heyecanla sıcağı sıcağına öğrencileriyle paylaşmasıyla ayrı bir yere sahipti.

Doğrusu önce, beynindeki bütün bilgileri, son öğrendikleri de dahil, bizlerle sınırsız bir biçimde ve hemen paylaşmak istemesi, bir çoğumuzun aklını karıştırmıştı.

Böyle bir "bilgi bombardımanı" altında bunalan arkadaşlarımızın bazıları, sınavlara nasıl hazırlanacaklarını bile tam kestiremiyorlardı.

Oysa Nermin Hoca'nın bize aktardıkları, sadece "Kamu Yönetimi" alanını kapsayan değil, aynı zamanda toplumsal etkileşimin ve bu arada, iletişimin temel ilkeleri üzerinde de odaklaşan bilgilerdi.

Arkadaşlarımızın aklını karıştıran esas öğeler, gerek toplumsal yaşamın ve iletişimin karmaşıklığı, gerekse, kamu yönetimi alanının sorunlarla dolu tarihi ve güncel durumu idi.

Nermin Hanım, bütün bu sorunları, aslında büyük bir vukufu, temel açmazlara işaret ederek, çözüm önerileriyle birlikte bize aktarıyordu.

Bu arada Türkiye'deki "Kamuoyu yoklamaları" konusunda da hem kuramsal olarak öncülük ediyor, hem de bu araştırmaların Türkiye'de yerleşmesine uygulamalı olarak katkılarda bulunuyordu.

Şimdi pek kimse anımsamıyor ama Türkiye'de siyasal alandaki ilk "bilimsel kamuoyu yoklamalarını" Nermin Abadan yapmış ve sonuçlarını gazetelerde yayımlayarak, konuya tüm toplumun dikkatini çekmişti.

Yirmi yıl sonra, 1980 darbesi ile yönetime el koyan askerlerin ve YÖK'ün uygulamalarını protesto etmek için üniversite hocalığından istifamı izleyen dönemde, bir süre bu alanda çalışarak hayatımı kazanacağımdan o zamanlar hiç haberim yoktu tabii.

Evet, Nermin Abadan, yalnız derin bilgi birikimini değil, toplumsal bilim ve iletişim alanlarındaki en son bulguları ve haberleri de öğrencilerine heyecanla aktaran bir hoca idi.

Bir özelliği daha vardı Nermin Hanım'ın:

Her dersinde, mutlaka yaşamın ayrılmaz bir parçası saydığı sanat ve edebiyat konuları üzerinde durur, bu alanlardaki kuramsal bilgilerle birlikte son gelişmeleri ve eğilimleri de bizlere aktarırdı.

Gerçek bir "iyi hoca" olarak, anlattıklarını öğrencilerinin zihinlerine yerleştirebilmek için, tartışmalı ders yapar, tartışmalar sırasında, kimi zaman cahilce de olsa, yapılan tüm yorumları "Evet, aferin, ama işin bir de şu tarafı var..." diye yanıtlayarak, bize hem yeni bilgiler aktarır, hem de cehaletimizi vurgulamadan, tartışmaya katıldığımız için bizi ödüllendirirdi.

Ders yılı sonunda, en yüksek not alan ve derse katılımı başan gösteren öğrencilerine kitap armağan ederdi Nermin Abadan.

Bu sadece öğrencilerini "heveslendirmek" ve gelecekteki çalışmalara özendirmek için baş vurduğu bir ödüllendirme yöntemi değildi:

Yüreğindeki engin insan sevgisini, öğrencilerine karşı duyduğu büyük aşkı dışa vurduğu bir eylemdi bu kitap armağanları.

Şu satırları yazarken, önümde Fernando Puma tarafından derlenmiş, "The Falcon's Wing Press" yayınevi tarafından yayımlanmış "7 Arts" adlı kitap duruyor.

Ben sınıfın en yüksek not alan öğrencilerinden olamamıştım ne yazık ki.

Ama Nermin Hanım, en yüksek not alan öğrencilere kitap armağanlarını verdikten sonra, "Tartışmalara katılma açısından en parlak öğrencim Emre'ye" diyerek bana da bu kitabı vermişti.

17 Mayıs 1961 tarihinde imzaladığı kitabı, "Kardeşim Emre Kongar'a, geniş dünya görüşünü biraz daha açsın diye, ikinci sınıf anısı olarak, iyi dileklerle" diye yazarak vermiş.

Kitap dans, müzik, tiyatro, resim, heykel, edebiyat ve mimarlık olarak, "sanatın yedi dalı" hakkındaki özgün makalelerden, araştırmalardan ve fotoğraflardan oluşuyor.

Kitabın ilk makalesi Max Brod'un "Notes on Kafka" (Kafka üzerine notlar) adını taşıyan incelemesi. Yazıyı nasıl bir heyecanla okuduğumu bugün bile büyük bir canlılıkla anımsıyorum. Tabii çok kısa bir zamanda bütün kitabı hatmettiğimi söylemeğe bile gerek yok.

Sanıyorum, bu kitap, benim ortaokul ve lise yıllarımda, biraz da ailemin etkisiyle ilgi duyduğum sanat ve kültür alanlarına bilinçli olarak yönelmemin dönüm noktası olmuştu.

Bugün gerek bilimsel konularda, gerekse edebiyat ve deneme alanlarında yazdıklarım, okurlarım için küçük de olsa bir anlam ifade edebiliyorsa, verdiğim dersler bazı öğrencilerimin kafalarında ve gönüllerinde çok küçük de olsa, yeni kıvılcımların oluşmasına yol açabiliyorsa, bunu aileme, bütün hocalarıma ve özellikle Nermin Abadan'a borçluyum.

Zor olan

Eser Köker

Benimle O'nun arasındaki ilişkiyi dışsallaştırmak hele de yazı aracılığıyla aklileştirmek çok zor. Çünkü Nermin Abadan-Unat doktora annem. Türkiye'de akademik örgütlenme içinde doktora tezinin yazılması kurumsallaşmadığından, doktora anneliği daha çok anneliğe benzetilmektedir. Annelik de öylesi kişisel, öylesi apolitik, öylesi dilsiz bırakılmıştır ve onu kayıt altına almak öylesi duygusal bir iş haline gelir ki, bu da yazma eyleminin amacını yok eder. Siz, anneniz ile ilişkinizi kolayca yazabilir misiniz?

Bu yazıyı duygusallıktan ve kişisellikten kurtarabilmek için bulabildiğim yegâne çözüm, geleneğin sınırlarına doğru bir anlatım kurmak oldu. Geleneğin sınırlarından kastım, bizim yaşamakta olduğumuz anları hoca-öğrenci ilişkisinden yola çıkarak anlatmak dileğidir.

En eski akademik birim, hoca-öğrenci ilişkisi üzerine kurulu. Akademik metinler, hocalarıyla onları izleyen öğrencilerin gerilim dolu, öfke ve onay ile çoğaltılmış, ihânet ve vefâ arasında parçalanmış öykülerinin ürünü. Eski dünyalarda kimin öğrencileri olduğuna bakarak akademik yaşam ağaçları çıkartılıyorken, yeni dünyalarda özerklik ve bağımsızlık hocasız öğrenciler ve öğrencisiz hocaları mümkün kıldıysa da, geleceğin akademik dünyası için yapılan çağrılarda, yeri doldurulamayacak tek öğrenme biçiminin yine de bu yakın nefesli ilişkiden çıkarılacağına sürekli hatırlatılması, daha uzun zaman akademik topluluğun kendini üretmesinde vazgeçilmezin hoca-öğrenci ilişkisi olduğunu gösteriyor.

Binbeşyüz yıllık bu ilişkinin hocaları da öğrencileri de erkek. Ancak bir yüzyıldan beri akademik yaşamda doktora babalarının yanında doktora anneleri, erkek öğrencilerin yanında kız öğrenciler yer almaya başladı. Cinsiyetsizmişcesine sunulan akademik faaliyetin içinde erkek hocalarla kız öğrencilerin ilişkilerine dâir hikâyeler aşk'la zaman zaman örülse de, iki kadının, öğrenme ilişkisinin tarafları olarak târihi de, öyküsü de neredeyse yok. Yokluğun baskısını ve yokluğun yarattığı kaosu öğrenmeyi Nermin Abadan-Unat bana öğretti. Biz, bir gelenek olmadan, kocaman bir boşluk içinde ve ona eşlik eden yalnızlık duygusuyla boğuşarak, üstelik erkek fantezilerinin ürünü olan akademik örümcek kadın hikâyeleri ile boğuşarak bu ilişkiyi yirmi yıldır yaşatmaya çalışıyoruz. Şimdi bunu size anlatabilir miyim?

Sokrates-Plâton, Adorno-Habermas, Freud-Jung, Heidegger-Arendt öyküleriyle dolu bir dünyanın içinde yıllar geçireceksiniz, onların dünyayı açıklama çabalarını okuyacaksınız. Ben de size evimde kilimin yerini değiştiren, kızımın blûzunu diken, tasalarımı hafifletmek için çay içiren, Avustralya'dan getirdiği bileziği koluma takan, bir küçük kitap tanıtımı yazım için defâlarca telefon eden, Berman, Sennett, Beck kitaplarını yıllar öncesinde taşıyıp getiren, sürekli harekete geçiren, sürekli yanımdayım diyen o özeni, o ihtimamı, o sabırsız ve aceleci gençliği, o tutunabilmek ısrarını, o unutma ve hatırlama kıvraklığını size anlatsam, O'na dâir küçük hikâyeler anlatsam, mâlûm târihin ve mâlûm akademik yazının iktidarlarının karşısında, onlar, gündelik kalacaklarlar, eriyip gidecekler, özel addedilip gönüllere gömülecekler. Bunu bilmeme rağmen, yeryüzünde tam da varolmaya çalışırken önemsizleştirilme yoluyla çözülmeye çalışılan kadın hoca -kadın öğrenci ilişkisinin yaşaması gerektiğine dâir umudu Ankara'da gerçek ve gündelik kıldığı için O'na şükran borçluyum.

Nermin Hoca'nın gayret ve özenle kurduğu hocalık ilişkilerinin kamusal anlatımına hakkıyla çevrilememesi, yani yayınevlerinin sürekli basacağı, her zaman başvurulacak çift imzalı kitapların ve metinlerin üretilmemesine bakarak yeni tür hoca öğrenci ilişkisinin yaşanmadığını düşünenler yanılmaktadırlar. Koruma ve destekle bezeli, gereksinim karşılamaya dayalı, hem bağımsızlaşmaya hem de bağlanmaya izin veren, öğrenmenin ve öğretmenin sınırlarının sürekli zorlandığı hızlı/yavaş, duyarlı/kaba, kederli/sevinçli, hırçın/uysal, entelektüel/saf, gezgin/yerleşik değişken uçlarıyla biz yeniydik ve farklıydık. Bunu hocalığı aracılığı bizlere ileten Nermin Abadan-Unat'ın akademik geleneklerin şiddetle tahrip edildiği yaşadığımız bozgun yıllarında bir ilişkiyi koruma ve dönüştürme çabasını târih kaydetmezse, bunun nedeni ancak târih yazıcılarının sorumsuzluğu olacaktır.

Nermin Abadan Unat- Bitmeyen bir enerji

Fazıl Sağlam

Nermin ABADAN-UNAT'ın 80.doğum yıldönümü için hazırlanacak broşüre bir yazı ile katılma daveti aldığımda, 80 rakamının beni çok şaşırttığını vurgulamam gerekir. Doğrusu 80 yaş, Nermin ABADAN-UNAT adı ile hiç mi hiç bağdaşmıyor.

Kendisini ilk kez 60'lı yılların sonunda Almanya Türk Öğrenci Federasyonu (ATÖF)'ün bir toplantısında tanıdım. O zaman taşkın bir marksist öğrenci grubu ile tek başına başatmesini sağlayan enerjisi bugün de azalmadan devam ediyor.

Türker ALKAN'ın, "tempo" sözcüğünün anlamını soran oğluna, kestirme bir yoldan "Tempo Nermin Hanımdır" cevabını vermesi, Nermin Hanım'dan çok tempo sözcüğünü aydınlatan bir benzetmedir. Yoksa Nermin Hanımın enerjisini tempo sözcüğü karşılayamaz. Ama asıl önemlisi, bu enerjinin, belirli bir içerikle yüklü olmasıdır. Bu içerik, 14-15 yaşlarında kendisine Macaristan'dan ayrılıp, Türkiye Cumhuriyeti'ne yerleşme kararını verdiren iktisadi, toplumsal ve siyasal değerler bütünüdür. Bu tercih, bugün bu Cumhuriyet'in değerini yadsıma eğiliminde olanların üzerinde düşünmeleri gereken çok anlamlı bir örnektir. Aynı içerik -çok sevdiği oğlunun adına varıncaya kadar- onun tüm yaşamını belirlemiştir.

Nermin ABADAN-UNAT, Hukuk Fakültesi mezunudur. Ama akademik yaşamı siyaset bilimine özgülenmiştir: Kadın hakları ve göç sorunlarının ağırlık noktasını oluşturduğu tükenmez bir uğraş ve kendini yenileme tutkusu. Bugün Nermin Hoca'nın ilgi alanında çalışmak isteyen her genç, ona başvurduğunda, en yeni perspektifleri ve kaynakları öğrenme imkanını bulabilir.

Kendisiyle yüz yüze ilk karşılaşmam, SBF Anayasa Hukuku kürsüsü için 1973 yılında açılan asistanlık sınavı sırasında gerçekleşti. Bu kürsüye girmemi sağlayan sınav jürisi üyelerinden birinin Nermin Hanım olmasından hep gurur duymuşumdur (şimdi hayatta olmayan diğer jüri üyelerini, Muammer AKSOY'u ve Turan GÜNEŞ'i saygıyla anıyorum).

SBF'deki birliktelik sırasında hep aynı enerjiyi gözlemledim. Bu arada yaşadığım ilginç bir olay belleğimde yer etmiştir. Türkiye üzerine çalışma yapan ve Türkçeyi iyi bilen bir Alman doktora öğrencisi, Nermin Hoca ile görüşmek istediğini

söyledi. Ben de ders çıkışında öğrencinin onunla görüşmesini sağlayabileceğimi düşündüm. Öğrenciyi takdim ettiğimde, Nermin Hoca hiç beklemediğim bir tepki gösterdi ve öğrenciye, Almanya'da bir profesörle randevü almadan görüşüp görüşmeyeceğini sordu. Doğrusu o zaman bu davranışı oldukça yadırgamıştım. Ama sonradan edindiğim deneyimler, Nermin Hoca'nın o günkü müdahalesinde ilkesel bir yaklaşımın etkili olduğunu bana gösterdi. Yabancı bilim adamlarıyla olan ilişkilerde, eşdüzeyde bir partner olarak davranmak ve bu ilişkilerde çifte standarda karşı duyarlı olmak, sözünü ettiğim ilkesel yaklaşımın bir yansımasıdır.

SBF çatısı altında on yıl kadar süren ve benim fakülteden ayrılmamla kesintiye uğrayan birliktelik, 5-6 yıldır Çeşme'de ve İstanbul'da çok yakın bir dostluğa dönüştü. Çeşme'ye varır varmaz, çok değil birkaç gün içinde, bizi bulup, birbirinden değerli insanlarla bir akşam yemeğinde bir araya getirişi, birbirinden güzel yemeklerle ve özenle donatılmış bir masada konuklarını kendi eliyle ağırlayışı, ayrı bir enerji ve beceriyi yansıdır. Buna yemek boyunca süren sohbetin doyulmazlığını da eklemek gerekir.

Nermin ABADAN-UNAT'ın konukseverliğine karşılık vermenin bazı güçlükleri vardır. Bir kere kendisini ele geçirmeniz gerekir. Bu da pek kolay değildir. Bir bakarsınız Çanakkale üzerinden Eskişehir'e gitmiştir. Bir bakarsınız programda Amerika ya da Fransa vardır. İstanbul ve Ankara'ya da ne zaman gideceği belli olmaz.

Bir sempozyuma katılmasını ya da bir konferans vermesini önerecekseniz, bunu birkaç ay önceden yapmalısınız. Çünkü günleri, önceden programlanmış ve paylaşılmıştır.

Dikkat edildiyse bu yazıda, Nermin ABADAN-UNAT adını tam olarak kullanmaya özen gösterdim. Çünkü Nermin Hocayı ABADAN ve UNAT adlarından ayıramazsınız. ABADAN'ı ne yazık ki eserleri dışında tanıma fırsatım olmadı. Ama UNAT'ı yakından tanıma onurunu yaşadım. İlhan UNAT'dan dolayı da olsa söz etmezsem, bu yazı eksik kalır. İlhan UNAT da Mülkiye'nin sembol isimlerinden biridir. Bilimsel kimliği yanında saygın kişiliği ile tam bir beyefendi örneğidir. Ama aynı zamanda -şimdi artık bıraktığı- "Birinci" sigarası ve süregelen "tarafsız" futbol tutkusuyla bir halk adamı özelliği taşır. İlhan UNAT, sakın ama bilge kişiliği, bıyık altından gülümseyerek yaptığı işneleyici, düşündürücü ve ince esprileriyle Nermin Hoca'nın taşan enerjisini dengeler. İkisini bir arada izlemez son derece keyif vericidir.

İyi ki doğdular ve iyi ki yaşıyorlar. Ondan hala çok şey öğreniyoruz.

Nermin Hoca'ya daha nice mutlu yıllar diliyorum. Ama ondan bir ricam var. Lütfen şu temposunu biraz azaltıversin. Çünkü ne kadar öykünsek, hızına yetişemiyoruz.

“Dinozor Hoca”ya dair

Gökhan Çetinsaya

Nermin Hoca'yla ilk karşılaşmamız SBF son sınıfta (1984-85 öğretim yılı) gerçekleşti. Güz döneminde Siyaset Sosyolojisi, bahar döneminde Siyaset Psikolojisi derslerimize girdi. Ertesi yıl Yüksek Lisans sınıfında ise kendisinden Kamuoyu dersini ve Dış Göç seminerini aldım.

Nermin Hoca'nın ilk karşılaşmamızdan son görüşmemize kadar bende iz bırakan bazı özelliklerine değinmek isterim. Öncelikle muazzam bir bilimsel heyecan ve merak ya da eski tabiriyle tecessüs sahibidir. Her zaman en yeni literatürü takip eder, hiç durmadan okur; her ders dönemi yeni ders notu hazırlar; meslektaşlarıyla sürekli yazışır, alanındaki hiç bir toplantıyı kaçırmaz; kendini sürekli yeniler, teknolojinin en son imkanlarını kullanmaktan kaçınmaz.

Bunun yanında en önemlisi (belki de bizim hayatlarımızda iz bırakan tarafı) bütün bu bilgisini çevresindekilerle de paylaşır. Birlikte çalıştığı öğrencileri özel hayatına katarak tam bir usta-çırak ilişkisi yaşatır; onların iyi yetişmesi için elinden geleni (maddi ya da manevi) esirgemez; tıpkı bir anne-evlat ilişkisi gibi onları her zaman destekler ve daima korur.

Bu akademik tarafın yanısıra kelimenin tam anlamıyla bir kültür insanıdır; kültür ve sanatın her alanında ilgi ve bilgi sahibidir. Üstelik çevresindekileri de bu özel alanına katmaya özen gösterir; kültür ve sanatı birlikte paylaşmaktan hoşlanır. Aslında kültür ve sanatın da ötesinde içinde yaşadığı (sosyal ve mekansal) çevre ile bütünleşir, nereye giderse gitsin bu çevreyle ilgili her ayrıntıya dikkati çekilir.

Nermin Hoca her türlü dogmatizme/bağnazlığa ve ilmi samimiyetsizliğe karşıdır. Hangi siyasi ya da sosyal düşünce akımı olursa olsun (kendi inandıkları da dahil) aşırıya kaçılmasını kabullenemez. İster Feminizm ister Sosyalizm ya da Liberalizm olsun, kendi ifadesiyle madalyonun öbür tarafını da görmek/göstermek ister.

Bütün bunları yazarken bir yandan da aklıma bir sürü anı parçası üşüşüyor: evinde lisans öğrencilerine verdiği dönem sonu partileri; master derslerinden akşam çıkışlarında arabasıyla evine gidip yemek yiyişlerimiz; o inanılmaz evsahipliği; her zaman bir İstanbul beyefendisi olarak imrendiğim İlhan

Hoca'yla ilişkilerimiz; biricik oğlu Mustafa Kemal'in rehberliğinde bir grup Amerikalı mimarlık öğrencisiyle birlikte yaptığımız İstanbul gezisi; yerlerin buz kestiği bir gece Ankara'daki evimizde birlikte oluşumuz; Londra ve SOAS günleri.. Hiç unutmam, Londra'ya gelip de kalacakları eve yerleştikten hemen sonra yaptığı ilk şey (o kadar uzun bir seyahatin ardından hiç durup dinlenmeden) telefonla akşam bir operaya bilet ayırtmak ve ardından da Victoria&Albert Museum'da yenilenen İslam seksiyonunu gezmekti.

Bütün bu yaşanmış güzel anıların yanısıra bende kalan somut hatıraları da yok değil: Her yıl dostlarına gönderdiği yeni yıl yazıları; "Dinazor Hoca" diye imzaladığı anıları; ve kendisinin bile bende olduğunu hatırlayamayacağı bir kitap: Nermin Abadan'ın "değerli arkadaşı" İlhan Unat'a en iyi dilekleriyle imzaladığı (7/5/56), Halk Efkarı: mefhumu ve tesir sahaları (Ankara: AÜSBF, 1956).

Nice yıllara.. Nice yaşlara..

Gretty Mirdal'dan Nermin Abadan-Unat'a 80. yaşgününde en sıcak duygu ve düşüncelerle Gretty Mirdal

Birleşmiş Milletler Kadın On Yılı Dünya Konferansı Temmuz 1980'de Kopenhag'da yapıldı. Nermin Abadan-Unat'ı ilk kez orada gördüm; elinde tuhaf duran iki alışveriş torbasıyla ortalarda dolanan çok şık bir hanım. O sıralarda Kopenhag Üniversitesinde Danimarka'daki Türk kadınlarının fiziksel ve zihinsel sağlıklarına ilişkin bir çalışmaya yeni başlamıştım ve Nermin Hanımın bu konudaki bir çalışmasını okumuştum. Kendimi tanıttım, hiç vakit geçirmeden bana konuya ilişkin inanılmaz miktarda bilgi ve paha biçilmez görüşlerini aktardı. Bununla kalmadı, elindeki torbadan çıkardığı "Türkiye'de Kadının Statüsü Hakkında Önemli Noktalar" başlıklı yeni bir rapordan da çok sayıda verdi. Bunları makul bir paraya satıp parasını da Türk Sosyal Bilimler Derneğine göndermem gerekiyordu. Ne bir süsleme, ne müzakere. Onun bu doğrudanlığından etkilenmiş olarak o akşamki aile yemeğinde bize katılıp katılamayacağını sordum. Bu benim için kişisel ve mesleki olarak çok anlam ifade eden ve halen de süren bir ilişkinin başlangıcı oldu.

Göç, yıllardır ortak ilgi alanımız oldu, benim de en iyi bildiğim etkinlikleri, bu alandakileri. Nermin Hanım göç konusundaki çalışmalarına 1963'de, Türk Araştırma Konseyinin mütevazı bir bursuyla başladı. Dört yardımcısıyla birlikte altı haftalığına Batı Almanya'ya gitti, bu sürede 58 şehir ve kasabada 80 işletmeyi ziyaret edip 494 Türk göçmen işçiyle görüşmeler yaptı. Döndükten sonra bu konudaki ana çalışmasını yayınladı: "Batı Almanya'daki Türk İşçileri ve Sorunları". O dönemde, eğer uygulansalardı sonraki onyıllarda pek çok büyük sorunun yaşanmamasını sağlayacak bazı tedbirler önerdi (bunlar arasında Dış Göç Bakanlığının kurulması da vardı).

Kadın çalışmalarına ilgisi de 1960'larda başlamıştı; özellikle birbiriyle ilişkili ve tamamlayıcı iki alanda, kadınlar ve göç konusunda çalıştı, yayınlar yaptı, bugün, 40 yıl sonra bunların ne kadar ufuk açıcı olduğu kanıtlandı. 1970'lerde göçün kadınların özgürleşmesi için büyük bir fırsat olacağına ilişkin büyük bir beklenti vardı. Abadan-Unat'ın yazılarında, bir klişeye dönüşmüş olan özgürleşme, yeni bir anlam kazandı. Bize küçük ayrımları gösterdi: güç yeni olanaklar sağlayabilir, daha az baskı ve geleneksel bir eğitim almış kadınlar için

daha fazla bağımsızlık anlamına gelebilir ama aynı zamanda yanlış bir hürriyet iklimi yaratır, satın alma gücü ile desteklenmediği sürece bu yalnızca sahte bir özgürleşmedir.

Şimdi, Kopenhag Üniversitesinde, 1980'de başladığımız araştırmanın izleme çalışmalarında, Nermin Hanımın hipotezine gelmiş durumdayız. O zaman 75 Türk kadını ile görüşmüştük ve bunların 48'i ile yeniden görüşme imkanımız oldu. Özgürleşme bizim ana konumuz değildi ama Abadan-Unat'ın 1977'de belirlediği ölçütlere dönüp bakmak ve onunkilerle kendi bulgularımızı karşılaştırmak çekici bir fikirdi. Nermin Hanımın ölçütleri şunlardı: 1. Geniş aile ilişkilerinin azalması 2. Çekirdek aile rol örüntülerinin yaygınlaşması 3. Aile yapısının parçalanması 4. Ücretli iş süreçlerine giriş 5. Kitle iletişim araçlarına daha fazla açıklık 6. Dini pratiklerde azalma 7. Kız ve erkek çocukların eğitim olanakları konusunda eşitlikçi inanışlarda artış 8. Tüketim yönelişli davranış ve değerlere uyum sağlama ("Göçün Türk Kadınlarının Özgürleşmesi ve Sahte Özgürleşmesi Üzerindeki Etkileri" International Migration Review 11 1977:31-57).

Resim son derece karmaşık olsa da, öngörülerinin pek çoğu, gerçek oldu. Bir yandan geniş aile ilişkilerinin azaldı, öte yandan aynı zamanda evlilik ve göçmen olarak yaşama koşulları nedeniyle aile ilişkileri güçlendi. Ücretli çalışma süreçlerine katılım arttı; ama aynı zamanda işsizlik oranı da arttı ve işsizlik sigortalarına dayalı bir ekonomi yaygınlaştı. Kız ve oğlanların eğitiminde eşitliğin arttığı bulgularımız arasındaydı; ama kendi kararlarını kendi verme anlamında değil. Öngörüldüğü gibi, kitle iletişim araçlarına daha fazla açıldılar ama bunlar Türkiye'den yayın yapan televizyon kanallarıydı, yaşadıkları ülkeninkiler değil. Bu öngörülerden biri gerçekleşmedi, bu da dini pratiklerle ilgili olandı ama uzun dönemde göçmen kadınların özgürleşmesi için görünür dinsel pratiklerdeki artışın ne anlama geleceğini bilemeyiz.

Bu gelişmeleri anlayabilmek için bulgularımızı başka kadın gruplarıyla, örneğin Türkiye içinde ve başka Avrupa ülkelerine göç eden kadınlarla karşılaştırmamız gerekli. Aynı zamanda, bir yabancı, dışarıklı, gurbetçi olma duygusunun, özgürleşme üzerindeki etkisini anlamaya çalışmamız gerekir. Bu, uluslararası ve disiplinlerarası işbirliği gerektiren bir iş. Bu anlamda da Nermin Abadan-Unat, bize yıllardır yardımcı oluyor.

Kendisinin sıradışı çalışma kapasitesi, entelektüel merakı, kişisel ve siyasal adanmışlığı, cömertliği ve sanatsal duyuşu kim bilir kaç kuşak öğrenciye, meslekdaşına, düşünür ve siyasetçiye ilham verdi. Nermin Abadan-Unat, dünyanın her yerinde elçilikteki ya da üniversitedeki eski bir öğrencisi,

kendileri için her zaman "Nermin Hoca" olarak kalacağı insanlar tarafından sevinçle karşılanacak, her zaman "başımızın üstünde" yeri olacak ender insanlardan biridir.

Yaşam boyu gelişme üzerine çalışan psikologlar, "üretkenlik" aşamasını, psikolojik olgunluğun en üst düzeyi olarak kabul ederler. Bu üretkenliğin kendini gösterme yollarından biri, kişinin gelecek kuşaklara bu hayata kattıklarını aktarabilmesidir. Bunu pek az kişi yapabilir, Nermin Abadan-Unat, bunlardan biridir. 2001 baharında kendisini ziyaret ettiğimde beni çalışma odasına kabul etti. Zengin kütüphanesinin raflarından kitaplar indirdi, bana kitaplar ve makaleler verdi, araştırma sonuçlarını bana aktardı, kendisi için önemli olan bilgileri hatırladığından emin olmak istedi: "Bu çalışmayı biliyor musun?", "bu yazıyı okumalısın", "bundan bir tane daha var, alabilirsin", "şurada ilişki kurman gereken biri var"... Almadan veren, verdiklerinin karşılığında bir şey beklemeyen insanların yaşayan bir örneğidir- en azından kendisi için bir karşılık beklemez. İş başkalarına yardıma gelince böyle davranacağından emin değilim!

Son görüşmemizde, elimde kitaplar ve fotokopilerle dolu torbalarla bir tür deja-vu yaşadım; gelecekte göç çalışmalarını sürdürmek sorumluluğundan hiç de az olmayan başka sorumluluklar da hissettim: Nermin Hanımın öğrencileri için burslar bulmak, genç meslektaşları için Avrupa üniversitelerinde olanaklar yaratmak, tabii ki bu dünyayı torununun yaşayabileceği daha iyi bir yer yapma sorumluluğuna değinmeye gerek yok...

Sevgili Nermin Abadan-Unat'a

Prof. Dr. Gülten Kazgan

İnsanoğlunun ne bu dünyada kalış süresi ne bu sürede verimliliğini, yaratıcılığını devam ettirebildiği yıllar benzerlik gösteriyor. Tarihte isim bırakmış sanatçılara, bilim insanlarına, düşün kişilerinin özgeçmişlerine bakınız: Bazılarında yaratıcılık çocuk yaşlarında tomurcuklanıp gelişmiş, çok kısa bir ömre sığan yüzlerce yaratı uygarlığa bağışlanmıştır. Daha erginlik çağına gelmeden onlarca kalıcı eser veren Mozart, Schubert gibi müzik alanındaki dahilerden Gauss gibi matematik dahilerine uzanan büyük yaratıcılar, bunun örnekleridir. Kimileri, erken yaratıcılık yaşamışlardır ama ömürleri uzun sayılsa da yaratıcılık dönemleri kısa olmuş, ömürleri boyunca sürmemiş, bir çoğunda kırklı yaşlar civarında tükenivermiştir. Bunu tipik örneği Rossini'dir. Kimileriye, uzun bir ömür boyunca yaratıcı verimli olabildikleri gibi, seksenli yaşlarında en güzel eserlerini bizlere armağan edebilmiştir; Verdi, Victor Hugo gibi.

İlginçtir, sosyal bilimler alanındaki yaratıcılık müzik, matematik, edebiyat alanındakinden iyice farklıdır. Nedeni, bu alanda verimliliğin ileri yaşlara sarkması, erginlik yaşının iyice ötesine geçmezden önce büyük eserlerin pek görülmemesidir. Hatta, belki bu alanda en ileri yaşta en büyük verimlilik ve yaratıcılık rekoru tarihçilerdedir. Türkiye'den yakın örneklerin başında Halil İnalçık, Cemâl Kutay verimliliği, yaratıcılığı ileri yaşlarda da sürdüren tarihçilerimizdir. Bu alanlarda uzun yaşayanların hem kazandığını hem de kazandırdığını söylemek, herhalde pek hatalı olmaz.

Sevgili Nermin Abadan-Unat, bir sosyal bilimci olarak uzun bir ömür boyunca verimli ve yaratıcı gücünü sürdüren, Türk sosyal bilimler tarihine isim bırakacak sayıları da pek çok olmayan kişiler arasında yer alır. Enerjisiyle, girişimciliğiyle, geleceği öngörme yeteneğiyle pek çok sosyal araştırma alanında öncülük etmiştir. Türkiye'den Almanya'ya işçi göçü ve bunun diğer yönü olan geri dönüşün incelenmeye başlanması, ona çok şey borçludur. Aynı şekilde, Türkiye'de çalışan kadınların araştırma alanına alınması kadar, konunun dünyada tanıtılması yine onun çabalarıyla gerçekleşmiştir. Kendi yaşamını kaleme alıp, hem kendisini topluma yakından tanıtan, hem yaşadığı tarihi olayları hikaye eden az sayıda kişiden biridir aynı zamanda.

Tabii, bir de yetiştirdiği onlarca, yüzlerce, hatta binlerce öğrencisi var, bu topluma armağan ettiği. Aslında bütün sosyal bilimciler, öğrencisi olmayanlar da, ondan çok şey öğrendiler, herkes öğrendi.

Daha nice yıllar bu anlamlı, verimli, yaratıcı yaşamı sağlıkla sürdürmesini dilerim.

E = N.A.U

Hasan Yönten

Hayır, yanlış yazmadım. Ünlü fizikçi Albert Einstein'ın yirminci yüzyılın başında Newton fiziğini temelinden sarsan görecelik kuramını formüle ederken böyle yazmadığını, enerjinin maddenin kütlesi ile ışık hızının karesinin çarpımına eşit olduğunu iddia ederek $E=mc^2$ dediğini gayet iyi biliyorum. Şimdi, bu formül nedir, nasıl yazdın, lise ikinci sınıftan bu yana hiç fizik dersi almamış, üniversiteye sözel puanıyla girmiş, lisans derecesini siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler bölümünden almış, üstelik aynı alanda yüksek lisans eğitimi gören; velhasıl, fizikle uzaktan yakından alakası olmayan bir kişi olarak tüm bilimlerde paradigma değişikliğine yol açmış bu muhterem zata meydan okuma cesaretini kendinde nasıl buluyorsun şeklinde sorular sorabilirsiniz. Hepsine verilecek makul bir yanıttım var.

E enerji demek. Eğer enerjiyi sözlük anlamıyla maddenin içinde varolan, ısı ve ışık olarak ortaya çıkan güç şeklinde tanımlarsak Einstein'ın formülüne bir itirazım yok. Fakat, eğer enerjiyi maddenin iş yapabilme kabiliyeti olarak tanımlarsak, işte o zaman benim formülüm geçerli. İş yapabilme kabiliyeti bir insanın sabah güneş doğmadan kalkması ve gece geç saatlere kadar sürecek çalışma temposuna hemen başlaması ise, ilerlemiş yaşına rağmen bir köşeye çekilip emekliliğin keyfini çıkarmak varken yağmurda çamurda zor koşullarda maddi karşılık olmaksızın üniversiteye gelip ders vermesi ise, her türlü meseleyi gençlerle konuşması ve deneyimlerini onlarla paylaşması ise, onlara sonsuz yardımlarda bulunması ise, "bu ülkenin sorunları çözülmez, en iyisi boşver"lerin çoğunlukta olduğu bir ortamda en önemli konuları araştırması ve çözüm önerileri sunması ise, bu yönde en yeni materyalleri okuması ise, yazması ise, hep üretmesi ise, ve bir de o "dev gibi karabasan otobüslerin ve kamyonların" arasında İstanbul trafiğinde bir bilimsel toplantıya vaktinde yetişmek için araba kullanması ise $E=N.A.U$; yani, enerji eşittir Nermin Abadan-Unat.

Üç yıl önce Nermin Hoca'dan "From Weimar to Berlin (Weimar'dan Berlin'e)" adlı dersi almıştım. Akademik çalışmalarından kendisini tanımakla beraber daha önce hiç aynı mekanda bulunmamış, kendisiyle konuşma şansına haiz olmamıştım. Sınıfa ilk girdiğimde şaşırdım. Böylesi dinamik görünüşlü, gülyeryüzlü birisi olduğunu ummamıştım. Ders bittiğinde şaşkınlığım ikiye katlandı; çünkü, mütevaziydi, gençleri dinliyor, onların görüşlerine değer

veriyordu. Her türlü fikre açık bir akademisyendi. Ne fizyolojik ne de akademik hiç bir yorgunluk belirtisi yoktu; bilakis, sınıftaki en zinde kişi oydu. Tanışıklığımız ilerledikçe şaşkınlığım daha da arttı. Açık havada ders yapıp bize çay ısmarladı ki daha önce hiç bir hocamız bize böyle bir şeyi teklif dahi etmemişti. Ek dersleri kendi evinde yaptı ki buna da ilk defa şahit olmuştum. Dönem sonunda bize bir parti dahi verdi. Bütün sınıf Nermin Hoca'nın "çok iyi" ve "kesinlikle sıradışı" olduğu konusunda hemfikir idi.

Ancak ben, asistanı olmamdan ötürü, diğer öğrencilerine göre kendisini çok daha yakından tanıyorum. O kadar çok yönlü bir insan ki hepsinden kısaca bahsedecek olsam sayfalar dolusu yazmam gerekecek. Fikri yönü herkesçe malum olduğu üzere burada ayrıca bahsetmek istemiyorum. Daha ziyade kişiliği ile ilgili yönlerini belirtmek isterim.

Nermin Hoca'yı üç kelimeyle özetlemem gerekirse ince ruhlu, çalışkan ve mücadeleci derim. İnce ruhludur: Kendisine getirmiş olduğum bir demet çiçeğin solmaması için ekstra çaba gösterir; evliliklerin erkeğin ev işlerinde eşlerine yardımcı olmamalarından dolayı sona erdiğini söyleyerek bana pratik yemek yapma yollarını öğretir. Çalışkandır: Çok erken kalkıp geç saatlara kadar o "yüzbinlerce işi" yapmaya çalışır; coğrafi sınır tanımaz, Taksim'dedir Ankara'dadır, Almanya'dadır, Amerika'dadır, kendisine ihtiyaç duyulduğunu bildiği ve faydalı olacağını düşündüğü her yerdedir. Mücadelecidir: "her sorunun bir çözümü vardır" der; bilgisayarına ve internet servis sağlayıcısına teslim olmayan ender kişilerdendir (bence bir yıla kalmaz bilgisayar Nermin Hoca'ya teslim olacak). Zaten seksen yıl önce Viyana'da başlayan yaşam öyküsü hep çetin mücadelelere sahne olmuş. O hep kazanmasını bilmiş, mücadele dolu yaşam öyküsünü başarı öyküsü haline dönüştürebilmiş birisi.

Değerli hocam, sizi tanıdığım için kendimi çok şanslı hissediyorum. Her zaman "Çalışamayacağım bir gün gelecek" dersiniz ama inanın o gün hiç gelmeyecek. Siz her yaş gününüzde yeniden doğuyorsunuz. Nice mutlu yıllara.

Devrimci bir kadın

Hıfzı Topuz

Nermin Abadan-Unat'ı ben Atatürk Türkiye'si'nin en dinamik, en geniş kültürlü, en demokrat yapılı kadınlarından biri sayıyorum. Bizim kuşağımızda onun düzeyinde kadın çok azdı. Nermin Abadan-Unat büyük bir yüreklilikle kendini devrimcilik savaşına adadı. Hem de hiç yılmadan, boyun eğmeden, ödün vermeden.

Bu savaşımı önce öğrencilik yıllarında sürdürdü. Viyana'yı, Budapeşte'yi bırakarak Atatürk devrimlerinin coşkusuyla İzmir'de, İstanbul Üniversitesi'nde ve Eminönü Halkevinde Atatürkçü eylemleri destekleyerek, sonra Ankara'da Ulus Gazetesinde binbir güçlüklerle savaşarak, daha sonra da Siyasal Bilgiler Fakültesinde devrimci hocaların saflarında yer alarak kendi kişiliğini geliştirdi ve sosyolojik araştırmaların temel taşlarından biri oldu.

Nermin Abadan-Unat, Kum Saatini İzlerken adlı kitabında çevresindeki insanların kendisini şu niceliklerle tanımladığını belirtiyor: "Güçlü, istediğini elde eden, çok kez kırıncı"! Ama benim de ekleyeceğim özellikler var: İnatçı, duygusal, özverili, savaşçı, vefalı ve zaman zaman çok romantik. Ne var ki Nermin hanımın romantikliği hiç akla karşı değil. Bakın kendisi aşkı nasıl tanımlıyor:

"Aşk iki kişi arasında insanı gökyüzünün yedinci katına ulaştıran yüce bir duygudur. Aşık olabilmek kanımca bir ayrıcalıktır. Dileyen onu tasavvuf yoluyla aşırı bir biçimde yaşayabilir. Ancak ben bu yüce coşkuyu ayaklarım yere basarak yaşadım. Onu yaşamak gerek."

Bence Nermin Hanımın en önemli özelliği, Atatürk ilkelerine bağlılığıdır. O bir vitrin Atatürkçüsü değil, gerçek bir devrimcidir. Cumhuriyete ve Atatürk ilkelerine yapılan saldırılar onu çileden çıkartır. Hele İkinci Cumhuriyetçilere deli olmuştur. "Çağdaş Cumhuriyetimizi yıkmak ve yerine global çıkarlara daha iyi hizmet eden bir siyasal yapı koymak" Atatürk'ün bizlere emanet ettiği devleti yıkma anlamına geldiği için, Nermin Abadan-Unat, bütün bu görüşlerin hırsıyla karşısında olur.

Nermin Abadan-Unat, bir iletişimci olarak da "globalleşme çerçevesi içinde üzerimize yağan mesajları, iletileri, bize reklam yoluyla aşılacak istenen yapay istek ve gereksinimleri eleştirel bir yaklaşımla ele almak zorunda olduğumuzu" vurgular ve şöyle der:

"Ancak rasyonel düşünce sistemini, sosyal bilimlerin can noktasını oluşturan görgül araştırma yöntemini geçersiz saydığımız gün mistisizm, batıl inançlar, hurafeler dünyasına dönmemiz mukadderdir. Pozitivizmden vazgeçmeyi kabul edemem. Dinozor sıfatını kazansam da belli toplumsal süreçlerin belli koşullara bağlı olarak tekrar tekrar ortaya çıkacağına inanıyorum... Müsbet bilim adamları günümüzde fizik yasaların yaşam olaylarını anlamak için yeterli olmadığını ileri sürerler. Onlara göre bilimsel olarak kavrayamadığımız bazı şeyleri reddetmek bilimsel değildir. Yeni bilimsel felsefe mutlaka yeni bilimsel çağlar açacaktır. Ama benim için o yeni görüşler kabul görünceye kadar üç yüz yıldan beri bilimsel düşüncenin temel direklerini oluşturmuş Bacon, Galileo, Descartes, Newton, daha sonra da Freud, Max Planck, Heisenberg ve Curie'nin düşünceleri bilimsel düşüncenin temel taşlarıdır."

Nermin Abadan-Unat'ın neden Marx'ı bu düşünürlerin arasına katmadığı pek anlaşılmıyor.

Nermin Abadan-Unat kültür konularına evrensellik açısından yaklaşıyor ve çok önemli sözler söylüyor. Ona göre insan haklarına ve belli törelere, geleneklere saygı bahanesiyle bireyin kişilik haklarını ayaklar altına alan uygulamalara saygı göstermek söz konusu olamaz. Nermin Hanım şöyle diyor:

"Polynesia'da bazı topluluklar henüz mağara devri yaşıyor olabilir. Bu durum benim onların kafa avcılığı yapıp insan eti yeme alışkanlığını kabul etmemi mazur göstermez". Bu abartılı bir örnek sayılabilir ama Nermin Abadan-Unat düşüncelerini çok haklı olarak şöyle sürdürüyor: "Kız çocukların sünnet edilmesi, dul kadınların kocalarıyla birlikte yakılması, gelecekteki eşinin cinsel istekleri nedeniyle kadının ayaklarının bağlanarak kötürüm edilmesi, kız çocuklarının sekiz, dokuz yaşlarında evlendirilmeleri gibi adetler hep yerel kültürlerin ortaya koyduğu uygulamalardır. Kültüre saygı gerekçesiyle bunların sürdürülmesi kabul edilemez".

Nermin Abadan Unat'a göre çokkültürlülük değişik kültürlerde yetişen bireylerin evrensel mutlak değerlere doğru yol almasıdır. "Çokkültürlülük evrensel değerlere doğru her defasında yeni bir sentez yaratmaktadır" Yani, yerel kültürler ancak evrensel değerlere ve uygarlık ölçülerine ters düşmedikçe saygınlık kazanırlar. Çağını yitirmiş kültürel gelenekleri ve inançları bu açıdan değerlendirmek gerekir.

Nermin Abadan-Unat'ın kültür konularına bu yaklaşımı bana Mustafa Kemal'in 1918 Temmuzunda Kalsbad'da kendisini görmeye gelen bir Türk hanımına söylediği şu sözleri anımsattı:

"Ben neden bu kadar yıl yüksek eğitim gördükten sonra alt tabakanın düzeyine ineyim? Onları kendi düzeyime çıkartırım. Ben onlar gibi olmaya kalkmam, onlar benim gibi olsunlar".

Şimdilerde bazı aydınlarımız buna "jakobenlik" adını taktılar. Mustafa Kemal "Jakoben" olmasaydı bu devrimler zor gerçekleşirdi.

Gelelim Nermin Abadan-Unat'ın pırl pırl kafasına, düşüncelerine ve etkinliklerine. Nermin Hanım Siyasa'dan emekliye ayrıldıktan sonra kendini emekliye ayırmadı. Kafası işleyen bir düşünür nasıl emekli olur ki? O şimdi çalışmalarını Boğaziçi Üniversitesinde sürdürüyor, çevresine ışık saçıyor, gençler yetiştiriyor, çeşitli kongrelere katılıyor, yabancı ülkelerde konferanslar veriyor. Ama ne var, Nermin Hanım gibi bilimsel kafalı, dünyaya açık, dış olayları, yeni düşünceleri, yeni akımları, yeni gelişmeleri izleyen bir kişi, kendi gözlemlerini ve düşüncelerini Türkiye'de daha geniş kitlelere duyuramıyor. En devrimci sayılan ve seçkinlere seslenen bir gazete bile ona sütunlarını açmıyor. İçimizdeki değerlerden yararlanmasını bilmiyoruz. Global dünyanın koşulları içinde yaratıcılığa yer yok. Bütün medya kısır bir döngü içinde yuvarlanıyor ve insanlar uyutuluyor. Bunda çıkarlarını globalleşmeye bağlamış olanların sorumluluğu olduğu kadar suyun başında olanların da kıskançlığı yok mu acaba?

İkimiz de "ya şefa'at" diye kutsanacakken, "ya seyahat" diye kutsandığımızdan olacak, Nermin Hocam'la muhtelif defalar yurtdışında düzenlenen akademik toplantılara katılmam söz konusu oldu. Bu tür toplantılara gidenlerden çok farklı olarak, Hocamız gidilen ülke ve kent hakkında her zaman bilgiyle donanımlı olmuştur. Örneğin, çoğumuz herhangi bir hazırlık yapmadan yola çıkarken, Hocamız gidilen ülkenin edebiyatını, kültürünü ya zaten bilir veya önceden araştırır, bizleri de bilgilendirir. Bulunduğumuz kentteki tiyatrolarda hangi oyunlar oynanır, hangi oyuncular şu sırada şöhret basamaklarından tırmanmaktadır, hangi ressamın yapıtları hangi müzede sergilenmektedir, bütün bu bilgiler Hocamızda vardır. Size sadece bunlardan yararlanmak düşer. Hocamızın peşine takılmayı becerebilerseniz, salt toplantı salonlarını ve otel lobilerini görmekle kalmaz, çok yönlü bir kültür deneyimi yaşarsınız.

Hocamızın bir başka özelliği de telaşa biraz çabuk kapılabilesidir. Size, bana kültür ve telaşı bir arada yaşatan bir anımı aktarayım. Hamburg'da bir toplantıya gittik. Toplantıdan sonra bir gün serbestiz. Gece yarısı uçağa binip, Türkiye'ye döneceğiz. Toplantıya katılan çoğu arkadaşımız Hamburg'u görmek istiyor. Ben ise, daha önce de gördüğüm bu kent yerine biblo gibi bir Baltık kenti olduğunu bildiğim Lübeck'e gitmek arzusundayım. Hocam da bana katıldı. Onun mükemmel Almancası yolumuzu kolay bulmamıza yardımcı oldu. Kısa süre sonra Lübeck'te idik. Güneşli bir gün, hoş bir kent. Thomas Mann'ın romanına konu olan Buddenbrook ailesinin evinden tutun, o sıralarda pek görmek istemekle birlikte bugün de görmek olanağına kavuşamadığım Richard Strauss'un Ariadne auf Naxos operasının oynadığı opera binasına kadar çok yeri gezdik. Fırında pişirilmiş Baltık somonu üzerine kurulu öğle yemeğinin lezzetini bugün bile hatırlıyorum.

Akşamüstü trene bindik. Yolculuk bir saat kadar sürüyor. Uçağımızın kalkmasına ise beş saatten fazla zaman var. Trenimiz bir süre gittikten sonra durdu. İki-üç dakika geçti. Kalkmıyor. Hocam telaşa kapıldı. Trenin kalkmayacağından ve uçağı kaçıracağımızdan o kadar emindi ki, önceden bilgisi olduğuna hükmedebildiniz. Endişe dolu dakikalar birbirini izliyor, vakit bir türlü geçmek bilmiyor, sanki saatler süren bir bekleyiş. Hocamın üzüntüsü giderek artıyor. Derken trenimiz yeniden hareketlendi. Meğer geçen süre on beş dakikadan ibaretmiş. Hamburg'a döndük. Otel lobisinde diğer Türk arkadaşlarımızla buluştuk ve uzunca bir süre hava alanına gitme vaktimizin gelmesini bekledik.

Uçağına bindiğimizde, Nermin Hocamızın yüzünde görevini tamamlamış bir insanın mutluluğı okunuyordu. Ben ise kültür bakımından zenginleşmiş olduğumu hissediyordum.

Kemal Kirişçi

Çok sevgili Nermin hocamı Türkiye'den Batı Avrupa'ya olan göç hareketleri konusunda yazmış olduğu çalışmalardan ismen tanıyordum. Kendisi ile 1990'lı senelerin başında Bölümümüzde part-time ders vermeye başladığı zaman tanıştım. Bölüm toplantılarına olan aktif katılımı, Bölümün ders yükünün karşılanmasına yaptığı özverili katkılar ve benim araştırma alanıma gösterdiği özel ilgi beni her zaman derinden etkiledi. Bunların yanında Nermin hocamızın bitmeyen enerji ve dinamizmini Bölüm arkadaşlarımla beraber hayranlıkla izledik. Ortak akademik ilgi alanlarımızdan dolayı beraber katıldığımız veya düzenlediğimiz toplantılarda kendisi ile çalışmak ve özellikle de konuşmalarını dinlemek her zaman kendi bilgi ve tecrübemi son derece zenginleştiren anlar oldular. Kum Saati'nde anlatıklarında ise derslerimi renklendiren bir çok anılar buldum. Öğrencilerime kamu hizmeti anlayışını aşlamaya çalışmak Nermin hocamızın hizmet hayatı ve toplumsal yaşam anlayışının sunmuş olduğu sonsuz örnekler sayesinde benim için nispetten daha kolaylaşmış oldu. Kendimi Nermin hocamızın özellikle genç öğretim üyelerine verdiği moral destekten bolca nasibini alabilmiş olduğum için de kendimi ayrıca şanslı adediyorum.

Bizler Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü üyeleri olarak Nermin hocamızla uzan seneler hem beraber çalışabilme hem de beraber zaman geçirebilme imkanımız oldu. Ortak geçirdiğimiz zamanlarda Nermin hocamızın bazen de nefesimizi kesen enerji ve dinamizminin benim için en çarpıcı şekilde temsil eden bir anımı aktarmak istiyorum. Doksanlı yılların ortasında soğuk, nemli ve yolların kaygan olduğu bir kış günü Fakülte binamızın arkasında bulunan park yerinde Nermin hocamın ön camı neredeyse tamamen buğlanmış kocaman bir Ford Taunus ile gelişini gördüm. Bilenler hatırlayacaklardır, bu Fordlar eski teknolojisi ve yüklü bir kamyonun ağırlığı ve sertliğini aratmayacak nitelikleri ile meşhur idiler. Henüz kendi arabamdan çıkmamıştım ve aklımdan bu kötü hava şartları altında zaten son derece sıkışık olan park yerine şimdi Nermin hoca park etmekte zorlanır, çıkıp yardım etmeyi önereyim diye düşündüm. Bu düşünceler ağır ağır aklımdan geçerken Nermin hocanın Ford'un kocaman direksiyonu ile boğuşup kötü görüş şartları altında park edişini hayranlıkla seyrede kaldığımı hatırlıyorum. Park ettikten sonra Nermin hoca Ford'un yine meşhur tank ağırlığındaki kapısını açmış, eşyalarını hareketli bir şekilde toparlayıp, ağır kapıyı itip kapamış ve başlamak üzere olan bir Bölüm Kurulu toplantımıza yetişmek üzere koşar adımlarla binaya doğru hareketlenivermişti. Ben

kendime gelip arabamdan çıktığımda Nermin hoca Fakülte binamızın o heybetli beş katlık taş merdivenlerini tırmanmaya başlamıştı. Kendisine yetiştiğimde biraz nefes nefese kalmış gibiydi ama hiç sektirmeden beşinci katta vardığımızda Nermin hocamıza biraz hayranlık, biraz şaşkınlık ile bakarken benim aklımdan geçen tek düşünce acaba ben de onun yaşına geldiğimde onun gibi bu kadar enerjik ve dinamik olup olamayacağım oldu. Tanrı'dan, sevgili Nermin hocamızın, yine çok sevgili İlhan hocamız ve torunu ile beraber çok, çok uzun seneleri her zamanki enerji ve dinamizmi ile yaşamasını dilerim.

Kamusal bir kadın

Meral Özbek

Nermin Abadan Unat'la fiilen çok yakın bir ilişkim olmadı, yüzyüze sahiden konuşmamız bir elin parmak sayısı kadardır. Buna rağmen, kendisinin benim hayatımda özel bir yeri var. Bu yeri, bazı davranışlarının bende uyandırdığı etkinin peşinden giderek, kısmi olduğunu baştan kabullendiğim ama kendisi hakkında bir yazı yazmam istendiğinde bundan başkasını da yazamayacağımı bildiğim küçük bir öyküyle anlatmak istiyorum.

1986'nın sonunda, A.Ü. SBF'ye bağlı ve o zamanki adıyla Basın Yayın Yüksek Okulu'na kamuoyu dersi için araştırma görevlisi olarak işe alındım. O sırada Nermin Hanım henüz emekli olmamıştı, kamuoyu dersini o veriyordu ama girdiğim sınavdaki jüri üyeleri arasında yoktu. Tanışmamız ve ilk ciddi karşılaşmamız, okula girişimden üç beş ay sonra oldu. İkinci katta, okula aynı sınavla birlikte girdiğimiz arkadaşım Eser Köker'in odasıydım. Nermin Hanım onun doktora tez hocasıydı. Eser, tez araştırmasını sürdürüyordu ama, işte o sıralarda mesleğimizin o malum yapamama yazamama krizlerinden birini yaşıyordu (Eser'in kızı Neveser de herhalde daha altı aylıktı). Eser'in odası sinema salonunun üstünde, okulun en üst katındaki küçük odaydı. Nermin Hanım odaya rüzgar gibi girince, ben pencerenin sağındaki sandalyeden, Eser de masasından kalktı ve bizi tanıştırdı. Eser ve ben, öylece ayakta bekledik; çünkü Nermin Hanım kolunda kitaplar olmasına rağmen masanın önünde ayakta duruyordu ve odada kaldığı sürece de oturmadı. Nermin Hanım beni es geçti ve Eser'le tezi hakkında konuşmaya başladılar. Besbelli Eser'in o güne bir şeyler hazırlamış olması gerekiyordu ama yetiştirememişti, Nermin Hanım sinirliydi ve Eser'in de ağlamaklı hale geldiğini hatırlıyorum. Odadaki hava gergindi. Sonra sıra bana geldi ve Nermin Hanım benim eğitimimin ne olduğunu, tezimde ne yaptığımı ve kamuoyu dersi alıp almadığımı sordu. Ben kısaca tez konumu anlattım, kamuoyu dersi almadığımı ama biraz okuduğumu, popüler kültürle kamuoyunun da bağlantısız olmadığını söyleyerek kendimi savunmaya çalıştım. Sonuçta onun bana dediklerinden hatırladığım şu: "Benim oğlum da sizin gibi bir mimar, üstelik çok iyi bir mimar, ama bana gelip de kamuoyu dersi vereceğini, bu konunun asistanı olduğunu söylese, delirdiğini düşünürdüm; bu inanılır gibi değil" vb. Sonra Nermin Hanım hayal kırıklığı ve kızgınlık içinde gitti. Kendisi aşağı indikten sonra dekanlık katı olan birinci katta beni yetersiz bulduğuna ilişkin herkesin ortasında konuştuğunu söylediler. Ben de şaşırılmış ve hayal kırıklığına uğramıştım, okula yeni gelen genç asistanlara

böyle davranılmaması gerektiğini ve beni tanımaya niyetlenmeden hakkımda karar vermesinin doğru olmadığını düşündüm. Tabii kurumsal ilişkiler konusunda hayat bilgisi zayıf biri olarak, gerekli başka şeyleri o sırada hiç düşünmemiştim. Türkiye'de Kamuoyu dersini ilk kez vermeye başlayan bir hocanın, okulda o dersi kendisinden sonra verecek olan kişinin seçildiği jüriye konulmaması, disiplinler bir akademik gelenekten gelen önceki kuşaklardan akademisyenlerin beklentileri vb. üzerine sonraları düşündüm. O sıralar araştırma görevlisi kurumu YÖK'le yeni gelmiş olsa da, SBF'de asistanlık geleneğinin izi hala sürüyordu ve bizlerin en önemli işi doktora tezimizi bitirmektir. Yani kamuoyu dersini üç yıl kadar sonra vermeye başlayacaksam da, okula girdikten sonra ben de gidip bu dersi vermekte olan Nermin Hanıma kendimi tanıtabilirdim. Bunu hiç akıl etmemiştim, belki Nermin Hanım bana çağırıcı gelmemişti. Ya da tanıştırma usulü kurumsal olarak işletiliyor olsaydı, belki o zaman bunlar olmazdı, bilmiyorum. Bildiğim, o odadaki karşılaşmadan Nermin Abadan Unat'tan benim payıma düşenin kızgınlık yanı olmasıydı. Aradığını bulamamıştı.

Sonra okul içindeki toplantı benzeri durumlarda karşılaştığımızda medeni insanlar gibi davrandık, bu durum sonraki dönem Kamuoyu dersine girip Nermin Hanımı dinlediğim sürece de sürdü (ders verme tarzında en çok neden etkilendim diye sorarsanız: Konularını dünya görmüş bir entelektüel göçmenin ufkuyla örneklemeinden. Çok yönlü bilgi ve ayrıntılı gözlemler içeren bu anlatıların edebi bir tadı vardı.) Nermin Hanımla ikinci yüzyüze konuşmamız, birkaç yıl kadar sonra evindeki yemekli davetteydi. İstanbul'a taşıyorlardı, veda için okuldakileri davet etmişti. Gecenin sonuna doğru olan konuşmamız nasıl başladı, hatırlamıyorum. Ama ben ona, eğer konuşkan, dışa dönük ve kendisine uygun gelecek davranışlarda bulunma becerisinde olan biri olsaydım, bana başka türlü davranacağını, görünüşe aldandığını ima eden sözler söyledim. Nermin Hanım dediğimi bir yerinden yakaladı ve bu hayatta kadınların, bilhassa kadınların konuşkan ve girişken olmaları, hele ki birilerinin gelip onları anlamasını beklememeleri gerektiğini söyledi. Hiç haksız sayılmazdı. Ama benim için feminizm de daha çok karşılıklılık anlamına geliyordu. O zamana dek şu ya da bu biçimde korunaklı yaşamış biri olarak, herkesin ortasına çıkmanın, çekişmeli bir yabancı ortamda kendini anlatabilmenin yeri üzerine de gerçekten çok düşünmemiştim. Yani, yaşamsal bir problem olarak düşünmek zorunda kalmamıştım.

Sonra aradan yıllar geçti, neredeyse on yıl. Bu arada Eser'den Nermin Hanımın benim yazıp ettiklerimi beğendiğini duymuştum, tabii bu beni sevindirmişti. 1999 Aralık ayının sonuydu, Nermin Hanım bana telefon etti ve Boğaziçi Üniversitesi'nde verdiği medya dersi için popüler kültür konusunda ertesi gün

bir konuşma yapıp yapamayacağımı sordu. Alışkın olmadığım yerde konuşma korkuma rağmen Nermin Hanımın teklifine hayır diyemezdim. Gece hazırlandım, derse gittim, masanın arkasında kara tahtayı da kullanarak anlatıyordum, Nermin Hanım ise masanın solunda oturuyor, arada sorularıyla tartışma ortamı yaratıyordu. Dersin sonunda Nermin Abadan Unat bana teşekkür ettikten sonra, çok şaşırtıcı bir şey yaptı. Sakınmayan bir kendiliğindenlikle kollarını omzuma doladı ve öğrencilerine dönerek, kendisinin bana bir özür borçlu olduğunu, yıllar önce beni yanlış değerlendirdiği için üzdüğünü, şimdi onların önünde benden özür dilemek istediğini söyledi. Bunların hepsi çok çabuk, sanki bir anda oldu ama. O bir anda, şaşırıp utanma, minnet ve hayranlık duygularım salındı. Ben o öğrencileri bir daha görmeyecektim, onlar açısından da Nermin Hanımın yaptığı şeyin anlamı çok büyük ihtimalle ikimiz açısından olduğu gibi olmamıştır ve zaten önemli olan da bu değildi. Eve döndükten sonra düşündüm ve Nermin Hanıma bir yılbaşı kartı yazdım, adresine postaladım. Kendisine ilk kez yazıyordum, ama bütün kalbimle. Geçmişimden taşıdığım, zulamdaki bir kırgınlıktan kurtulma şansını bana tanıdığı, bundan özgürleşmemi sağlayan bir armağan verdiği ve de böyle bir armağanı zerafetle verebilen bir insan olduğu için ona teşekkür ettim.

Ama sonra bu yazıyı yazarken, bir şey keşfettim. Nermin Hanımın o gün dersin sonunda yaptığını ikimiz başbaşayken değil de o durumda üçüncü şahıslar olan öğrencilerin önünde yapmasının bir anlamı vardı. Yapmak diyorum, çünkü sözü bir eylemdi, geçmişini onarmış ve başka bir başlangıç için eşik yaratmıştı. Nermin Abadan Unat, sözün eylem gücünü yitirmediği, yapıp edilenlere kapılar arkasında değil, orta yerde anlam biçildiği, bu yüzden de yenilenebilir olan bir kamusal hayata inanıyordu. Bunu düşündüğümde, hayatı hakkında bildiklerim kendisinin fiziki varlığının, hallerinin imgesiyle birlikte gözümün önünden geçti. Dünyayı umursamış, kendine koyduğu hedefleri başkalarına vaad bilmiş, çok çalışmış, yaptıklarını, bildiklerini ve tecrübe ettiklerini, otobiyografisi dahil olmak üzere anlatmış ve yazmış, bağımsız bir kişi olarak muvaffakiyetlerini ve hatalarını hep ilgili insani çoğulluğun incelemesine açık kılmişti. Etrafındaki insanlardan da bunu beklediği gibi, dünya halinin ancak böyle anlamlı olacağına, düzeleceğine inanıyordu. Bence Nermin Abadan Unat'ın politika bilimine ve kamuoyuna ilgisi rastlantı değil. Formasyonu Amerikan siyaset biliminin araçsalcı anlayışına dayansa da, kendisi ontolojik olarak politik: kamusal bir kadındı.

Cemal Süreya olsaydı, Nermin Abadan Unat için belki de şöyle diyebilirdi: Şemsiyesi 20. Yüzyılın ürünü, ama 21. Yüzyılda da taşınır, çünkü modern.

Suyu bulan genç kız

Müşerref Hekimoğlu

Nermin Abadan Unat ile ilgili yazım "Suyu Bulan Genç Kız" 90'lı yıllarda yayımlandı. Özü değişmeden gelişen dostluğumuz geçen on yıl içinde daha çok boyutlandı. Bu yazıyla yayınlanacak "Nermin Abadan-Unat Seksen Yaşında" kitapçığında bir kez daha ona "nice yıllara Nermin" demek istedim. Gelecek on yıllarda birlikteliğimizin çoğalması dileğiyle aktarıyorum:

Merdivenlerden koşarak iner her zaman, kapıyı hızla çalışından tanırım onu. Merhaba Nermin demir; bir solukta ayrı geçen günlerin öyküsünü. Bir yazımda fırtınaya benzettim, kocası karşı çıktı.

- Hayır, kasırğa, dedi.

Fırtına ya da kasırğa, esintisi hızlı bir kadın, Profesör Nermin Abadan Unat. Bu kez Danimarka yolculuğunu anlattı bir olukta. Kopenhag Büyükelçimiz Onur Öymen ve eşi ile kısa süreye önemli işler sığdırmışlar. Çantasında gazeteler, gazetelerde kocaman resimler, yazılar. Danimarka Sosyal İşler Bakanlığı, göçmen işçiler politikasında yeni uygulamalar oluşturmak için başvuruyor. Göçmen işçiler konusunda uzmanlığı var.Kaz kitap, kaç yazı, kaç araştırma... sayısını şaşıyor. İmzasını taşıyan kitaplar kocaman bir raf oluşturuyor evinde.

Kopenhag Üniversitesi'nde de bir konuşma yapıyor. Eğitim ve hukuk alanında Atatürk devrimlerini değerlendiriyor. Türk-Amerika Kültür Derneği'nde de çağdaş Türk kadınının konumu ve sorunlarıyla ilgili bir konuşma yapıyor. Kopenhag'dan Londra'ya uçuyor sonra Londra Üniversitesi Ortadoğu ve Afrika Araştırmaları Bölümü'nde 'Yükseköğretim ve Kitle Eğitimi Açısından Türk Kadını' konulu bir konferans veriyor. Takvimi konferanslarla dolu. Berlin'e, Hamburg'a, Strasbourg'a, Avustralya'ya yolculuklar yapacak. Siyaset bilimcisi. Ama kadın ve göç sorunu, önceliği olan bir sorun dünyamızda. Yayınlan nedeniyle her yere çağnıyor. Geçen yıl emekli oldu; ama emekliliğe meydan okuyor. Londra'da Türk Sosyal Bilimler Derneği'nin mayıs ayında düzenlediği konferansla ilgili araştırmalar yapmış. Bu konferanstda "sosyal bilimlerde yeni yöntemler" tartışılacak. Büyük patlamalardan coşkuyla söz ediyor. Sonra da Vanessa Redgrave'in oyununu anlatıyor hayranlıkla. Her yolculuktan sonra bir oyun, bir film, bir sergi, bir kitap öyküsü eklenir söyleşimize. Bilim ve sanatı birlikte yürütür, sanat olaylarını da yaşar her zaman.

Türkiye'ye gidiyorum!

1952 yılında Ankara'ya geldim. Kamu Yönetimi Enstitüsü'nde Profesör Yavuz Abadan'ın bir dersini izledim. Siyah Afrika'dan, Ortadoğu'dan gelen öğrencilerle resimler çektim. Yavuz Abadan ilk bakışta çirkin bir erkek; ama konuştuğu çizgileri değişiyor. Ben çok etkiledi. O da bana ilgi gösterdi, eşinden söz etti.

- Şimdi Amerika'da, tanışmanızı isterim, o da gazetecilik yaptı...

Nermin Abadan'ı böyle tanıdım işte. Önce kocasından dinleyerek sonra karşı karşıya; giderek gelişti dostluğumuz. Yıllar boyunca hızlı soluğunu duydum. Coşkusuyla duygulandım, bir eş, bir ana, bir değeli öğretim üyesi olarak değişik yönlerini tanıdım ve sevdim Nermin'i ve Atatürk'ün kızlarından birini selamladın onda.

-Atatürk benim yaşamıma yön veren devlet adamı, diyor.

Atatürk bir çok genç kızın yaşamına yön veren devlet adamı, ama Nermin'in yaşamında ayrı yeri var. Çünkü Nermin, Türkiye'de doğmuyor. Annesi Macar, çocukluğu Peşte'de geçiyor. Mustafa Kemal'i de yabancı kaynaklardan tanıyor. Babası Mustafa Süleymanoviç ölünce, yaşam koşulları güçleşiyor. Küçük kız da baba ülkesine gitmek istiyor. Çünkü okumak istiyor. Mustafa Kemal'in parasız eğitim politikasına umut bağlıyor. Annesinin karşısına dikiliyor.

- Türkiye'ye gidiyorum!

Viyana büyükelçiliğimizden bir göçmen pasaportu, üçüncü mevki tren bileti ve yemek kuponu. Ver elini Türkiye. 14 yaşında bir kızın yürekli savaşı başlıyor artık. Önce İstanbul, sonra vapurla İzmir'e amcası Sabri Süleymanoviç'egidecek. Büyük serüvenin başı bu ev. Yenge ile soğuk ilişkiler; okula gedecek ama türkçe bilmiyor. Yalnız, kararı kesin. Bir liraya Almanca dersi veriyor, o parayla Türkçe dersi alıyor. Adı "Macar Nermin" Sınıf arkadaşları Günseli Tamkoç, İzmir Valisinin kızı Türkan Güleş ve Mübeccel Berik (Kıray). Yengesi sevgisiz bir kadın; ama lise arkadaşları sevecen kızlar; Nermin'e dostça bakıyorlar. Ne okumalı, diye tartışıyorlar. Kitaplar veriyorlar.

Son sınıfta bir türk kıızı oldum, diyor gülerek. Ama 1938'de Atatürk ölünce büyük güvensizlik hissettim. O'nu bir koruyucu gibi düşünüyordum. Daha çok çalışmaya karar verdim ve de çalıştım.

Önce İzmir Fuarı'nda çalışıyor. Çeviriler yapıyor. Belediye Başkanı Doktor Behçet Uz. 1939 yazı, 6 eylülde hoparlörler Almanya-Polonya savaşını haber veriyor fuarda. Nermin korkuyla titriyor, gençliğimiz kararacak mı diye düşünüyor. Ancak karartmamaya kararlı. Fuarda kazandığı parayla yatılı öğrenci oluyor, liseyi çok iyi dereceyle bitiriyor. İstanbul'a hukuk öğrenimine geliyor. Hukuğu, iyi bir anahtar diye düşünüyor.

Yavuz Abadan'a hayran

Üniversite Rektörü Cemil Birsel. Yavuz Abadan da "Hukuka Başlangıç" dersi veriyor. Savaş yılları, yaşam kolay değil. Nermin çalışarak okuyor üniversiteyi. Bir taşıma şirketinde, Telefunken'de çeviriler yapıyor. Fakültede açıkoturumlar, danslı çaylar var. Nermin hepsinde yer alıyor. Turan Güneş, Turan Feyzioğlu ile birlikteler. Öğrencilik yıllarında Yavuz Abadan'a büyük hayranlığı var. Onunla evlenmeyi düşünüyor, ama gerçekleşmesi kolay bir düş değil. Fakülte bitince mesleğini seçiyor, gazeteciliğe başlıyor. Ankara'ya geliyor, Ulus Gazetesi'nde çalışıyor. Samih Tiryakioğlu, Münir Gerik, Naşit Hakkı Uluğ da Ulus'talar. Geceleri radyo dinliyor, Sovyetler'de yarım saatte bir kentler düşüyor, gazetede başlıklar değişiyor. 8 Mayıs 1945'te Churchill konuşuyor radyoda.

Churchill olayını, yaşam çizgisini belirleyen bir olay diye niteler Nermin. Politika bilimine ilgi duyuyor birden.

Anadolu Kulübü'nde düğün

1946 yılının baharında umutlar yeşeriyor artık. Önce Maltepe'de küçük bir daire buluyorlar. 6 Mayıs 1946 günü de evleniyorlar. Nikah töreni Çocuk Esirgeme Kurumu'nun salonunda nikah tanıkları Meclis Başkanı Abdülhalik Rendave Başbakan Şükrü Saraçoğlu. Nermin gelinlik giymiyor. Siyah bir tayyör giyiyor, yakasında ve şapkasında pembe güllerle şık bir gelin. Amacına ulaşan bir kız. Geçen yaz Çeşme'de mavü günler yaşarken şöyle dedi bana:

- İlk evliliğim de, ikinci evliliğim de benim başarım. Çok istedim ve gerçekleştirdim.

Kulağımda cınlayan bir sözü daha var.

- Ben suyu bulan kızım. Atatürk nedeniyle dilimi, ülkemi seçtim, bilinçle yaşadım. Kadın olmanın ezikliğini duymadım hiç ! Atatürk'ün bize verdiği bu...

Ancak kaç kadına verdi?.. 1939 yılında İzmir Lisesi'ni bitiren genç kızlardan dördü bilim dalında sivrilen kadınlar. Biri Mübeccel Kıray, dünyaca ünlü bir sosyolog; öteki Altıntaş Güleç, matematikçi; üçüncüsü Zeynep korkmaz bir de Fatma Başaran var. Geçen yıl emekliye ayrıldıkları zaman ben de o kuşağın bir

kadını olarak, sevgiyle selamladım onları. Bireysel olarak hepimiz mutluyuz, ama toplumsal olarak ? Nermin'in düğününde Mübaccel Berik, Günseli Tamkoz da var, umut ve neşeyle bakıyorlar kalabalığa. Hasan Ali Yücel gelini tanımayı, "Kızım bana bir viski getir" deyince basıyorlar kahkayı. Cemil Sait Barlas, Enver Ziya Karal, Tahsin Bekir Balta, Hüseyin Avni Göktürk, Doktor Ahmet Selgil de konuklar arasında. Neriman Selgil, başkentin hoş kadınlarından biri o zaman. İncecik silueti ile Bülent Somkullu, badem gözleriyle Zinnur Dirisu da çok hoş kadınlar. Nüzhet şakir Dirisu ve Kamil Sokullu'nun eşleri, ikisi de ünlü doktorlar. Fariha Keşmir, Kadriye dicleli, Sevim Göle, Nezihe Türegün, Kıymet Tezhal, şadan Fişek de başkent gündeminde yer alan kadınlar o dönemde. Kimi yaşamını yitirdi, ama kimi hala gündemde. Bir kültür yada sosyal yardım derneğinde çalışıyorlar.

Düğünden sonra ilginç günler başlıyor başkentte; Çok partili yaşama geçiş. Yavuz Abadan seçimi kaybediyor Eskişehir'de. Maltepe'deki evde de yaşam kolay değil. Küçük evde kalabalık bir aile yaşamı var. Yavuz Abadan'ın kardeş çocuklarını da okutuyorlar. Onlardan biri ünlü bir göz doktoru bugün. Profesör Sabahat Abadan. Öteki hemşire oluyor. Üçüncüsü hukuk okuyor. Ayrıca Eskişehir köylerinden dört kız, biri gidiyor öteki geliyor; onlar da enstitüyü bitiriyorlar. Nermin Abadan gazetede çalışıyor, ama artık maaşlı değil. Ulus'un yönetimi papyonlu politikacı Cemil Sait Barlas'a veriliyor. Yavuz Abadan başyazar. Cemil Sait Barlas, karı-koca bir arada çalışamaz diye, Nermin'i kadrodan çıkarıyor. Kadrosuz çalışıyor. Ancak aklı bilimsel çalışmada artık. Bu arada avukatlık stajını bitiriyor. Bir de boşanma davası alıyor. Ünlü bestecimiz Ferit Alnar ile ünlü operacımız Ayhan Alnar'ın davası... Geçen yaz Ayhan Alnar ile Çeşme'de karşılaştılar. Ferit Alnar'ı da, o yılları da sevgiyle anımsadılar. Boşanmak başka, sevgi ve saygıyı yitirmemek başka elbet... Avukatlığı sürdürmüyor, asistanlık sınavına giriyor Nermin Abadan. İlk kadın öğretim yardımcısı oluyor Mülkiye'de. Şeref Gözübüyük, Feyyaz Gölcüklü, Mümtaz Soysal ile aynı dönemde başlıyor.

- Mülkiye'yi Kemalizme inanan kişilerin düşünce ürettiği bir kuruluş diye hissettiğim için Mülkiyeli sayılır, dedi bir gün...

Önce Tahsin Bekir Balta'nın kürsüsünde sonra Bahri Savcı'nın kürsüsünde çalışıyor, sonra da kendi kürsüsünü kuruyor. Aralık 1953'ten 1985'e kadar ders veriyor. Sayısız öğrenciler yetiştiriyor. Diplomalılar, valiler, bakanlar, bilim adamları da var aralarında...

Yaşamında acı dönemler de var elbet. Yavuz Abadan'ın ölümüyle büyük bir yalnızlığa görünüyor. Oğlu Mustafa Kemal'i yetiştirmek için büyük özverilere katlanıyor. Ama bir annenin mutluluğunu da tepeden tırnağa yaşıyor. Mustafa

Kemal ünlü bir mimar bugün ABD'nin en büyük mimarlık bürolarından birinde çalışıyor. Şu aralık Londra'da. 2000 yılına doğru yeni bir kent yaratıyor Harmem'in yanında.

Romeo-Juliet'ten sonra

1972 yılında bir geceyi anımsıyorum şimdi. Devlet Balesi'nde Romeo-Juliet sahneleniyor. Meriç Sümen ile Oytun Turfanda dans ediyorlar. Dostlarımdan bir grupla seyrediyoruz bu baleyi. Sonra bize gelip sanatçılarla birlikte yemek yiyeceğiz. Konuklarım arasında yabancı elçiler de var. Kimi de yalnız. Yalnız erkeklerden ya da kadınlardan oluşan toplantıları ben hiç sevmem. Grubu ona göre oluşturdum. Nermin'i de çağırdım, ama o yalnız gelmedi, yanında Profesör İlhan Unat... Gece boyunca yan yana oturdular, mum ışığında şarap içtiler, konuştular, ben de sevgiyle seyrettim onları.

Sabah erkenden kapı çaldı:

-Sana teşekkürle geldim, diyor Nermin; önce bir bale, sonra bu evin sıcak havası, İlhan'la evlenmeye karar verdik dün gece... 50 yaşında bir kadın olarak yeniden sevmenin mutluluğu içindeyim.

31 ocakta evlendiler bizim evde güzel bir yemekle kıldık sonra, 1988 baharında da asistanları ve öğrencileriyle emekliliğini kutladık. Böyle bir emeklilik kutlanır bence, çünkü yeni bir üretkenliğin başlangıcı.

Nermin Abadan Unat, Atatürk'ün kızlarından biri yalnız. Hepsinin öyküsünde güzel uyanlar var. Genç kuşaklar okusu, yüreklensin diye yazıyorum. Suyu arayanlar kuraklığı aşabiliyorlar.

“Kadim Dostum“ Nermin

Mübeccel Kıray

Aslında "kadim dostum" deyimini benim için Nermin kullanır. Şimdi düşününce gerçekten ikimiz için de bu dostluğun 1930'lardan 2000'lere uzanan çok uzun yılları kapsadığını, çok özel, çok kendine has olduğunu kavıyorum. Çocukluğum ve ilk gençliğim sırasında ailemin Türkiye'nin dört köşesini dolaşması yüzünden, benim çocukluk ya da mahalle arkadaşım olmadı. Onun için İzmir Kız Lisesindeki "arkadaşlarım", aramızdan "su sızmayan" yakınlık duyduklarımıdır. Tam o sırada Nermin de Budapeşte'den geldi ve aramıza katıldı. Daha önce yaşadıklarının hemen hepsi oralarda kaldığı için, onun da sonraki yaşamındaki yakın arkadaşları, İzmir Kız Lisesindeki dostlukları olmuştur. Zaten 14-15 yaşın kendi özelliği de, aileden uzaklaşıp yeni çevrelere açılmadır. Kız lisesinde birbirine çok yakın beş arkadaşlık. Yatılı olmamız, bağlılığımızı artırıyordu. İlginç olanı, o beş arkadaştan yalnız Nermin ile dostluğumuzun bu yaşlara artarak devam etmesidir. Öbürleri ile de araya giren uzun fasılalardan sonra, tekrar temasımız oldu ama hiç biri ile "kadim dostum" ile olan devamlılığı yaşamadım.

Nermin, dostlukların devamı için, onların özenle beslenmeye, bakıma gereksinimi olduğunu söyler. Bu söz çok doğrudur. Bizim dostluğumuzda da yaşamımızın her aşamasında karşılaştığımız krizleri geçiştirmeyi, her şeyin düzgün gittiği zamanlarda bunun tadına beraberce varmayı başardık.

Nermin gerçekten çevresindeki insanların sorunları ile ilgilenmeye, onları çözmeye çok önem verir. Bu sorunlar ister bir sınav sorunu, ister bir doktor bulmak, ister memlekete gelen bir akademiste yardım etmek ya da Türkiye'yi tanıtmak olsun, hiç kaçınmaz, inanılmaz bir enerji ile hepsini üstlenir.

Benim yaşamımda çok kritik aşamalarda hep etkin rolü olmuştur. Önayak olup Siyasal Bilgiler Fakültesine doçentlik için başvurmamı sağlamamış olsaydı, bilmem ben akademik kariyere girip şimdiki olduğum yere varabilir miydim.

Nermin ile pek çok paralel yanımız vardır. İkimizde sosyal bilimciyiz, önemli kitaplarımız aynı zamanda yayınlandı, ikimiz de geç anne olduk, çocuklarımız aynı okulda eğitime başladılar, aynı şeylerden hoşlandık, memleketin sorunlarına aynı endişelerle yaklaştık...

Ama hemen ekleyeyim, bende Nerminin enerjisinin onda biri bile yoktur. Onun benzersiz çalışkanlığı, konu üzerinde yoğunlaşması, çok verimli olmasını sağlamıştır. Bu enerji ve aktifliği ile Nermin, Türkiye'de dış göç olgusunda en derin bilgi birikimine sahip insan olmuştur.

Kadın sorunlarında örgütlediği konferanslar, yayınladığı yazılarla hem içerde, hem dışarda kendisini kabul ettirmiştir.

Enerjisi yalnız akademik çalışmalarla da sınırlı değildir. Biz İbrahim ve ben, onun gittiği bütün gezilere, gördüğü bütün tiyatro ve diğer sahne etkinliklerine, dinlediği bütün konserlere, gezdiği sergi ve müzelere ikinci elden katılır ve bundan büyük zevk alırız.

Anlatmak istediğim, ikimizin dostluğunun altmış beş yılı bir değil birkaç yaşamı içine alacak çapta olduğudur. Bunun ikimiz için de daha uzun yıllar sürmesini diliyorum.

Sevgili Nermin Hocam

Müge İplikçi

90'lı yıllar. Benim kuşağım için gençlik arayışlarının duvarlara tosladığı, yankıdan bile umut kesildiği yıllar. 80'den 90'a kadar yaşanan o kaba özetin hayatın her alanına indirgendiği yıllar. O özetle beyinlere pompalanan suni ve sivri milliyetçilikten göz gözü görmez halde. Zaten başka da bir şey kalmamış. Neyi niçin istediğiniz türünden, hayatla yüzleşmenizi sağlayacak bir gerçek yok ortada. Doğal olarak gerekçeler de yok. Gerçeğin tanımı çok farklılaşmış, ok yaydan fırlamış bir kez, ıslah olacak hali de kalmamış bu tanımın, daha da muzdarip günlere gebeyiz topyekun. Aidiyetsizlik duygusuyla birlikte yeni ve belli ki çok zor atlatılacak sancılı bir kimliğe soyundurulduğumuz yıllar, o yıllar. Her gün için yeni bir formül; ne yaparsak yapalım çaresiz ve ruhsuzuz. Dahası kimsesiz de.

Alışmıştık...

Benim Nermin Abadan-Unat'ı tanıyışım bu alışkanlığıma, bu kimsesiz halime, çaresizliğime inat, o günkü hayat pratiğiyle çelişen bir tanışmaydı. Şaşırmıştım.

İstanbul Üniversitesi Kadın Sorunları ve Araştırma Merkezi'nde yüksek lisans derslerimizden birine geliyor, "Kadın ve Nüfus" üzerine konuşuyordu bizlerle. Huysuz bir görünümü vardı, ama bu huysuzluğunun nedeni bıkkınlık değildi, tam tersine hayata, bulunduğu kürsüye, seslendiği öğrencisine ve insanlara karşı daha çok şey söylemek istediği, fakat bunun vaksizlikten çok, koşulsuzluktan kaynaklı bir engel olduğunu bilmesiydi.

Anlattıklarıyla alıp başımı giderdim. Kimi kez Sudan'daki kadın sünnetlerine, kimi kez Endonezya'daki fuhuş ticaretine alet olan çekik gözlü gencecik kadınların kadersizliğine isyan ederdim. Onunla birlikte gittiğim o yerlerden tuhaf tuhaf sorularla dönerdim geriye. Sorardım, soru sorma lüksümü kullanarak sorardım bütün o soruları kendisine. Hadi oradan demeyeceğinden emin, bugün git yarın gel keyfiyetinden uzak, has ve özgün bir hoca olarak hemen oracıkta, ait olduğu ve onunla bütünleşen kürsüsünün orada, heyecanla, gözleri ıslı ıslı anlatır anlatırdı. Sapaşağlamdı, hayatında geçirdiği arbedelere karşın ıslı ıslı, pırl pırl, zinde, çok zinde..

Bugün o kürsünün oralarda tanıdığım kadının yufka yürekli sevecen kalbiyle artık bir dost gibi tanıyoruz. Bu genç dostumdan öğrenecek ne kadar da çok

şeyim var duygusu -onun ömrüne ömür katmış ve katacak olan o merak, coşku ve heyecandan öğrenecek ne kadar çok şey var daha duygusu- kıpır kıpır ediyor içimi. Tüm bunlara tanık olmuş ve olacak olmak mutlu ediyor beni, mutlu...

Bir kadın-bir insan

Necla Arat

Nermin Abadan-Unat çoğumuza örnek olmuş bir simge kadın... Cumhuriyetin gerçek kızlarından biri... Yaşamı boyunca Atatürk ilke ve Devrimlerini savunan, "özgür, demokratik, ümitli bir Türkiye ütopyasını" yaşayan ve yaşatan bir Aydınlanma öncüsü...

"Kum Saatini İzlerken" ben de onunla güzel ve yararlı bazı anları paylaştığım, "belleğinin sayısız çekmeceleri içinde" bir yerim olduğu için onur ve mutluluk duyuyorum.

Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'nin ilk yıllarında derneğin ideolojik eksenini birlikte oluşturduk. Yaptığımız toplantıların çoğunda bize esin kaynağı ve yol gösterici oldu. Türkiye'deki ilk kadın merkezi olan İstanbul Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma Merkezi'nin kuruluşundaki düşünsel katkısı, buna ek olarak yine İstanbul Üniversitesi'ndeki ilk Kadın Çalışmaları Yüksek Lisans ders programındaki yıllarca verdiği dersler, yönettiği tezler, unutulmaz emek ürünleri...

Sevgili Nermin Abadan-Unat'a 80. Yaş gününde iyi ki doğdunuz, iyi ki Türkiye Cumhuriyeti'ni seçtiniz, iyi ki varsınız diyorum ve onun "mücadelem çetin koşullarda geçti fakat buna değdi, seçtiğim ülke bana insan olmanın olanaklarını sundu" tümcesine şu eki yapmayı istiyorum: "Seçtiğiniz ülke, sizde gerçek bir insanı ulusal ve uluslar arası düzeyde onurunu yükselten gerçek bir Cumhuriyet kadını bulduğu için gurur duyuyor"

Onur Öymen

Prof. Nermin Abadan-Unat bizim Siyasal Bilgiler Fakültesi'ndeki öğrencilik yıllarımızda çağdaş öğretim yöntemlerinin bir sembolü gibiydi. Verdiği okuma listeleri ile o alanda yazılmış pek çok kitap ve makalenin öğrencilerine ulaşmasını sağlar, onların ufkunu genişletirdi. Basın ve kamuoyunun uluslararası ilişkilerde ne kadar önemli rol oynadığını Prof. Nermin Abadan-Unat en iyi bilgilere en çağdaş araştırmalara dayanarak anlatırdı, yalnız anlatmakla kalmaz öğrencilerinin görüşü ve düşüncelerini sabırla dinlemesini bilirdi. Öğrencileri ile ilişkilerinde gösterdiği yakınlık, tevazu ve sergilediği arkadaşlık duygusu yalnız tahsil hayatımızda değil, çalışma hayatımızda da hepimize örnek oldu. Öğrencilerini sık sık evine davet eder, onlara bir aile ortamında bir yandan ikramda bulunur, bir yandan da güncel konuları onlarla tartışır. Prof. Nermin Abadan-Unat, Atatürk'ün çizgisindeki laik, çağdaş Türk kadınının bir simgesi gibiydi. Görüşlerini her yerde büyük bir tutarlılık ve cesaretle açıklardı. Prof. Nermin Abadan-Unat'la dostluğumuz 40 yılı aşkın bir zamandan beridir devam ediyor, bu süre içinde başta Almanya olmak üzere çeşitli ülkelerdeki uluslararası toplantılarda kendisinin Türkiye ile ilgili görüşlerini, düşüncelerini ne kadar büyük bir bilgiyle, inançla, cesaretle savunduğunu görmek bana her zaman gurur vermiştir.

Yabancı dilleri Türkçe kadar rahat kullanması, tezlerini bilimsel verilere ve araştırmalara dayandırması, bütün soruları sabırla ve açık yüreklilikle cevaplandırması kendisini uluslararası toplantılarda dikkat ve saygıyla dinlenen bir bilim adamı hüviyetine kavuşturmuştur. Prof. Nermin Abadan-Unat'ın araştırmaları sadece Türkiye sınırı içinde kalmayıp, yurtdışındaki vatandaşlarımızla ilgili çalışmalar yayınlar, onların sorunlarıyla ilgili bilimsel araştırmalar onun ilgi alanı içindedir. Bu alanda Almanya'da yayınladığı bir kitap bu konuyu araştıranlar için her zaman değerli bir referans kaynağı olmuştur.

Prof. Nermin Abadan-Unat, bireysellikten uzak bir yaklaşımla düşüncelerini, bilgilerini, araştırmalarının sonuçlarını çalışma arkadaşları ve öğrencileri ile her zaman paylaşmış, onları daha derin araştırmalar yapmalarını her zaman teşvik etmiştir. Prof. Nermin Abadan-Unat, derin bilgisi, çağdaş dünya görüşü ve tükenmez enerjisiyle Türk bilim hayatına ve Türk toplumuna unutulmaz katkılarda bulunmuştur ve bulunmaya devam etmektedir.

Prof. Nermin Abadan-Unat'ın öğrencisi ve dostu olmak benim için daima bir ayrıcalık olmuştur. Kendisinin 80. doğum yıldönümünü bu düşüncelerle

içtenlikle kutluyor ve benim gibi öğrencisi olan eşim Nedret ile birlikte kendisine, değerli eşi hocamız Prof. İlhan Unat'a ve mimari dalında ABD'de ülkemizi yüksek başarı ile temsil eden oğlu Mustafa Kemal Abadan'a sağlık, mutluluk ve esenlikler diliyoruz.

Tanıdığım Prof. Dr. Nermin Abadan-Unat

Oya Araslı

Prof.Dr.Nermin Abadan- Unat'la ilk karşılaşmamız 1966 da, CHP'de oldu.

Kurultay öncesinde bir yandan sosyal demokrasiyi anlatıyor; diğer yandan da kadın kurultay delegelerini, kadın kollarına daha geniş yetkiler verilmesini ve daha çok sayıda kadının partinin ana kademe yönetim birimlerine seçilmesini sağlamak için örgütlüyordu.

Prof.Dr.Nermin Abadan- Unat'ın konuşmaları o güne kadar kendilerini parti çalışmalarında sadece "yardımcı" konumunda gören kadınlara yepyeni ufuklar açıyor; onları yönetme-yönetime katılma konusunda yüreklendiriyor ve iddia sahibi yapıyordu.

O sıralarda İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni yeni bitirmiş; Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde lisansüstü çalışmalara başlamıştım ve Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kuruluna üye seçilmiştim.

Prof.Dr.Nermin Abadan- Unat'ın heyecanı ve konuşmaları beni çok etkilemiş; siyaseti kadın boyutuyla da görmemi sağlamıştı.

1968 yılındaki 19. Kurultayda ikimiz de Parti Meclisi Üyeliği için adaydık. Ben, Parti Meclisi'ne, Gençlik Kolları Temsilcisi seçilmek istiyordum.

Prof.Dr.Nermin Abadan-Unat delegelere ulaşmamı ve oyumu yükseltmemi sağlamak için derhal özgeçmişimi yazıp, çoğaltmamı ve delegelere dağıtmamı önerdi ve bu öneriyi gerçekleştirmeme yardım etti.

Bu, siyasette eşine çok az rastlanabilecek çok güzel bir dayanışma örneği idi.

Prof.Dr.Nermin Abadan-Unat'ın meslek yaşamında da dayanışmayı hep ön planda tuttuğunu biliyorum.

Ne zaman kendisine danışma gereksinimi duyduysam, güleryüzle karşılaşmış ve hiç esirgmeden deneyimlerini, bilgisini ve bilgi kaynaklarını paylaşmıştır.

Prof.Dr.Nermin Abadan-Unat'ın bir kitap haline getirdiği yaşam öyküsü ise, onun önüne çıkan engelleri inanılmaz bir irade gücüyle yenen, tam bir

Cumhuriyet kadını olduğunu ortaya koymaktadır. Bu Cumhuriyet kadını, bir yandan bilim alanında adını tüm dünyaya duyururken, diğer yandan da CHP'li bir TBMM üyesi olarak, siyasal yaşantımıza çok değerli katkılar yapmıştır.

Prof.Dr.Nermin Abadan-Unat'ın önemli bir başka özelliği de tüm başarılarına karşın son derece alçakgönüllü olmasıdır. Ondan çok değerli bilgiler öğrenirken, aynı zamanda kişisel sorunlarınızı dinlemeye ve çözüm aramaya hazır yanını, tüm insanlara sevgiyle dolu yüreğini de keşfedebilirsiniz.

Prof.Dr.Nermin Abadan-Unat'ın daha çok uzun yıllar bilgilerini, yüreğindeki sevgi ve aydınlığı bizlerle paylaşmaya devam etmesini diliyorum.

Bir özel tarih

Oya Çitçi

Hepimizin Nermin Abadan Unat'la özel bir tarihi var. Benim o özel tarihimde tek tek anılar o kadar canlı ki. Sanki bir uzun filmde kareler. Çok yakın, çok renkli, çok boyutlu. İlk kare fakülte yıllarından. Nermin Hoca Mülkiye'nin koridorlarında elinde evrak çantası rüzgar gibi yürüyor. Birbiri ardına girdiği dersler, dersler, dersler. Bu derslerde ne çok şey öğrendiğimi düşünüyorum o yıllarda, daha sonraki yıllarda ve hala. Ama, Nermin Hoca okulda çok bulunmuyor. Duyuyoruz ki Yavuz Hoca hasta. Nermin Hoca sabaha kadar hastanede, sabahları koşarak okula, derse geliyor. Sonra yine koşarak hastaneye gidiyor. Çok uzun sürmüyor, Nermin Hoca Yavuz Abadan'ı kaybediyor. Aklımda küçücük Mustafa Kemal'in elinden tutmuş bir Nermin Hoca kalmış.

Daha sonraki karede artık Mülkiye bitmiş. TODAİE'de çalışmaya başlamışım, doktora yapıyorum. Amme idaresi Dergisinde ilk makalem yayınlanıyor. Konusu "kadın ve çalışma". Ardından Nermin Hoca arıyor. Evine çağırıyor. Kıbrıs Sokaktaki o güzel, sıcak, yaşayan, yaşanan ev. Çiçekler, tablolar ve çok sevilenlerin resimleriyle dolu bir salon. O salonun ucundaki beyaz raflı kitaplık ve her zaman üstü çok kalabalık çalışma masası. O günden aklımda kalan iki şey var. İlki Nermin Hocanın araştırmaya ilişkin sorular sorması, beğendiğini, yurtdışında katılacağı bir konferansta vereceği bildiride kullanacağını söylemesi. Akademik yaşamımın ilk mutluluğu. Bu mutluluğu orada, o anda dile getirebildim mi bilmiyorum. Sonra, kadın konusunda tez yapmayı istersem benim tez danışmanım olacağını söylemesi. Bir mutluluk daha, ama bu sefer biraz korkuyla karışık. Hem sevindiğimi hem Nermin Abadan Unat gibi bir hocayla çalışmak hiç kolay değil diye kaygılandığımı hatırlıyorum.

Üçüncü kare belki aynı hafta içinde, belki bir hafta sonra çok kalabalık bir toplantı salonunda Nermin Hoca bir konuşma yapıyor. Konu kadın. Ben, salonun arkalarında bir yerde, onu dinliyorum. Bir anda benden söz ettiğini duyuyorum. Sevgiyle ve övgüyle yaptığım çalışmadan söz ediyor. Bir anda o salondaki her şey, herkes siliniyor. Salon lacivertleşiyor. Bir tek kürsüde Nermin Hoca var, bir de ben ve benim başıma gökten yıldızlar yağıyor. Gençleri yüreklendirmenin çok özel bir insan kalitesi olduğunu Nermin Hocayla öğreniyorum. Sanırım Nermin Hoca çok kişiye, farklı zamanlarda, farklı mekanlarda aynı duyguları yaşattı. Kimi zaman aynı kürsüyü paylaştığı

öğrencilerinin konuşmalarını, gözleri ışıldayarak, sevgiyle, övünçle dinlemesine hangimiz tanık olmadık ki? Ama zaman zaman azarlandık da... Niye sigara içiyoruz, niye kendimize bakmıyoruz, niye sağlığınıza dikkat etmiyoruz, niye hep koyu renkler giyiyoruz, niye evlenmiyoruz, niye çocuk sahibi olmuyoruz. Azarlarıyla da sarıp sarmaladı, sevdi bizi.

Bir başka katede yine Kıbrıs Sokaktaki evde tez üzerinde konuşuyoruz. Nermin Hocayla doktora tezi yazmanın bir ayrıcalık olduğunu en başında farkediyorum. Bu, akademik bir çalışma yapmanın çok ötesinde, insan olarak da gelişmeyi sağlayan bir dönem oluyor. Gerçek bir cumhuriyet kadınının o olağanüstü yaşam öyküsünü ilk kez o dönemde dinliyorum ve çok etkileniyorum. Her konuda sorduğu sorularla yüksek sesle düşünmeyi öğreniyorum. Okumam gereken romanlar, gitmem gereken filmler, oyunlar, konserler, doktora tezine koşut olarak süren yaşam eğitiminin bir parçası. Ayrıca, her görüşmede verilen kitaplar, fotokopiler. Bu, yıllar boyunca sürüyor. İstanbul'a gittikten sonra bile Ankara'ya her gelişinde Nermin Hoca'nın çantasından mutlaka okumamız gereken bir şeyler çıkıyor. Doktora tezine gelince, sanırım Ankara Üniversitesinde "kadın" üzerine yapılan ilk tezlerden biri. Bu "ilk"te, birlikte karşılaştığımız "çok erkeksi" tepkileri yıllar sonra Nermin Hoca TODAİE'nin düzenlediği "Kadınlar ve Gelecek Konferansı"nın açılış konuşmasında anlatıyor, yine lacivertleşen bir salonda, yine başıma yıldızlar yağdırarak.

Kendi gördüğü, tattığı güzellikleri, tüm sevdiklerinin de paylaşmasını istiyor Nermin Hoca. Buna ilişkin çok kare var ama üçü çok canlı. Birisi İstanbul'da Yazko'nun düzenlediği bir panel sonrasında, yağmurlu bir akşamüzeri Füreyâ Koral'ın Elmadağ'daki atölye/evinde iki olağanüstü kadınla geçirilen, sanat, edebiyat, dostlukla dolu çok hoş birkaç saat. İkincisi Strasbourg'da. Bir Mayıs günü. toplantı salonuna girenlerden birisi bir not getiriyor. Nermin Hoca bir başka toplantıda. Arada onu bulmamı istiyor. Onun gözünden tüm tarihi ve canlılığıyla Strasbourg'u tanımak elbette bir şans. Sonra, karlı ama güneşli bir kış günü Ankara Kalesinde daha önce görmediğim güzellikleri keşfetmek. O günden sonra Ankara Kalesi benim için çok daha özel.

Bütün kareler içinde en canlısı Nermin Hoca'nın sevgilerini ve sevdiklerini anlattığı kare. Ben uzun yıllar Nermin Hoca'nın iki dünyası olduğunu düşündüm. Birisi tümüyle Mustafa Kemal. Diğeri, tüm yaşamı ve öteki sevdikleriyle dolu. Mustafa Kemal'e olan o katıksız sevgisi beni her zaman çok etkiliyor. Böyle bir sevme yeteneğine herkes sahip olamaz diye düşünüyorum. Ancak sanırım şimdilerde Mustafa Kemal'in tek başına doldurduğu o dünyaya yeni bir konuk geldi. Mustafa Kemal'in küçük oğlu Taner. İkinci dünyaya

gelince, orada da sevilen, sevgiyle, sorumlulukla sahip çıkılan o kadar çok insan var ki. Öğrencisi olduğum, her zaman, her koşulda çok saygın, belki de artık türü tükenmiş bir gerçek "beyefendi" İlhan Unat, tanıma şansına erişemediğim Yavuz Abadan, İzmir Kız Lisesinden sınıf arkadaşları, Mübeccel Kıray, öğrencileri ilk ağızda aklıma gelenler. Özel olarak anılması gerekenler arasında kuşkusuz Serpil Sancar Üşür, Eser Köker ve Levent Köker var. Nermin Hocanın civcivleri.

Serpil ve Eser deyince ister istemez bir başka kare geliyor gözümün önüne. 2001 yılında KASAUM'un açılış dersini veriyor Nermin Hoca. İstanbul'dan o gün gelmiş. Yarım daire biçiminde oturan izleyicilerin karşısında hiç temposu düşmeyen, herkesin sarsıldığı, şaşırdığı ve sonuçta zenginleştiği bir gerçek "ders"i iki buçuk saat hiç oturmadan ayakta veriyor. Kendisini herkesin rahatça izlemesi ve dinlemesi için. Salonun verdiği yanıt elle tutulur bir sevgi ve saygı ile Nermin Hocayı ayakta alkışlamak oluyor.

Elbette daha pek çok kare var. Türk Sosyal Bilimler Derneği, konferansı ve kitabıyla Türk Toplumunda Kadın, Göç kitabı, Cumhuriyet Senatosundaki yemin töreni, Mülkiye'deki son dersi, Bebek'teki o şirin küçük çatı katı. Hepsinde de yaşamı sevgiyle, güvenle sıkı sıkıya tutmuş, yaşadığı her saniyeye anlam katmış ve bunu çevresiyle paylaşmış, bir gerçek kadın, bir gerçek anne, bir gerçek aydın ve bir gerçek akademisyen var.

Tüm bunları yeniden yaşarken, farkettim ki ben, Nermin Abadan Unat'ı hiç yaş konusuyla birlikte düşünmemişim. O, her yaşı çok genç yaşayan, her yaşı çok güzel yaşayan, çok dolu yaşayan, beş duyusuyla, aklıyla ve yüreğiyle yaşayan belki de tanıdığım tek insan.

Sizi tanıdığım için, öğrenciniz olduğum için onur duyuyorum Hocam. İyi ki varsınız, sizinle çok zenginleştik. 80 yaş sizinle güzelleşecek, anlam kazanacak. Saygıyla, sevgiyle.

Prof. Dr. Oya Tokgöz

Prof. Dr. Nermin Abadan-Unat Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde benim hem lisans hem de doktora programlarımdan hocam olan bir insan. Kendisi ayrıca benim doktora danışmanım, meslektaşım şimdi de çok yakın bir dostum. Çocuklarımla ise çok yakından sevdikleri Nermin Teyzesi. Akademik yaşamımda derecelerimi alırken hep yanımdaydı, profesörlüğe yükselişime kadar beni yakından izledi. Prof. Dr. Nermin Abadan-Unat'ı kendime rol modeli olarak aldığımı pek çok kişi söylüyor, gerçekten yapabildiysem ne mutlu bana.

Ankara Koleji'nde okurken Nermin Abadan adını pek çok kez duyardım ama Nermin Hanım'ın benim hocam hatta doktora danışmanım olacağı hiç aklıma gelmezdi. Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin ikinci sınıfında okuduğum 1961-1962 akademik yılında Nermin Hanım benim hocam oldu. Üçüncü ve dördüncü sınıflarda da hocam olmayı sürdürdü. İkinci sınıfta ilk hocam olduğu yıl kendisini çok dinamik, atak, sözünü hiç sakınmayan bir öğretim üyesi olarak tanıdım. Bu durum hep böyle devam etti.

Sınıftaki derslerde devamlı olarak tartışma yapılmasını ister, tartışmalara kız/erkek bütün öğrencilerin katılmasını şart koşardı. Hele hele kızların tartışmalara katılmasını özellikle isterdi. Katılmazlarsa, kızları bir güzel azarlardı. Bu durum benim kadar bütün kız arkadaşlarımla çok ağırına gitmez değildi. Yapabildiğimiz ölçüde tartışmalara katılmaya çalışırdık. Ancak, sonradan yapmak istediğinin kadınların katılımcı toplum için rolünün önemli olduğunu vurgulamak, kadınların güç/iktidar ilişkisi içinde karar vermeleri için tartışmaları gerekli olduğunu göstermek olduğunun bilincine varabildim..

Doktora yeterlik sınavını verdikten sonra, ilk çocuğum doğduğu için doktora tez konumu seçmek bakımından biraz ağırdan aldım. Kendimi biraz toplayınca, doktora konumu Nermin Hanımla birlikte seçtik, kendisi benim doktora danışmanım oldu. Almanya'da doktora yapanların muhakkak bir doktora babası olduğunu derslerde anlatan Nermin Abadan benim doktora annem -belki de akademik annem- olarak hep yanımda yer aldı. Siyaset ve iletişim ağırlıklı olan doktora konumu seçmemiz bir rastlantı olsa bile, daha sonra A.Ü. SBFBYO'unda çalışmamın, orada akademik kariyer yapmamın yolunu açtı diyebilirim.

1968-1969 akademik yılında A.Ü. SBFBYO'na verilen UNESCO bursuyla A.B.D'ne gitmemde yine Nermin Hanım önayak oldu. İki küçük çocuğumu

Ankara'da bırakarak gittiğim Boston University School of Public Communication'da M.S in Journalism derecesini aldım. Bu derecemden ardından -çocuk büyütmenin zorluklarına bir kenara bırakırsak 1972'de doktor, 1977'de doçent, 1985'te profesör oldum- ama profesörlük kadrosunu ancak 1988'de atanabildim. 1977 yılında siyasal davranış alanında doçent ünvanını alarak, A.Ü SBFBYYO'na ilk kez gazetecilik doçenti olarak atandım. Bu dönemler içinde Nermin Hanım iki kez A.Ü SBFBYYO'nun Müdürlüğünü yaptı.

Prof. Dr. Nermin Abadan-Unat bana pek çok şey öğretmiş, fazlasıyla deneyim kazanmama yardımcı oldu diyebilirim. Bir yandan akademik olarak gelişmemde yol gösterici olurken, diğer yandan bilimsel alanda yaparak deneyerek öğrenmemi sağladı. Kendisiyle ilgili anım çok olmakla birlikte, özellikle seçtiğim dört tanesinin benim akademik olarak gelişmemde, akademik dünyada tanınmamda fazlasıyla önemli olduğunu sanıyorum. Bütün bunlara karşılık, Nermin Hanım'a layık bir eğitmen olabildiysem, akademik kariyerde kendime bir yer edinebildiysem bunda Nermin Hanım'ın büyük emeği olduğunu söylemem gerekir.

İlk anım 1978 yılında İstanbul'da Sait Halim Paşa Yalısı'nda Türk Sosyal Bilimler Derneği'nce düzenlenen uluslararası "Türk Toplumunda Kadın" Konferansına bir bildiri vermek üzere Nermin Hanım'ın beni davet etmesiyle ilgili. Doçentlik tezimle ilgili olan bu bildiri ile hem Türkiye'de kadın çalışmalarına ilgili olarak yapılan uluslararası bir toplantıya katılmak hem de böyle bir toplantıda Atatürk döneminin önemli kadın düşünürleriyle, yazarlarıyla tanışmak benim için önemli kapıları araladı. "Türk Toplumunda Kadın" kitabında benim bildirim yer almasa bile, bildirimin konferansta sunulması benim üzerimde önemli etkiler bırakmadı değil.

İkinci anım 1983 yılında Nermin Hanım'la birlikte Avrupa Konseyi Kadın-Erkek Eşitliği Komisyonu'nun -Nermin Hanım bu komisyonun üyesiydi- bir toplantısına, yaptığım bilimsel araştırmalar nedeniyle davet ettirmesidir. Bu davet benim uluslararası bir kuruluşun toplantısında nasıl hareket edileceğini öğrenmemi sağladığı gibi, uluslararası bir kuruluş içinde işlerin nasıl yürüdüğünü anlamamda yardımcı oldu. Bu toplantıya katılarak daha önce hazırladığım bir konuşma metnini sundum bu metin daha sonra Avrupa Konseyi belgeleri arasında basıldı. Avrupa Konseyi toplantısında ayrıca o sıralarda TRT 'de sunulan yetişkinler için okuma-yazma eğitimi ilgili olarak yapılan yayınların kasetlerini gösterdim. Özellikle kasetlerin gösterilmesi, ertesi yıl Türkiye'nin yetişkinlere okuma-yazma eğitimi bakımından yaptıklarıyla UNESCO ödülünü kazanmasını sağladı.

Üçüncü anım Nermin Hanım'la birlikte A.Ü. BYYO'nun düzenlediği çeşitli seminerlerde birlikte çalışmamızla ilgilidir. A.Ü. BYYO'nun düzenlediği Halkla İlişkiler ve Kamuoyu Araştırmaları seminerlerinin düzenlenmesinde sabırla güçlüklerin nasıl aşılabileceğini , gelmeyen konuşmacılar yerine nasıl yenilerinin bulunacağını yaparak deneyerek öğrenme fırsatını yine bana Nermin Hanım sağladı diyebilirim. Gerçekten de bu iki seminerin içinden yüzümüzün akıyla çıkabildik. Ben A.Ü. BYYO Müdürlüğü'nü yaparken düzenlenen Reklamcılık Semineri'nden daha önceki deneyimlerim nedeniyle kolaylıkla sıyrılabilirdik

Dördüncü anım ise Nermin Hanım'ın SBF'den emekli olduktan sonra, birlikte yazdığımız Barbara Nelson ve Najma Chowdhury'un editörlüğünü yaptığı, Yale Üniversitesi'nce 1994'te basılan "Women and Politics Worldwide" adlı kitabın Türkiye ile ilgili bölümünü yazmamızla ilgilidir. A.B.D'de çıkacak bir yayının ne kadar güç şartlarda yayına girdiği konusunda deneyim kazanmamı sağlayan bu çalışma kendisiyle yaptığım son akademik çalışma niteliğini taşır. Bu kitabın Türkiye bölümünü yazarken, kaç kez metni yazıp bozduğumuzu düşündükçe, editörleri mutlu etmek için getirdikleri düzeltmeleri yaptıkça, ikimize zaman zaman afakanlar basmıyor değildi. Ama sonunda azimle, sabırla başarılı olduk.

Nermin Hanım bana çok şey öğretti: Bilim, insanlık, eşitlik, dostluk, sabır, kadın olarak erkek dünyasında mücadelenin önemi ve rolü, ayrımcılık yapmama ve belki burada sayamadığım daha pek çok şey. Yalnız uluslararası akademik düzeyde onun gibi etkin ve yetkin olmayı pek başarabildim diyemem. Bu herhalde başka bir haslet. Ondan öğrendiklerimi öğrencilerime aktarabiliyorsam ne mutlu bana.

Philippa Strum

"Nermin hiç durmaz mı?" Bir meslektaşına Nermin'le birlikte yaptığımız ve otomobili Nermin'in kullandığı on günlük Kuzeybatı Türkiye turundan söz ettiğimde böyle sormuştu. 1995 yazıydı, Nermin 73 yaşında bir gençti.

Bunu düşündüğümde, neredeyse yirmi yıl önce, 1974-75'te ilk kez tanıştığım Nermin'le şimdiki arasında pek bir fark bulamadım. O zaman ben Brooklyn College Siyasal Bilimler Bölümünde çalışırken o da konuk öğretim üyesiydi. 1975'te de, tıpkı 1995'te olduğu gibi enerjisi sadece sınırsız değil, aynı zamanda salt fiziksel bir enerji olmaktan da çok uzaktı. Sonsuzcasına ve harika bir araştırmacı zihinle kutsanmıştı. Bir meslektaşımızın çokuluslu şirketler hakkında yaptığı bir çalışmanın onu ne kadar heyecanlandırıldığını hatırlıyorum- o dönemde "kendini bilen" hiçbir siyaset bilimci, yayılıp duran bu varlıklara herhangi bir ilgi duymazdı. Nermin, küresel siyaseti anlamak için çokuluslu şirketlerin çalışılması gerektiğini söylemişti ve tabii ki haklıydı.

Ama Nermin'in çok boyutlu ilgileri çokuluslu şirketlerle bitmiyor. Göç, kadınlar, siyasal parti politikaları, din ve siyaset ve Türkiye ile ilgili herhangi bir şey hakkında büyüleyici konuşmalar yapabilir. Zekası ve bilgiyi biriktirme ve yenileme yeteneği inanılmazdır. Başkaları çalışmalarım hakkında hoş yorumlar yapabilirler ama Nermin yazdığım herhangi bir şeyi beğenirse, bilirim ki mümkün olan en yüksek iltifatı almışımıdır.

Ülkesiyle ilgili bilgisi ve bulunduğu yer neresi olursa olsun, onun merkezine ulaşma kararlılığı, hayranlık vericidir. Türkiye'nin kıyıda köşede kalmış yerlerini şimdiye kadar tanıdığım herkesten daha fazla bilir, çünkü hepsini görmüştür. İstanbul kültürel hayatının sunduğu en güzel şeyleri ortaya çıkarmakta bir dahidir- mesela Avusturya konsoloslukundaki تنها konser gibi. Kapalı çarşıdaki en iyi tüccarları sayabilir, hepsi de Nermin'i büyük bir saygıyla karşılarlar. Bu pazarlık yapmak ya da moda olan şeyleri bilmekle ilgili bir şey değildir; tersine, insanın çevresini saran insanları ve nesneleri mümkün olabildiği kadar dolaysızca anlayabilme isteğini yansıtır. 1977'de Türkiye'yi ilk ziyaretimde Türkiye ile ilgili eğitimime başlarken Nermin'in elimden tutması benim için büyük bir şanstı. 1980'de ve izleyen yıllarda Birleşik Devletler Enformasyon Ajansı ve Boğaziçi Üniversitesinde konuk öğretim üyesi olmamı, ona borçluyum.

Bunu övünmek için değil, Nerminin enerjisinin, kararlılığının ve ikna gücünün bir işareti olarak söylüyorum. Birleşik Devletlerdeki akademisyenlerin yarısı

böyle bir Enformasyon Ajansı turuna bayılır; koşulları izin verdiği sürece Fulbright bursu ile İstanbul'da bir dönem geçirme fırsatını kaçıracak bir öğretim üyesi olduğunu sanmıyorum. Bu işlere böylesine yüksek talep varken, Nermin benim bu işi almam gerektiğine karar vermeseydi, benim elde etmem mümkün olmazdı. Nermin neredeyse herkesle, herşeyi konuşabilecek gibi görünür. Sık sık suların kesilmesine, komşuların gürültüsüne ve beni nefessiz bırakan merdivenlere karşın, oturduğum dairenin İstanbul'un en iyi dairesi olduğuna bile beni ikna etmeyi başardı. Bu sadece Boğaz manzarası yüzünden değildi. Daire en iyisiydi çünkü benim Boğaziçi Üniversitesinde ders vermeme karar vermişti ve pahalı bir Amerikan Üniversitesinde okuyan oğlumun masraflarını karşılamakta güçlük çektiğimi biliyordu, böylece bu inanılmaz kadın bana kendi dairesini karşılıksız olarak verdi.

Tabii ki bütün bunların bir karşılığı vardı, hayattaki bütün iyi şeyler gibi. Beni Türkiye'ye getirirken orada ne yapmam gerektiğine ilişkin de kesin bir fikri vardı. Kesin bir biçimde "şu ve şu konularda, şurada ve şurada ders vermelisin" dedi, üstelik bunları benim için organize de etti. Orada ve o konuda bir ders vermeyi planlamıyor olsam bile, bütün bunlar bir kenara atıldı. Aynı kesinlikte "şununla ve bununla tanışmalısın, Perşembe gecesi için bir ayarlama yaptım" da derdi. O akşamı kendi başıma geçirmeyi planlamam hiçbir şeyi değiştirmezdi. Ona ne kadar şükran borçlu olduğumu düşünerek, biraz da doğanın gücüne karşı koymama düşüncesiyle kaçınılmazı kabullenip ne istediye yaptım.

Garip bir biçimde, talep ettiği bu bedel, sonuçta bedel olmaktan çıktı. Şu ve şu konularda şuralarda ders vermenin uygun olacağını söylerken istisnasız her seferinde haklı çıktı ve bu dersleri hazırlamanın konuyu yeni ve daha işe yarar bir biçimde düşünmemi sağladığını keşfettim. Tanışmam gereken kişiler her seferinde karşılaşmaktan büyük zevk aldığım insanlar oldu. Nerminle ilişkinin çekiciliği ve deli eden tarafı, onun haklı çıkma sıklığıdır!

Ama onu aziz bir arkadaş olmasının yanında rol modeli haline getiren şey bu değil, onun bir dizi özelliğidir: cesareti, enerjisi, sıcaklığı, merakı ve sadakati; gencin ve yaşlının en iyi yanlarını, araştırmacılık ve bilgeliği birleştiren bir zihin, hayattaki önemli şeylerle arasına yaşının girmesine izin vermeme kararlılığı, özenle bilenmiş zekasını güçlü bir mizah duygusuyla canlandırmak. Nermin arkadaşların en iyisidir, onunla tanıştığım için kendimi şanslı sayıyorum.

Bir insan tanıdım, hayatım değişti

Sedef Kabaş

Boğaziçili olmanın keyfini çıkardığım yıllardı. Gençlik, öğrencilik, arkadaşlar, "sosyete kantini" ve okumak için gani gani zaman. Ne var ki, Boğaza nazır tatlı okul hayatının çok uzun sürmeyeceğinin ve gerçek hayatın bana pek de öyle "kim olursan ol gel" şeklinde kucak açmayacağının farkındaydım. Hangi mesleği seçmeliyim, nasıl iş bulacağım endişelerinin karın ağrıları yavaş yavaş başlamıştı. İşte sizin derslerinize girişim tam bu döneme denk düşer. Bugünkü mesleğim olan gazeteciliği tercih ettiğim, sizin medya ve politika üzerine verdiğiniz derslerin sonucudur. (Elbette bugün medyamızın içinde bulunduğu duruma bakıp keşke bu kızı derslere hiç sokmasaydım diyebilirsiniz!)

Öğrettikleriniz son derece keyifli ve zihin açıcıydı. Sorularım dikkatinizi çekmiş, sınıfta pek çok konuyu birlikte tartışır olmuştuk. Sordukça öğreniyor, öğrendikçe daha fazla soruyordum. Siz de bıkmadan usanmadan bana yeni kapılar açıyor ve daha başka kapıları zorlamam için cesaret veriyordunuz. Son sınıfta bir duvar gazetesi çıkarmamı öneren, bu konuda bana yol gösteren ve hazırladığım haberleri yakından takip edip sınıfta tartışmaya açan da yine sizdiniz. Okuma alışkanlığımdan bir parça, yazı yazmaya olan hevesimden bir tutam ve siyasete olan ilgimden bolca miktarda alıp harmanlayarak bir haberci çıkarmıştınız benden. Amatörce hazırladığım o duvar gazetesi kariyerime giden yolda yanan ilk yeşil ışık oldu.

Üniversite bitti, mezun ettiniz ama "hadi bakalım bundan sonrası artık sana kalmış" demediniz. Takipçim oldunuz. Bu kez önüme yüksek lisans derecesini hedef koydunuz. Bana Amerika'nın kapılarını açan "Fullbright" bursuna başvurum sizin benim cesaret kapılarımı açmanızla oldu. Bursu kazanıp gidince, araya okyanus ve zaman girdi. Ama ilgisizlik ve unutkanlık asla. Döndüğümde yine aynı sıcaklıkla kucakladır ız beni, hatta belki daha da sıkı sarılarak. CNN Atlanta'daki çalışmalarım, hazırladığım programlar nasıl da mutlu etmişti sizi, nasıl gururlandırmıştı. CNN'e girmek zordu ama daha da zor olan Türkiye'ye döndükten sonra bir gazeteci olarak çalışmaktı. Medyanın dipsiz kuyusunda boğulmamak için attığım kulaçlarda, bu kez bir canyeleği gibiydiniz. Sansür, adam kayırmacılık, işsizlik derken, hep ortak oldunuz sıkıntılarıma, bana olan inancınızı hiç yitirmeden.

Türkiye sizi bir Cumhuriyet kadını, bir aydın, araştırmalarıyla, kitaplarıyla haklı bir yere sahip saygın bir bilim insanı olarak tanıyor. Siyaset, sanat, akademi ve ekonomi dünyasının önde gelen pek çok ismi sizi öğrencilik yıllarının unutulmaz hocası olarak hatırlıyor. Bana gelince... Birkaç ay önce evinizde yediğimiz yemek sonrası mutfaktaki konuşmalarımızı hatırlıyor musunuz? Bir yandan kirli tabakları bulaşık makinasına diziyor, bir yandan dondurma hazırlıyor, bir yandan da tatlı tatlı sohbet ediyorduk. O kadar doğal, sıcak ve samimi hareket ediyor ve konuşuyoruz ki, bir ara aklımdan şöyle geçti, "tıpkı bir anne kız gibiyiz"...

80. yaşınızın görkemli zenginliğini sonsuz sevgi ve saygıyla kutluyorum.

Hocam, meslektaşım, annem ve arkadaşım Nermin Hoca'ya

Doç. Dr. Serpil Sancar Üşür

Nermin Hoca ile tanışıklığımın nerede ve nasıl başladığını doğrusu şimdi çok net hatırlayamıyorum. Aslında bu hikayenin farklı aşamaları var. Galiba önce kısa bir hoca-öğrenci ilişkisi, sonra meslekdaşlık, sonra anne-kız ilişkisi ve giderek derin bir dostluk. Belki bunların hepsi içiçeydi; hâlâ da öyle.

SBF'de öğrenciyken, elimde kadın konusunda en son yayınlanmış yabancı makaleler listesi ile, Nermin Hoca'nın Fakülte'nin alt katındaki odasına ilk kez girerken kendimi hatırlıyorum. Bu karşılaşmada, başka ülkelerdeki kadınların ne dedikleri kadar, Türkiye'de kadınların ne dediklerinin de önemli olduğu dersini almış; elimde Türkiye'de yapılan çalışmaların listesi ile odadan çıkmıştım. Dönem 1970'lerin sonuydu ve ben Siyaset Bilimi dalında master öğrencisiydim. O zamana kadar Nermin Hoca hakkında duyduklarım doğrusunu söylemek gerekirse beni hep korkutuyordu; aksi, kaprisli ve duygusal davranan bir 'kadın' akademisyen. Ben de akademisyen olmak istiyordum ve 'Mülkiye'de kadın olarak karşımdaki tek örnek Nermin Abadan-Unat'dı. Bu tarihten sonra Nermin Hoca'yı yakından izlemeye ve yazdıklarını okumaya başladığımı anımsıyorum.

12 Eylül Dönemi gelip SBF'de öğretim üyelerinin bir kısmı işten atılınca Siyaset Bilimi master/doktora programı da 'dağıldı'. Ben, tam akademisyen olma arzusuyla koştururken içinde bulunduğum akademik dünya yok olmuştu. Bu dönemi yaşayan insanların çoğu gibi kendi köşemde akademik ilgilerimi sürdürmeye devam ediyordum ki Nermin hoca hayatıma bir kez daha girdi. Yer Berlin Özgür Üniversitesi idi ve benim bir konuşma yapmak üzere gittiğim bu üniversitede tesadüfen Nermin Hoca da bir konuşma için aynı programa davet edilmişti. Türkiye'den ve de SBF'den gelen iki kadın olarak birbirimize ilgi gösterdik ve Nermin Hoca benim akademisyen olma arzumu yeniden ateşleyerek asistanlık sınavına girmemi teşvik etti. Bu tarihi karşılaşmanın sonucu olarak yeniden üniversiteye dönmeye karar verip asistanlık sınavlarına girdim ve Nermin Abadan-Unat'ın SBF'deki en son asistanı olarak yaşamıma devam ettim. 1987 yılında SBF'de asistan olmamla

başlayan ve birlikte yürüttüğümüz doktora tez çalışması ile devam eden ilişkimiz, o zamana kadar hocam olan Nermin Abadan-Unat'ı aynı zamanda meslektaşım da yaptı. Bu dönemde Nermin Hoca ile birlikte çalışmak bana 'akademisyenlik' üzerine çok önemli ve ilginç dersler öğretti.

Bu dönem kısa sürdü ve Nermin Hoca emekli oldu. Nermin Hoca'nın Fakülte'deki odasında artık ben oturuyordum ve onun yıllardır biriktirdiği sayısız kitap ve döküman arasında çalışıyordum. Nermin Hoca'nın bana bıraktığı kitaplığından her gün ilginç bir kitap ya da yazı bulup okuyarak onun akademik dünyası ve kişisel ilgileri arasında yaptığım derin keşiflerin yaşamımda yeni bir dönemin başlamasına neden olduğunu bugünden bakınca söyleyebilirim. Birlikte çok uzun süre çalışma fırsatı bulamamış olsak bile bu kitaplık, Nermin Hoca ile ilişkimin sürmesine, aramızda sıcak bir bağın ve ortaklıkların oluşmasına yol açmıştı.

1990'lı yıllara geldiğimizde ben Ankara'da dersleri ve öğrencileri ile uğraşan bir yardımcı doçent olduğumda, Nermin Hoca İstanbul'da, restore ettirdiği Bebek'teki evinde, eşi İlhan Unat ile birlikte yaşamaya başlamıştı. Her İstanbul'a gidişimde boğaza bakan küçük evinin terasında, Türkiye'nin geçmiş, geleceği ve kendi yaşamlarımız üzerine yaptığımız sohbetler artık yaşamımın önemli bir parçası haline gelmişti. Bu sohbetlerin coşkusu hala her karşılaştığımızda yenileniyor. Her karşılaştığımızda, hâlâ, sanki daha önce hiç konuşmamışız gibi, gündemdeki en son konular ve dünyadaki yeni gelişmeler üzerine kendimizden geçercesine, hararetle tartışmalara dalıyoruz. Uzun telefon konuşmaları, mektuplar ve yüzyüze görüşmeler son on yılda hiç eksilmedi. Bu ilişki hocalık ve meslektaşlık ilişkili yanı sıra artık anne-kız gibi, birbirine dost iki kadın gibi devam ediyor. Şimdi artık aramızda birbirimizin hayatına karışmaya cesaret eden karşılıklı eleştiriler, akıl vermeler, hayıflanmalar, paylaşılan sevinçler ve sırlar da var.

Nermin Hocam, sizden yaşama her gün yeniden umutla bağlanmayı, akademik ilginin nasıl sonsuza gidebileceğini, öğrencilerle aynı zamanda insanca ve dostça ilişkiler de sürdürülebileceğini, mutluluğun basit ve temel insani gerçekliğe dayanan bir denklemi olduğunu öğrendim. Bir yere bağlanıp aynı zamanda bütün dünyada gezinebilen bir insan olabilmem mümkün olduğunu sizin yaşamınızın içine girdikçe düşünebildim. Sizinle yaşayıp paylaştıklarına benzer bir dünyayı kendi öğrencilerime de yaşatabilmeyi başardığımda duyduğum mutluluk içinde sizin çok payınız var. Yaşamıma kattığınız renkler çoğalarak yaşıyor ve iyi ki bu renkleri görmeyi birlikte başarmışız.

Bana göre anası Türkiye Cumhuriyeti, babası Mustafa Kemal olan 60 yıllık arkadaşım

Şevket Evliyagil

Gerçekten çağdaş ve önemli bir Türk kadını olan Prof. Dr. Nermin Abadan-Unat'ın eğitimcilik ve öğreticilik yaşamının 50. Yılı kutluyoruz...

Bu yıldönümü nedeniyle Nermin Abadan-Unat için yazılar yazılacak, toplantılar, konuşmalar yapılacaktır...

Nermin Abadan-Unat, bilimsel çalışmaları, her zaman göz önünde olan açık ve berrak yaşamı, siyasal inanç ve eğilimleri, bugün üst düzeylerde görev almış binlerce öğrencisi, Üniversite kadrolarında yer almış yetiştirmeleri, makaleleri, konferansları ile herkesçe bilinen kişiliktir.

O kadar ki, Nermin Abadan-Unat, birkaç romana konu ve kaynak oluşturacak kendi yaşam öyküsünü, çok güç koşullarda Avrupa'dan Türkiye'ye gelişini ve yenilmez direnci ve turnakları ile yabancı olduğu bir çevrede kaybolmadan yaşama sarılarak yukarıya doğru adım adım nasıl yükseldiğini, hiçbir şeyini saklamadan, ibret ve saygı ile okunan örnek alınacak kitabında ayrıntılarıyla anlatmıştır. Yani Nermin Abadan-Unat, tüm özellikleri ve kimliğiyle tanınan ve ortada olan birisidir. Ben bu kısa anı yazımda 65 yıllık arkadaşım Nermin'in pek bilinmediğini sandığım 1940'lı öğrencilik yıllarındaki "Halkevi" çalışmalarını anımsatmaya çalışacağım.

"Halkevleri" ve "Köy Enstitüleri" Türkiye'nin kalkındırılmasını sağlayacak sihirli birer Atatürk anahtarları idiler. Burada ayrıntıya girmenin gereği yok. Askerliğini yaparken kendini göstermiş köy delikanlıları ile "aklı" ile dikkat çeken köy kızları alınıyor, Köy Enstitülerinde basamak basamak yetiştiriliyor, ilköğretim, tarım-hayvancılık-sağlık-yapı işleri-marangozluk-her tür ustalık ve beceriyle donatılarak yetiştirilmiş bilgili birer öğretmen olarak Köylerin emrine veriliyordu. Köy enstitülerinin ilk ürünleri gölgesinde köylerimiz çağdaşlık yolunda kıpırdamaya başlamışlardı...

Atatürk Türk toplumunu "ümme" olmaktan kurtarmış ve "halk" yapmıştı. Bu nedenle kurduğu siyasi partiye "Halk Partisi", kurduğu bankaya "Halk

Bankası", kurduğu sivil kùltùr örgùtlerine de "Halkevleri" ve "Halkodası" adını vermişti.

Halkevleri kısa sürede tüm ùlkede örgùtlendiler... Gùzel binaları, sahneleri, spor salonları ve yüzbinlerce çalışanı oldu. Her biri Cumhuriyet ve demokrasi uygulamasının sanki laboratuvarıydı.

İkinci Dünya Savaşının o dar günlerinde basit ve güçsüz bir radyo ve gelişmekte olan sinema ürünleri dışında gençleri kendisine çeken hiçbir ilgi kaynağı yoktu. Okul dışındaki yaşamlarında gençleri başta Cumhuriyet olmak üzere hem eğitecek, hem öğretecek, hem de öğrendiklerini özgür bir ortamda rahatlıkla uygulayabileceklerini Atatürk yadigarı Halkevleri ve Halkodaları geliştirdiler. Köycùlük-spor-tiyatro-dil-edebiyat-tarih- sosyal yardım şubeleri ile halkevleri, seçimle işbaşı yapan gençlerin yönetiminde diğer gençleri eğilimlerine göre bünyesinde çalıştırarak onları yarına hazırlıyordu.

Döneminin en güçlü ve önde gelen Halkevlerinden birisi de İstanbul'daki Eminönü Halkevi idi. Babıalı yokuşunun başında, İstanbul Üniversitesinin eteğinde, salonları ve her tür gereksinimi karşılayan yapısı ile, halkevi olarak inřa edilmiş bu bina günün her saatinde binlerce gençle dolup taşıyor, tiyatro temsilleri, şenlikleri, tanınmış uzman kişilerin, yazarların, üniversite hocalarının programlı haftalık ilginç konferans ve konuşmaları, türlü spor çalışmaları ve yaşışmaları, klasik müzik ve programlı orkestra konserleri, halk oyunları, türkùleri ve şenlikleri Milli günlerin kutlanması ile çok geniş kitlelere hitap ediyordu.

Savaş yıllarında İstanbul'un ilk programlı konserler veren orkestrası Cemil Türkerman ismindeki bir müzik sevdalısının amatör gayretiyle, Almanya'dan Türkiye'ye sığınmış müzikle ilgili profesörlerin ve onlarla müzik yapmak isteyen kişilerin katılımıyla Eminönü Halkevinde kurulmuş, Kadıköy Halkevi orkestrası ile birlikte İstanbul'un iki yakasında büyük bir gereksinimi karşılamışlardır. Türkiye'de ilk bale çalışmaları ve temsilleri bayan Arzomanova isminde bir bale hocasının amatör gayretleriyle Eminönü Halkevinde yapılmış, bu çalışmaların ürünleri daha sonraları Dam Ninet de Valuva tarafından Ankara'dan önce Yeşilköy'de bir okul icinde alınmaya başlanarak bugünkü Türk Devlet Balesinin temelleri atılmıştı. Büyük bir aktör ve tiyatro yönetmeni olan İ.Galip Arcan'ın Eminönü Halkevi'nde yetiştirdiğı ve Halkevi sahnesinde Sfokles'in "Kral Oedipus" ve "Antigone" trajedileri dahi programlı aralıklarla sergilenen yerli ve yabancı yapıtlarda yıllarca görev alıp da sonradan üne kavuşan halkevi gençlerinden belleğimde kalan birkaç isim: Niyazi Boratap, şükriye Atav, Sadri Alışık, Rıza Tüzün, Renan Fosforoğlu, Ulvi Uraz.

Birer arı kovanı gibi çalışan halkevlerinde ve Eminönü Halkevinde bu yoğun trafiği özenle ve hevesle düzenleyen bir de yönetici kadro vardı. Başkanımız o yıllardaki İstanbul Üniversitesinin parlayan hocalarından Doç. Dr. Yavuz Abadan idi. Etrafında Dr. Tarık Zafer Tunaya, yazar Nusret Safa Coşkun, Adnan Ögüt, Alaaddin Ören, Nedim Akser, Necdet Evliyagil, Halit Kıvanç, Burhan Güngör, Hakkı ve Doğan Aker, bir de bunların arasında Hukuk Fakültesi öğrencisi, tüm yaşamı gibi coşkulu, acul, tuttuğunu koparan, "Cumhuriyet"- "Atatürk" ve çağdaşıktan başka gözü hiçbir şey görmeyen Nermin isminde bir kız arkadaşımız vardı.

"Nermin", Atatürk'ün halkı yetiştirmek için kurup geliştirdiği Halkevlerinde sanki Atatürk'ün özlediği çağdaş Türk kızının ilk simgelerinden birisiydi. O yılların gazete sahifeleri bu uğraşların ayrıntılı yazı ve fotoğraflarıyla doludur.

Günün birinde dönemin Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, eşi Mevhibe hanımefendi ile Halkevimizi onurlandırdı. O gün genç profesör Dr. Sadi Irmak ile yeni Profesör olan Yavuz hocamız İnönü'ye karşı görkemli birer konuşma yapmışlardı. İlk seçimlerde İsmet Paşa, Sadi Irmak ile Yavuz Abadan'ı milletvekili olarak Ankara'ya aldı. O dönemde hocamız Yavuz Beyle evlenen değerli ve sevgili arkadaşımız Nermin Abadan da Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesine asistan olarak girerek bilimsel alanda üreterek yükselme yolunu seçti. Bu kez de Cumhuriyet kadınlığını ve Atatürk'e ilişkini kalıcı yayınlarıyla, dersleriyle, konuşmaları ve konferansları ile akademik ve siyasal alanda sürdürdü. Öylesine Atatürkçüydü ki, çocuğu oldu, oğluna Mustafa Kemal adı koydu. Mustafa Kemal Abadan, şimdi tanınmış uluslararası bir mimar olarak New York'ta çalışmakta ve büyük yapıtlara imzasını atmaktadır.

Diğer yandan 1950 yılından sonra Atatürk'ün en yakın arkadaşları, adında "Halk" sözcüğü geçiyor ve biçimsel de olsa "Halk Partisi" ile ilişkili diye, Türkiye'nin gelişip gerçekleşmesinde büyük görev yükümlenen halkevlerini bu görkemli kurumu ne yazık ki acımasızca kapattılar. Oysa Halkevlerinin CHP ile bağı gerçekten biçimseldi. O yıllarda başka parti olmadığı gibi, Atatürk emanetlerine Atatürk'ün isteği doğrultusunda sahip çıkacak başka bir örgüt de yoktu. Bu yüzden Atatürk vasiyetnamesi ile tüm mal varlığının yönetimini kendi eseri olan CHP'ye vermiş, nemalandırılmasını da gene kendi eseri olan Türkiye İş Bankasına bırakmıştı. CHP malın sahibiydi ama "nema"nın sahibi değildi. Atatürk'ün mal varlığının ilintisi gibi Halkevleri de Atatürk tarafından biçimsel olarak CHP'ye bağlanmıştı. Çok partili dönemde bu büyük kuruluş kapatıldı. On yıllar boyu biriktirilen malları ve kitapları yağmalanırçasına haraç mezat satıldı, dağıtıldı. Oysa Halkevleri örneğin Milli Eğitim Bakanlığına ya da genel yönetimlere bağlanabilirlerdi. Ne yazık ki bu bile yapılamamıştır. 1950'li

yılların başında kardeşim Necdet'le birlikte Ankara'ya göçtükten sonra hocamız Yavuz Abadan ve Nermin Abadan ile gelişmekte olan Ajans-Türk'te bazen de yemeklerde buluşur, geçmişî anarak bu konuları konuşur, tartışırdık...

Yavuz hocamızı en verimli çağında yitirdik. Nermin Abadan yetişmekte olan oğlu Mustafa Kemal ile yalnız kalmıştı. Bir süre sonra eşini yitirerek yalnız kalan başka bir değerli hocamız da Prof. Dr. İlhan Unat'tı. Bu çok seçkin iki yalnız insan yaşamlarını birleştirerek yeni bir aile oluşturdular.

Çok yönlü bir kadın olan Nermin Abadan-Unat, bilimsel çalışmalarının en parlak dönemini yaşıyordu. Ankara'daki Siyasal Bilgiler Fakültesine bağlı, sonradan İletişim Fakültesi olan Basın Yayın Yüksek Okulu Müdürlüğü dahil, binbir işinin yanında, geleneksel bir Türk kadınının özverisiyle her iki eşinin üzerlerine titreyerek onlara çok iyi baktı. Bu özelliği ile de çevresinin beğenisini kazandı...

Üniversitelerdeki hocalıklarının 50. Yıldönümünde, anası Cumhuriyet, babası Atatürk olan 60 yıllık arkadaşım bu değerli Türk kadını Prof. Dr. Nermin Abadan-Unat'ı tüm geçmişi, özellikle halkevi geçmişi ile kutluyor, daha uzun yıllar sağlığının ve etkinliğinin devamını diliyorum.

Nermin'i izlerken

Yeşim Arat

Serpil ile Eser' e çok teşekkür ederim. Nermin Hanım karşısında her zaman borçlu hissettiğim, her zaman bana, bize, bölüme, üniversiteye, topluma bir şeyler vermekte olan ve bunu en büyük alçakgönüllülükle yaparken hiç bir zaman kendisine teşekkür edemediğim birisidir. En azından Serpil ve Eser'in sağladığı bu olanakla, Nermin Hanıma nasıl teşekkür edemediğimi dile getireceğim.

Nermin Hanımla ilk tanışmam, yurt dışında onun çalışmalarını keşfetmemle başladı. 1975 yılında Yale Üniversitesinde ikinci sınıfta bir araştırma ödevi yazarken onun göç konusunda yaptığı çalışmalarını bulmuş, hayretle yararlanmıştım. Amerika gibi bir yerde, garip bir Türk öğrencisi olarak, ki garip burada çifte kavrulmuştur, hem Amerika'da okuyan yabancı olduğunuz için garipsiniz, hem de yabancılar içinde Türkiye'den gelenler mühendis olurken sosyal bilim gibi Türkiye'de görece önemsenmeyen bir dala ilgi duyduğunuz için garipsiniz, Türkiye hakkında bir şeyler öğrenmek istediğinizde karşınıza pek de çok kaynak çıkmıyordu. Nermin Hanım, Batılıların anlayacağı biçimde yürütülmüş araştırmaları ile beni etkilemişti. O günkü aklımla, bilgiçlik taslamaktan geri kalmıyor, kendisinin göçe bakarken son tahlilde, bardağı dolu görmesini eleştiriyordum. Şimdi Nermin Hanımın ne kadar haklı olduğunu düşünüyorum. Nermin Hanımla olan ilişkimde hep, annemle olan ilişkim gibi, zaman geçtikten sonra onun haklı olduğunu anlamışımdır; teşekkür, takdir hep sonraya kalmıştır.

Derken Oya ile tanıştım. Yazın Oya'yı görmeğe gittiğimde, Nermin Hanımla yüz yüze geldik. O, Oslo'da bir konferansa katılmak için, Norveç' e uçmak üzere idi; sonradan kendisini belirleyici olduğunu anladığım o inanılmaz enerjisi ve yüksek temposu içinde herşeye yetiştiriyor, her şeyi organize ediyor, Mustafa Kemal'e bonfile kızartması için direktifler veriyordu. Annem de kadın bir akademisyendi, aı ra bizim evde toplumsal cinsiyet rolleri böylesine değişmeye başlamamıştı.

Derken, kadın meselesi gündeme geldi. Yine uzaklardan, Türkiye'yi anlamaya çalışırken, Nermin Hanımın Türk Toplumu'nda Kadın girişimi gözlerimi açtı. Kadın konusuna yaklaşıırken o kitap bir anahtar oldu benim için. Demek kadın konusu, Türkiye'de de meşru bir çalışma alanı

oluşturuyordu, demek bu konuda birbirinden ilginç sorular, çözülmesi gereken sayısız sorunlar vardı.

Kadın siyasetçiler konusunda saha araştırmamı yapmak üzere Ankara'ya gittiğimde, tabii Nermin Hanımın kapısını aşındırdım. İlhan Beyle pazardan dönmüş, benle randevusuna yetişmek için koşturmuştu. Israrla bir de beni yemeğe alakoydu, karnımı doyurdu. Bu senaryoyu da sonraları çok defa görecektim. Nermin Hanım hep davet edecek, ağırlayacak, bizi her yönden "besleyecekti". Tanışacağım aklımdan geçmeyecek kişilerle (Çeşme'de oturan Türkiye'nin ilk çevreci feministi, yazıların bellediğimiz bir Amerikalı Türkolog, candan dostumuz Philippa, kılıktan kılığa giren kendi bölüm arkadaşlarım) Nermin Hanımın evinde tanıştım. Hep de kendisi birçok işi bir arada yaparken bu sosyal ilişkiler geliştiriliyordu.

Doktora tezimi bitirip Türkiye'ye döndüğümde, Nermin Hanımı bir gün evimde buldum. Kadın konusunda yaptığı bir çalışma ile ilgili benden bir şeyler almak istemişti. Onun gözünde artık ben kendisinin bir şeyler öğrenebileceği bir kişi olmuştum. O telefon edip beni çağırса, ben fıldır fıldır gidip, istediğini kendisine aktarırdım. Hayır, isteyen oydu ve ben ondan küçük de olsam, o bir demokrat idi. Benim gözümde ise Nermin Hanım olağanüstü alçakgönüllü, bana öğrenciden öğrenmenin hocalığın "raconu" olduğunu öğreten bir kişi olmuştı.

Nermin Hanımdan öğrenmeye her an devam ediyorum. Onun her merhaba deyişinde, yeni bir şeyler öğrenmemek mümkün değil. Bu öğrendiğim Adam Sanat'ın en son sayısındaki kadın konusundaki bir yazı mı, Harvard University Press'ten çıkan fırtınalar koparan bir kitap mı, Ankara'da gidemediğim veya haberdar bile olmadığım bir konferans mı, İznik çinilerinin en kaliteli reproduksiyonlarını yapan atölyenin nerede olduğu mu olur bilemem Nermin Hanım devamlı veriyor, vermeye de devam edecek.

Ona, akademik çalışmaları, demokratlığı, bonkörlüğü, enerjisi, mücadelecisi ruhu ile hepimize ışık tuttuğu için çok teşekkür etmek istiyorum.

Yılmaz Esmer

Prof. Dr. Nermin Abadan-Unat'ı, sosyal bilimci olmaya çabalayan bir öğrenci olarak kuşkusuz yakından tanıyordum. Ama beni onunla ilk yüzyüze getiren, benim tanışmamı "gıyabi"den "vicali"ye çeviren, rahmetli Prof. Dr. Ahmet Taner Kışlalı olmuştu. Doktora öğrenimim sırasında, kısa dönem askerlik için Türkiye'ye gelmiştim. Eski dost Ahmet Taner beni aldı ve Prof. Abadan-Unat'ın SBF'deki odasına götürdü. Nermin hocam, beni çok yüreklendirici, teşvik edici sözler söyledi. Ahmet Taner Kışlalı onun kürsüsünde doçentti. Kim bilebilirdi ki, yıllar sonra, acılı bir günde, Ahmet'i Nermin Hocamla birlikte anacak, ona birlikte yanacaktık.

Nermin Hanım Ankara'dan ayrılp İstanbul'a yerleştiğinde, Boğaziçi Üniversitesi'nde ders vermeye başladı. Onu bu sayede çok daha yakından tanıma fırsatı buldum. Enerjisine, birikimine, yenilikçiliğine ve sonsuz tevazuuna hayran kalmamak elde değildi. Onun Boğaziçi'ne geldiği yıllarda artık ben de Bölüm'ün orta yaşlılarındandım. Keşke aramıza yeni katılan genç arkadaşlarımızla, onun kadar yakından, onun kadar sıcak ilişkiler kurabilseydim.

Hepimizin Nermin Hoca hakkında pek çok yeni şey öğrenmemiz, kaleme aldığı anıları sayesinde oldu. Kum taneleri neler bilirmiş meğer! Her biri ne serüvenler, acılar, çabalar saklarmış! O azim, o sebat, o mücadele.... Nermin Hoca'nın başarısı öyle kolay gelmemiş...

Prof. Dr. Nermin Abadan-Unat, herhalde kendisinden sonra gelen bütün Türk sosyal bilimcilerine hocalık etti. Kendisi Türkiye'de davranışçı siyasal bilimin öncülüğünü yaptı. Veri toplamanın, teorileri veriyle desteklemenin savunucusu oldu. Pek çok ilki gerçekleştirdi. 1965 seçimleriyle ilgili çalışması bunlardan sadece bir tanesi... Göç konusu uzun yıllar ondan soruldu. Ve tabii iletişim....

Hocamız, sonsuz enerjisiyle, disipliniyle, akademik coşkusuyla üretmeye ve öğretmeye devam ediyor. Bizler de ondan hâlâ öğrenmenin tadını çıkarıyoruz.

Alçakgönüllü, hoşgörülü, anlayışlı, yurtsever Hocamıza, daha nice nice üretken yıllar dileklerle ve derin teşekkür ve saygılarla...

Ankara Üniversitesi
İletişim Fakültesi Mezunları Vakfı

1996

